

T.C
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜVENLİK STRATEJİLERİ YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

**2015-2016 YILLARINDA GÜNEYDOĞUDA YAŞANAN
ÇUKUR-BARİKAT EYLEMLERİNDE FETULLAHÇI
TERÖR ÖRGÜTÜ (FETÖ)'NÜN İZLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MURAT UÇAR

Tez Danışman: Prof.Dr. Ali Fuat GÖKÇE

GAZİANTEP, Aralık 2025

T.C
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜVENLİK STRATEJİLERİ VE YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

Tezin Başlığı: Çukur Barikat Eylemlerinde Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ)'nün İzleri

Adı ve Soyadı: Murat UÇAR

Tez Savunma Tarihi: 02/12/2025

Prof.Dr. Ali Fuat GÖKÇE danışmanlığında hazırlanan bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından oy çokluğu ile bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri: (Unvanı, Adı ve SOYADI)

İmzası

Prof.Dr. Ali Fuat GÖKÇE (Jüri Başkanı)

Prof.Dr. Tuğba YOLCU

Dr.Öğretim Üyesi Coşkun SOYSAL

Bu tezin gerekli şartları sağlayarak yukarıda belirtilen jüri tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edildiğini onaylarım.

Prof.Dr. Ali Fuat GÖKÇE

Enstitü ABD Başkanı

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç.Dr. Ahmet BOZDAĞ
SBE Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

İmza:

Adı ve Soyadı: Murat UÇAR

Öğrenci Numarası:220517111005

Tezin Savunma Tarihi:02/12/2025

ÖZET

2015-2016 YILLARINDA GÜNEYDOĞUDA YAŞANAN ÇUKUR-BARİKAT EYLEMLERİNDE FETULLAHÇI TERÖR ÖRGÜTÜ (FETÖ)'NÜN İZLERİ

UÇAR, Murat

Yüksek Lisans Tezi

Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi Ana Bilim Dalı

Danışman: Prof.Dr. Ali Fuat GÖKÇE

Aralık-2025, 120 Sayfa

Terör örgütlerinin amaçları arasında etnik, dini, kültürel saikler yer almaktadır. Terör örgütlerini sınıflandırırken genellikle bu amaçlar etrafında örgütlendikleri görülür. İtalyan anarşist Errico Maletesta'nın kavramsallaştırdığı ve terör örgütleri için hayati öneme haiz olan “Eylemle propaganda” bütün terör örgütleri tarafından varlıklarının devam ettiğinin göstergesi kullanılırlar. Özellikle terör örgütlerinin amaçları farklı olsa da hedeflerinin aynı olduğu durumlarda, aynı coğrafyada ya da küresel terör örgütü bağlamında faaliyet gösterdiği alanın dışında eylemde bulunması durumunda işbirliklerinin yapıldığı görülmektedir. PKK terör örgütü ve FETÖ'nün aynı coğrafyada, farklı ideolojilerde ve farklı amaçlarla hareket etse bile hedeflerinin Türkiye Cumhuriyeti olması sebebiyle birlikte hareket ettiği düşünülebilir. Özellikle PKK terör örgütünün Mardin-Nusaybin, Şırnak Merkez-Cizre-Silopi-İdil, Diyarbakır-Sur ve Hakkâri-Yüksekova şehirlerinde gerçekleştirdiği çukur-barikat eylemlerinde tek başına hareket etmediği ve FETÖ'den destek aldığı ve işbirliği yaptığı yönünde çeşitli hususlar belirtilmektedir. Bu çalışmanın amacı, PKK terör örgütünün çukur-barikat eylemlerinde FETÖ ile işbirliği yapıp yapmadığının tespit edilmesidir. Terörizmin genel hatları ve diğer bölge olaylarından hareket edilerek PKK terör örgütü ile FETÖ arasında çukur-barikat eylemlerinde işbirliği yapıldığı çalışmanın temel varsayımdır. Bu amaç doğrultusunda ve varsayımı test edebilmek amacıyla nitel araştırma yöntemleri kapsamında tarihsel araştırma tekniği, belge analizi tekniği kullanılacaktır.

Anahtar kelimeler: Terör, PKK, FETÖ, Çukur, Barikat

ABSTRACT**TRACES OF THE FETULLAH TERRORIST ORGANIZATION (FETO) IN
THE TRENCH-BARRICADE ACTIONS****IN THE SOUTHEAST IN 2015-2016**

UÇAR, Murat

Master's Thesis

Department of Security Strategies and Management

Supervisor: Prof. Dr. Ali Fuat GÖKÇE

December-2025, 120 page

These purposes include ethnic, religious, and cultural motives. When classifying terrorist organizations, it is generally observed that they are organized around these purposes. The concept of "propaganda through action," conceptualized by the Italian anarchist Errico Malatesta and vital for terrorist organizations, is used by all terrorist organizations as a demonstration of their continued existence. Especially when terrorist organizations have different aims but the same objective, and when they operate in the same geographical area or outside the area of their usual global operations, collaboration is observed. It can be argued that the PKK terrorist organization and FETÖ, even though they operate in the same geographical area, with different ideologies and different aims, act together because their target is the Republic of Turkey. Various points have been raised suggesting that the PKK terrorist organization did not act alone in its trench and barricade actions in Mardin-Nusaybin, Şırnak Center-Cizre-Silopi-İdil, Diyarbakır-Sur, and Hakkâri-Yüksekova, and that it received support and collaborated with FETÖ. The aim of this study is to determine whether the PKK terrorist organization collaborated with FETÖ in its trench and barricade actions. Based on the general outlines of terrorism and other regional events, the study's fundamental assumption is that there was collaboration between the PKK terrorist organization and FETÖ in the trench and barricade actions. To this end, and to test this assumption, historical research techniques and document analysis techniques will be used within the scope of qualitative research methods.

Keywords: Terrorism, PKK, FETÖ, Trench, Barricade

ÖN SÖZ

Tezin “Hendek” ismiyle değil de “Çukur” adıyla yazılmış olması, İslamiyet döneminde Müslümanların İslam dinine inanmayanlarla yaptıkları “Hendek Savaşı” adı verilen mücadele ile aynı kategoride olmaması amacıyla Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin güvenlik literatüründe “Çukur” olarak kabul edilmesinden dolayıdır.

Türkiye’de 2015 ve 2016 yılları, sadece terör eylemlerinin sayısal artışıyla değil, niteliksel çeşitlenmesi ve sosyal hayata etkilerinin derinleşmesiyle de ön plana çıkmıştır. Ülkenin farklı coğrafi bölgelerinde eşzamanlı olarak meydana gelen terör eylemleri, güvenlik politikalarının yeniden tanımlanmasını zorunlu kılmış; kamu düzeninin korunması, sivil halkın güvenliği ve devletin sürekliliği konularında yeni stratejilerin geliştirilmesine neden olmuştur. Bu süreçte, PKK terör örgütü tarafından özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bulunan şehirlerde yürütülen “çukur ve barikat” taktiği, yerleşim yerlerini silahlı çatışma bölgelerine çevirmiştir. 2016 yılı, sadece bölgesel terörist faaliyetlerin değil, aynı zamanda devletin bekasına karşı yapılan en kapsamlı tehditlerden biri olan **15 Temmuz Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) kaynaklı darbe girişimi** ile hatırlanmaktadır. Darbe girişiminin bastırılması sürecinde ve sonrasında toplumun gösterdiği direnç, geniş ölçekli sivil katılım ve demokratik değerlere bağlılık, bu olağanüstü dönemin en dikkat çekici unsurlarından biri olmuştur. Bu çalışma, 2015-2016 döneminde güneydoğudaki terör olayları ve darbe girişimini sosyal, siyasal ve güvenlik boyutlarıyla analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu süreçte bilgi birikimi, motivasyonu ve yönlendirmeleriyle bana destek olan danışmanım değerli Prof. Dr. Ali Fuat GÖKÇE hocama, her aşamada bana moral veren ve desteğini esirgemeyen çok kıymetli eşim Gülen UÇAR’a teşekkür ederim. Bu çalışmayı 2015-2016 yıllarında güneydoğuda hayatını kaybeden tüm şehitlerimize, yaralılarımıza ve aziz Türk milletine ithaf ediyorum.

Murat UÇAR

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	vii

GİRİŞ

A. Araştırmanın Konusu	1
B. Araştırmanın Amacı ve Önemi	2
C. Araştırmanın Yöntemi	3
D. Hipotez	4

I. BÖLÜM

TERÖR VE TERÖRİZM

1.1.Terör ve Terörizmin Tanımı	5
1.2.Terörizmin Tarihsel Süreci	7
1.3.Terörizmin Türleri	12
1.4.Terörizmle Mücadele ve Müzakere	17
1.5.Suç Örgütleri ve Terör Örgütlerinin Devletle Olan İlişkisi	21
1.5.1.Suç Örgütlerinin Devletle Olan İlişkisi	21

1.5.2. Terör Örgütlerinin Devletle Olan İlişkisi	23
--	----

II. BÖLÜM

FETÖ VE PKK TERÖR ÖRGÜTÜ

2.1.Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ)	27
2.1.1 Fetullah GÜLEN Kimdir?	27
2.1.2. FETÖ'nün Doğuşu	28
2.1.3. FETÖ'nün Yapılanması	29
2.1.4. FETÖ'nün TSK'ya Sızması	31
2.1.5. FETÖ'nün Emniyete Sızması	32
2.1.6. FETÖ'nün Diğer Terör Örgütleri ile Bağlantısı ve Geçmiş Yıllarda Yaptığı Terör Eylemleri	35
2.1.6.1 FETÖ'nün Diğer Terör Örgütleri ile Bağlantısı	35
2.1.6.2 FETÖ'nün Geçmiş Yıllarda Yaptığı Terör Eylemler	36
2.2. FETÖ'nün Darbe Girişimi	40
2.2.1. Darbeye Giden Süreç	40
2.2.1.1. MİT Krizi	40
2.2.1.2. Gezi Olayları	42
2.2.1.3. 17-25 Aralık Yargı Darbe Girişimi	43
2.2.1.4. MİT Tırları	44
2.2.1.5.FETÖ'nün 15 Temmuz Darbe Girişimi	45
2.3. PKK Terör Örgütü	50
2.3.1 PKK'nın Kuruluşu	50
2.3.2. PKK'nın Eylemleri	51
2.3.3. Çözüm Süreci, Özerklik ve PKK'nın Öz Yönetim açıklamaları	54
2.3.3.1. Çözüm Süreci	54
2.3.3.2. Özerklik ve PKK'nın Öz Yönetim Açıklamaları	57

2.4. PKK'nın Çukur-Barikat Eylemleri	62
--------------------------------------	----

III. BÖLÜM

ÇUKUR BARİKAT EYLEMLERİNDE FETÖ'NÜN İZİ

3.1. FETÖ'nün PKK ile İlişkisi	77
--------------------------------	----

3.2. FETÖ'nün Çukur Eylemlerindeki İzleri	82
---	----

SONUÇ

93

KAYNAKLAR

95

ÖZGEÇMİŞ

109

KISALTMALAR

- ABD** : Amerika Birleşik Devletleri
- ARGK** : Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu
- BDP** : Barış ve Demokrasi Partisi
- BTÖ** : Bölücü Terör Örgütü
- DEAŞ** : ed Devlet'ul İslamiy el-Irak veş-Şam (Irak Şam İslam Devleti)
- DTK** : Demokratik Toplum Kongresi
- DTP** : Demokratik Toplum Partisi
- ERNK** : Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi
- ETA** : Euskadi'ta Askatasuna (Bask Yurdu ve Özgürlük)
- EYP** : El Yapımı Patlayıcı
- FETÖ** : Fetullahçı Terör Örgütü
- GKK** : Geçici Köy Korucuları
- IRA** : Irish Republican Army (İrlanda Cumhuriyet Ordusu)
- IRB** : Irish Republican Brotherhood (İrlanda Cumhuriyetçi Kardeşliği)
- İKK** : İstihbarat Karşı Koyma
- KCK** : Kürdistan Topluluklar Birliği
- KONGRA-GEL**: Kürdistan Halk Kongresi
- LTTE** : Liberation Tigers of Tamil Eelam (Tamil Elam Kurtuluş Kaplanları)
- MİT** : Milli İstihbarat Teşkilatı
- ÖSB** : Öz Savunma Birlikleri

- PDY** : Paralel Devlet Yapılanması
- PIRA** : Provisional Irish Republican Army (Geçici İrlanda Cumhuriyet Ordusu)
- PKK** : Kürdistan İşçi Partisi
- PYD** : Demokratik Birlik Partisi
- RUC** : The Royal Ulster Constabulary (Ulster Kraliyet Polisi)
- SSCB** : Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
- STK** : Sivil Toplum Kuruluşları
- TBMM** : Türkiye Büyük Millet Meclisi
- TSK** : Türk Silahlı Kuvvetleri
- YDG-H** : Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi
- YPG** : Halk Savunma Birlikleri
- YPS** : Sivil Savunma Birlikleri
- ZEN** : Zona Especial del Norte (Kuzeyin Özel Bölgesi)

GİRİŞ

A. Araştırmanın Konusu

FETÖ ve PKK terör örgütünün Çukur-Barikat Eylemlerinde işbirliğini tespit etmektir.

Türkiye, uzun yıllardır farklı ideolojik zeminlere dayanan ancak ortak hedefleri olan çeşitli terör örgütlerinin tehdidiyle karşı karşıya kalmıştır. Bu örgütler içinde PKK ve FETÖ değişik gaye ve söylemlerle meydana çıksa da, ülkemizin kararlılığına ve bütünlüğüne karşı faaliyetler mevzu bahis olduğunda müşterek bir amaçta anlaşmışlardır.

PKK, 1984'ten bu yana Türkiye'nin toprak bütünlüğünü hedef alan silahlı saldırılar, sabotajlar ve şehirlerde yürüttüğü terör eylemleriyle bilinirken; FETÖ ise uzun yıllar boyunca devletin kritik kurumlarına sızarak, yargı, emniyet, eğitim ve bürokraside etkinlik kazanmış bir yapılanma olarak dikkat çekmiştir. Farklı yöntemler ve söylemlerle faaliyet gösteren bu iki örgüt, 2015-2016 yıllarında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşanan Çukur-Barikat eylemlerinde dolaylı ve doğrudan iş birliği yaparak, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne karşı eşgüdümlü bir saldırı gerçekleştirmiştir.

Çukur-Barikat eylemleri, PKK'nın şehir merkezlerinde yürüttüğü, çukurlar kazarak ve barikatlar kurarak güvenlik güçlerinin bölgeye girişini engellemeye çalıştığı bir terör stratejisiydi. Bu olaylar esnasında terörist gruplar, yalnızca silahlı eylemlere katılmakla yetinmemiş; yerel halkı tehdit etmiş, halka hizmeti aksatmış ve halkı canlı siper şeklinde kullanmıştır. FETÖ'nün bu süreçteki rolü ise doğrudan silahlı çatışmalara katılmak değil, örgütsel istihbarat desteği, emniyet ve yargı içindeki unsurları üzerinden operasyonların sekteye uğratılması, medyada algı yönetimi yapılması ve güvenlik güçlerinin planlarının sızdırılması gibi dolaylı ama kritik alanlarda ortaya çıkmıştır. Böylece PKK'nın sahadaki eylemleri ile

FETÖ'nün kurumsal ve medya ayağı birleşmiş, ortaya hem güvenlik hem de psikolojik boyutları olan çok yönlü bir terör saldırısı çıkmıştır.

Bu tez çalışması, iki farklı terör örgütünün hangi gerekçelerle ve hangi yöntemlerle bir araya gelebildiğini, bu iş birliğinin sahadaki sonuçlarını ve devletin verdiği karşılığı derinlemesine incelemeyi hedeflemektedir. Olayların yalnızca güvenlik boyutunu değil; sosyal, siyasal, psikolojik ve uluslararası bağlantılarını da ele almak, çalışmanın kapsamını genişletmektedir.

Bu konu, sadece yakın dönem terör olaylarının anlaşılması açısından değil, aynı zamanda gelecekte benzer iş birliklerinin önlenmesi için alınacak önlemlerin belirlenmesi açısından da hayati önem taşımaktadır. Çünkü FETÖ ve PKK örneği, ideolojik olarak taban tabana zıt görünen yapıların bile, ortak düşman algısı ve stratejik çıkarlar söz konusu olduğunda nasıl bir araya gelebildiğinin somut bir kanıtıdır.

B. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada amaç, Çukur-Barikat eylemlerinde FETÖ ve PKK terör örgütünün işbirliği yaptığını tespit etmektir. Bu eylemler, Türkiye'nin yakın tarihinde şehir çatışmaları, toplumsal huzursuzluk ve güvenlik sorunlarının iç içe geçtiği hassas bir süreç olarak gelişmiştir.

Çalışmanın hedefi, özellikle PKK ve FETÖ'nün normalde ideolojik olarak birbirinden çok uzak olmalarına rağmen, Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı nasıl yan yana geldiklerini somut şekilde ortaya koymak olacaktır. Bu iş birliğinin hangi alanlarda gerçekleştiğini istihbarat paylaşımı, algı operasyonları, lojistik destek ya da uluslararası bağlantılar gibi konularda net bir biçimde incelemek amacındayız.

Araştırmanın Önemi;

Bu çalışmanın önemi, hem akademik hem de toplumsal açıdan büyüktür. Öncelikle, Çukur-Barikat eylemleri Türkiye'nin yakın tarihinde en ağır şehir çatışmalarından biriydi. O dönemi anlamak, yalnızca geçmişi bilmek için değil, gelecekte benzer olayların önüne geçmek için de kritik bir öneme sahiptir. Bu tez, o olayların arkasındaki görünmeyen aktörleri ortaya çıkararak güvenlik stratejilerine katkı sağlayacaktır.

Ayrıca, PKK ve FETÖ gibi iki farklı yapının ortak düşman algısıyla birleşmesi, terör örgütleri arası iş birliğinin nasıl mümkün olduğunu anlamak açısından çok değerli bir örnektir. Bu sadece Türkiye için değil, terörle mücadele eden tüm ülkeler için ders niteliğindedir.

Bir diğer önemli nokta ise, bu çalışmanın daha önce ortaya konmamış bazı bilgileri gün yüzüne çıkaracak olması. Yani yalnızca mevcut bilgileri derlemekle kalmayacak, aynı zamanda yeni bulgularla literatüre katkı sunacaktır.

Araştırmanın önemli bir hususu ise o dönemki bilgilere ulaşmadaki kısıtlardır. Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı o döneme ait birçok husus konusunda ketum davranması sebebiyle daha açıklayıcı bilgilere ulaşamamıştır.

Son olarak, bu araştırma sadece akademik bir çalışma değil; Türkiye'nin güvenliği, bölgesel istikrarı ve toplumsal barış açısından da doğrudan önem taşımaktadır. Burada elde edilecek veriler, politika yapıcılarının ve güvenlik kurumlarının gelecekteki kararlarını şekillendirebilecek nitelikte olacaktır.

C. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde yürütülmüştür. Nitel yöntem, özellikle karmaşık toplumsal, politik ve güvenlik konularını anlamada en ince ayrıntısına kadar bilgi toplama ve yorumlama olanağı sunmaktadır. Çalışmanın konusu olan Çukur-Barikat eylemleri ve bu süreçte PKK ile FETÖ'nün iş birliği gibi çok boyutlu ve hassas bir alan, nicel verilerle tek başına açıklanamayacak kadar detaylı bir yapıya sahiptir. Bu nedenle araştırmada sayısal istatistiklerden çok, olayların arka planını, aktörlerin rollerini ve ilişkiler ağını ortaya çıkaracak nitel veri toplama ve analiz yöntemleri tercih edilmiştir.

Araştırmada tarihsel araştırma tekniği ile belge analizi teknikleri kullanılarak, olayların kronolojik gelişimi incelenmiş, geçmişten bugüne uzanan örgütsel bağlantılar, stratejik planlar ve önemli dönüm noktaları ortaya konmuştur. Bu süreçte resmi raporlar, mahkeme tutanakları, güvenlik birimlerinin açıklamaları, basın arşivleri ve tanık ifadeleri gibi birincil ve ikincil kaynaklardan yararlanılmıştır.

Ayrıca betimsel araştırma yöntemi ile olayların sahadaki yansımaları, kullanılan taktikler, örgütlerin iş birliği biçimleri ve bölge halkına olan etkileri ayrıntılı bir şekilde tasvir edilmiştir. Betimsel yaklaşım sayesinde yalnızca “ne oldu?” sorusu değil, aynı zamanda “nasıl oldu?” ve “hangi aktörler nasıl bir rol oynadı?” gibi sorular da cevaplanmaya çalışılmıştır.

D. Hipotez

Bu çalışmanın temel hipotezi, Çukur-Barikat eylemlerinde yalnızca PKK terör örgütü ile FETÖ’nün doğrudan ve dolaylı olarak işbirliği yaptığı yönündedir. Yani araştırma, bu şehir çatışmalarının tek bir örgütün planı ve icraatıyla sınırlı olmadığı; aksine farklı örgütlerin, özellikle PKK ve FETÖ’nün, aynı hedef doğrultusunda eşgüdümlü bir şekilde hareket ettiğini öne sürmektedir.

FETÖ’nün bu süreçteki rolü, PKK’nın silahlı unsurları gibi doğrudan sahada çatışmalara girmekten ziyade, arka planda kritik destek sağlamak şeklinde olmuştur. Bu destek; güvenlik güçlerinin operasyon planlarının sızdırılması, kamuoyunda algı yönetimi yapılması, yargı ve emniyet içindeki örgüt mensupları aracılığıyla sürecin manipüle edilmesi gibi alanlarda kendini göstermiştir. Hipotez, şu varsayımlara dayanmaktadır:

1- Operasyonel Destek Varsayımı FETÖ, devlet kurumları içindeki mensupları aracılığıyla PKK’nın şehir yapılanmasına operasyonel avantaj sağlayacak istihbarat akışı sağlamıştır.

2- Algı ve Propaganda Varsayımı FETÖ terör örgütünün Radyo-TV-Gazete ve sosyal medya organları ile uluslararası ilişkileri, Çukur-Barikat eylemlerini meşru kılmaya gayret eden haberler yaparak, PKK terör örgütünün propaganda çalışmalarına ortam sağlamıştır.

3- Ortak Strateji Varsayımı Her iki örgüt de Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin otoritesini zayıflatma, güvenlik güçlerini yıpratma ve bölgesel istikrarsızlığı artırma amacıyla ortaklaşmıştır. Bu hipotez, yalnızca iddialara dayalı bir yargı değil, araştırma süresince toplanacak resmi belgeler, medya arşivleri, güvenlik raporları ve akademik literatür ışığında sınanacak bir çıkarımdır. Amaç, somut verilerle FETÖ’nün izlerinin ne ölçüde ve hangi biçimlerde ortaya çıktığını kanıtlamaktır.

1.BÖLÜM

TERÖR VE TERÖRİZM

1.1 Terör ve Terörizmin Tanımı

Terör ve terörizmin anlamlarına bakmadan önce, bu sözcükler arasındaki farka göz atmak gerekmektedir. Kaynaklarda genelde, kontrol dışı kalabalıkların oluşturduğu çok fazla şiddet ve kasti öldürmeler “terör”, terörün bilerek ve iradeyle yapılmasıysa “terörizm” şeklinde tanımlanmaktadır. Terör ile terörizm arasında önde gelen fark, terörün herhangi bir karar verme gücü olmadan da meydana gelebilen, kendiliğinden, hiçbir sisteme gerek duymadan, herhangi bir organizasyona ihtiyaç görmeyen, çoğunlukla da aniden ya da uzun sürmeyen sertlik vakasını belirten, terörizmin ise terörün; sistemlice, iradeli, genellikle organize ve uzun vadeli uygulamayı ihtiva eden kuralı olmayan harp ve propaganda yöntemli bir taktiği olmasıdır. ‘Terör’, sertlik, zorbalık ve korkmayı anlatırken, “terörizm” ise, terörün politik savaşımındaki vasıta ve tarz şeklinde kullanımını belirtmektedir. Amerika Haber Alma Teşkilatı’nın “terör” tanımı oldukça kısadır: “Bireyler veya gruplar tarafından şiddet kullanımı ya da kullanım tehdidi, terördür” şeklindedir.

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi 20 Eylül 1999 tarihinde aldığı kararla terörü;

"Genelde bir ülkeye, bu ülkenin kurumlarına, topluma veya münhasıran bireylere karşı, resmi makamlar, toplumdaki bazı kişiler veya gruplar veya genel olarak kamuoyunda tedhiş havası estirmek amacıyla, ayrılıkçı emeller, aşırı ideolojik kavramlar, fanatik veya irrasyonel göreceli faktörlerin motivasyonu sonucu şiddete başvuran veya şiddete

başvurma tehdidinde bulunan kişiler veya gruplar tarafından gerçekleştirilen her türlü eylem" şeklinde tanımlanmaktadır¹. (Birliği, 2006)

Latince “terrere” kelimesinden üretilen terör, “dehşete düşürmek, yıldırma, korku salmak ve saldıgı korku yolu ile etki uyandırmak” manalarında kullanılmaktadır².

3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası’nda;

“Terör; şiddet ve zor kullanarak; sindirme, korkutma, baskı yapma veya tehdit gibi yöntemlerden birini kullanarak, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin özelliklerini, siyasî, hukuksal, sosyal, laik ve ekonomik yapısını değiştirmeye, Devletin ulusu ve milletiyle ayrılmaz bütünlüğünü sarsmaya, Türk Devleti ve Cumhuriyetin varlığını tehdit etmeye yönelik olarak Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı tehdit etmek amacıyla bir gruba ait bireyler tarafından gerçekleştirilecek her türlü yasa dışı hareketler olarak tanımlanır.³

Terör, kontrol edilemeyen grupların veya insan topluluğunun meydana getirdiği yüksek derecede şiddete varan sertlik ve birden çok insan hayatına mal olabilecek eylemlerdir. TDK’da terör kelimesi; “korkutma, tedhiş” şeklinde açıklanmıştır. (TDK, 2017) Terör, bir bakıma bir toplulukta başka bir topluluğun veya kitlenin mukavemetini kırmak amacıyla oluşturduğu “korku” biçiminde de anlatılabilir. Terör eylemi, pahalı olmayan, kısıtlı sayıda insan gücüne ihtiyaç duyulan, belirli bir amaç taşıyan ve küçük kadro ve örgütle yürütülen bir savaş tarzıdır.

Terörizm;

“Siyasetin uygulamasının en uç biçimidir. Şiddet içeren bir mücadele tarzıdır; hedefe ulaşmak için her türlü yöntemin kabul edilebilir sayıldığı ve bu yöntemler arasında silahın da bulunduğu bir yaklaşımdır. Terörizmde, taraflar, iktidarda olanlar ile onlara karşı olan gruplar tarafından temsil edilir. Terörizm, zayıf olanın güçlünün karşısında yürüttüğü bir savaş biçimidir⁴”

¹ Türkiye Barolar Birliği, 2006

² Yakup Şahin, Terörizm: Tanım(lanamam)sı, Tarihsel Dönüşümü, Uluslararası Hukuktaki Yeri ve Mücadele Yöntemleri, 2015, S:146

³ 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 1991, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.3713.pdf>

⁴ Ali Fuat Gökçe, KAYFOR 15, 2017 Dijital Çağın Küreselleşen Terörü: Post-Modern Terörizm

Terörizm; terör örgütü üyelerince uygulamaya konulan “siyasal şiddet” pratiklerini ihtiva etmektedir. Terörist faaliyetlerin politik bir gaye ile organize, sistematik ve devam arz eden biçimde uygulamaya geçirilmesini amaçlayan bir taktiktir. Gayesi, istekleri ve tarzıyla insanlar içerisinde acziyet ve mağdurluk çıkartmak amacındadır. Terörizm;

“Uyuşmazlıklar ve diplomasi yoluyla elde edilemeyen sonuçlara ulaşmak, insanları korkutmak ve kontrol altına almak amacıyla bir düşünce akımına, felsefi bir temele ve ideolojik bir çerçeveye dayanarak siyasal hedeflerle kasten terör ve şiddetin disiplinli ve planlı bir şekilde uygulanmasıdır⁵”

Uluslararası Sosyal Bilimler Ansiklopedisi'ne göre;

“Öngörülen hedeflere ulaşmak için zorbalık kullanan bir grup ya da partinin başvurduğu yöntem', Meydan Larousse'ya göre ise 'Devrimci grupların gerçekleştirdiği zorbalık eylemlerinin tamamı, bir hükümet tarafından uygulanan zorbalık rejimi' ve Ana Britannica'da ise 'belirli bir hedefe ulaşmak amacıyla devlete, topluma ya da bireylere karşı düzenli bir zorbalık uygulaması’ olarak tanımlanmaktadır.⁶”

Terörizm, her türlü politik faaliyete karşı kasti ve acımasız bir sertlik emaresi, zorbalık ve güç tatbik etmektir. Nihayetinde ortaya atılan bu tanımlar tarihin başlangıcından bugüne kadar gerçekleştirilmiş terör eylemlerini kapsayacak bir terör ve terörizm tarifi yapmanın zor olduğunu göstermekte olup, bu tariflerin kesiştiği paydanın sertlik ve şiddet uygulama olduğu ortaya çıkmaktadır.

1.2. Terörizmin Tarihsel Süreci:

Terörizmin tarihi süreci kapsamında bazı kaynakçalarda, Kabil’in kardeşi Habil’in canına kıymasına, Antik Yunan’dan Siccariler’e (Hançerliler), Hindistan’ın Thugeeler’e, Roma’ya yada Hassan Sabbah’ın Haşhaşi cemaatine kadar uzanmaktadır. (Şahin Y. , Terörizm: Tanım(lanamam)sı, Tarihsel Dönüşümü, Uluslararası Hukuktaki Yeri ve Mücadele Yöntemleri, 2015)

İnsanın kendi cinsini yok etmesi, insanlığın başlamasıyla birlikte, bu eylem farklı şekillerde ve çeşitli nedenlerle gerçekleşmiştir. Ancak terör ve terörizm, endüstrileşme devride, orantısız savaş taktiği ve ölümlerin üzerinden yapılan

⁵Semih Yalçın, Küresel ve Bölgesel Sorunlar Bağlamında Türkiye’de Terör ve Terörizm, 2022

⁶Necmettin Özerkmen, Terör, Terörizm ve Radikal İslamcı Terör, 2004

propaganda ile şekillenmiştir. (Tekneci, 2019). Terörizmin geçmişi ile evrilmesi hususunda ayrılıklar olmasına rağmen terörizmin çağdaş manada ilk defa “Fransız Devrimi” ile beraber doğduğu benimsenmektedir. Fransız ihtilalinin muhafazası zarfında sistemli şekilde biçimde sertlik, zorbalık, zorlama, tahakküm ve endişe siyaseti takip edilmiş, binlerle iade edilen aleyhtar öldürülmüş, işkencelerden geçirilmiş ve zulme uğramışlardır. Ayrıca M.S. 50-73 tarihleri arasında faaliyet gösteren Siccari’lerle başlamış olan (Özman, 2019) ve 11.yy’da Büyük Selçuklu İmparatorluğu dönemine denk gelen başını Hasan Sabbah’ın çektiği Haşhaşinler ile Hindistan’daki Thug örgütü ve Yine, Çin’de ortaya çıkan ve uyguladığı mafya taktikleri ile öne çıkan Mançu karşıtı gizli askeri gruplar (Katılmış, 2022) geleneksel perspektiften bakıldığında ilk terör eylemleri olarak değerlendirilebilir. Çağdaş ve klasik terörizm tartışmasını bir kenara bırakırsak, kökleri oldukça eskiye giden bu güven ve emniyet meselesinin, yöntem ve stratejiler değiştirerek günümüze kadar ulaştığı ifade edilebilir. (Avcı, 2019). Fransız İhtilalinden sonraki dönemde uygulanan “devlet terörü”, daha sonra 1800lü yıllarda meydana gelen anarşist kalkışmalar ve 1900lü yıllarda büyük felaketlere yol açan iki dünya harbi arasında ortaya çıkan terör eylemleri ile “soğuk savaş” zamanı terörist eylemler terörizmin tarih sayfasında birer basamak olarak yerini almıştır. Terörist faaliyetler tüm zamanlarda değişik sebepler gösterilerek gerçekleşse bile devamlı artış gösteren bir eğilime sahiptir.

1990’lı tarihlerde ise terör eylemlerinin tarz ve kapsamı birtakım değişikliklere uğramıştır. Bu değişiklikler, terörist faaliyetlerin birçok kişinin canına kastetmesi ve tahribatı çok büyük olan patlayıcılarla eylemler yapılması ile hayata geçirilmiştir. Bu eylemler dinsel ve ırki sebeplerle yapılarak çok acımasızca kıyımlar yapılmıştır. Diğer yandan bu tarihlerde önem arz eden bir konu da terörist faaliyet ve eylemler sayıca düşük kalırken saldırı sonucunda tahrip ve ölümlerin çoğalmasındır.

Terör çalışmalarında en çok kullanılan sınıflandırmalardan biri Rapoport’un dört dalga modelidir. Rapoport bu tasniflemede dört dalgaya da terörizmi güdüleyen ideolojilerin adlarını vermiştir. Buna göre ilk dalga Modern terörizmin de başlangıcı sayılan Fransız İhtilali ve sonrasında 40 yıl süren 1880-1920 yılları “Anarşist Dönem Terörizmi”dir. İkinci dalga ise 1920-1960 yılları arasında

yaklaşık 40 yıl süren "Sömürge Karşıtı Terörizm"dir. Üç numaralı kategori, 1960-1990 yıllarında yaklaşık 30 yıl süren "Yeni Sol Terörizmi"dir. En son ve halen süregelen dönemse 1979 itibarıyla baş gösteren "Dini Referanslı Terörizm" dir (Deniz, 2019). Bu sınıflandırmalar keskin çizgilerle birbirlerinden ayrılmadığı gibi, bu devirlerde gerçekleşen vakaların esas gayesi ve nitelikleri göz önünde bulundurularak tanımlanmıştır. Dolayısı ile tüm zamanlarda meydana gelen vakalarda, daha önce gerçekleşen dalganın yankısı görülebilmekte ve hemen sonrasında gerçekleşen dalganın gelişme emarelerine rastlanabilmektedir.

“Anarşist Dalga” olarak adlandırılan bu ilk dalga ve en mühim terörist eylemler Rusya’da 1878’in Ocak ayı itibarıyla 1881 yılı Mart ayına dek Narodnaya Volya (Halkın İradesi) adlı bir grup tarafından terör faaliyetleri hayata geçirilmiştir. Çarlık yönetimine karşı birçok yasa dışı faaliyet tertipleyen bu grup, Çarlık Rusya kuvvetleriyle karşılaştıkları kısa ama çetin çatışmalarda yüksek rütbeli subaylar ve devlet memurlarını hedef almış ve bu eylemleridaha sonrasında Avrupa'nın batısında, Balkan bölgesinde ve Asya kıtasında faaliyete geçmişlerdir(Abubaker, 2021). Anarşist gruplar, mühim devlet yetkililerine yönelik siyasi cinayetler gerçekleştirerek Hindistan ve Balkanlarda bulunan ulusalcı kitleleri etkisi altına almışlardır. Bu süreçte ulaştırma, haberleşme ve kültür, terörist hareketin var olmasında etkili bir etken olmuştur. (Arpacı, 2022) . Bu dalganın öne çıkan niteliği, çağdaş anlamda organize şekilde gerçekleştirilen ilk terör eylemlerinin meydana geldiği dönem olmasıdır.

“Sömürge Karşıtı Terörizm” adı verilen dalga, 1920 ile 1960 tarihleri arasında ortaya çıkan ve sömürgecilik karşıtı mücadeleler yapılan, bağımsız olmak amacıyla bir takım grup ve kişilerce hayata geçirilen terörist faaliyetleri içermektedir. Gerilla tarzı savaş ve emperyal devletlere yönelik gerçekleştirilen eylemlerinin ön planda olduğu süreçtir. 1.Dünya Savaşından sonra, terörizm, otoriter yönetimlerce uygulanan baskı uygulamalarıyla bağlantılı hale gelmiştir. Bu kavram, Almanya, İtalya ve Sovyetler Birliği'nde iktidardaki zalim Nazi, Faşist ve Komünist rejimlerin uyguladığı bastırma taktiklerini de içine almaktadır. Stalin devrinde, Rusya'da yüzlerce birey, muhalif olmaları bahane edilerek katledilmiştir. Mussolini'nin İtalya'sında, muhalefet ettikleri için ilk önce Sosyalist Parti Genel Sekreteri Motteoti ve birçok kişinin hayatına son verilmiştir. Hitler'in

Almanya'sında, hali hazırda olan düzenin sürdürülmesi amacıyla değil, ayrıca Yahudi ve Çingene topluluklarına karşı da terörist saldırılar hayata geçirilmiştir. 1930'lar ve 1940'larda, emperyalizme karşı terörizm, Kıbrıs ve Aden'deki Britanya İmparatorluğu'na karşı ve Cezayir'de Fransız ordusuna karşı Ulusal Kurtuluş Cephesi tarafından yürütülmüştür. (Abubaker, 2021).

Üçüncü Terör Dalgası ya da Yeni Sol Dalga adıyla bilinen dönem, ideoloji anlamında temellerini SSCB'de gelişen Marksizm, Leninizm ve Komünizm ile Çin'de oluşan Maoizm' den almaktadır.(Avcı, 2019).Yeni Sol Dalga dünyada 1960 sonlarında yükselme eğilimine girmiş, sertlik ve zorbalık içeren hareketlerle beraber ortaya çıkan terörizm girdabı, sol felsefe esaslı terör örgütlerinin sayısını arttırmıştır. Üçüncü dalga, Vietnam Savaşı ile ortaya çıkmış, komünist felsefenin yaygınlaşmasına ciddi şekilde etki etmiş, sol ve milliyetçi fikirlerin aşırılaştığı bir dönemi kapsamıştır. Ayrıca bu dönem, sol felsefenin ve fikirlerin bir ümit kaynağı şeklinde anlaşılmasına, bu felsefeyi kabul eden komünizmin yayılmasını amaçlayan terörist örgütlerin teşekkülüne sebep olmuştur. 1967'de Orta Doğu'da yaşanan Altı Gün Savaşları ve Bolivya'da Ernesto Che Guevara'nın hayatına son verilmesi, 1968'de gerçekleşen Paris öğrencilerinin olaylarıyla Vietnam Savaşı'nın Yeni Sol Dalga üzerindeki etkileri bakımından ehemmiyet arz eden olaylardır. Yeni Sol Terörizm, Birleşmiş Milletler 'in etkin katılımıyla ulusal sınırları aşan bir şekilde iş birliği yakalanmış olup, 1980'lerde düşüş gösterme eğilimine girmiştir. Birleşmiş Milletler sözleşmeleri çerçevesinde, uçak kaçırma, rehin alma, yüksek düzeydeki hükümet yetkililerine saldırı, yabancı devlet binalarının patlatılması ve global anlamda suçların finanse edilmesi şeklindeki eylemler suç olarak kabul edilmiştir. Özgürlük savaçısı tanımı, BM toplantılarında geçerliliğini yitirmiştir. (Deniz, 2019).

Dördüncü dalga ismiyle anılan ve bugüne dek süregelen “DinKaynaklı Dalga” 1979'da gerçekleşen “İran İslam Devrimi” ve SSCB'nin Afganistan'a işgal amaçlı girmesiyle ortaya çıkmıştır. Bu süreçte terörist örgüt grupları dinsel öğretiler üstünden fikirlerini oluşturdıkları ve örgütsel faaliyetlerinin temeline dini koyduklarından dolayı dönem bu şekilde adlandırılmıştır. Dini akımlar şeklinde bilinen bu süreçte yalnızca İslam'ı kötüye kullanan terör grupları bulunmamaktadır. İslam dışında pek çok dinin adına hareket

ettiğini savunan gruplara, Hindistan'daki Sihler, Japonya'daki Aum Shinrikyo, Amerika'da meydana gelen dini odaklı gruplar ve İsrail'deki Yahudi organizasyonları örnek verilmektedir. (Özdemir F. N., 2022).

David C. Rapoport, çağdaş terörizmin tarihi geçmişini 1800lü yılların sonlarında doğru ortaya çıktığını söyleyerek bu süreci dört dalga şeklinde belirtmiştir. Rapoport, bu sınıflandırmasında terör örgütlerinin stratejik planlarını, fikir ve savundukları görüşleri ile amaçlarını açıkça belirterek terörizmin beşinci dalgasının 2000li yılların ilk çeyrek diliminde gerçekleşeceğini ileri sürmüş ve bu dalganın özelliklerini, teknoloji açısından, anti küreselleşme ile ırki nitelikler anlamında değerlendirmiştir.

Jeffrey Simon, Beşinci Dalga'yı farklı bir bakış açısıyla ele alarak terörizmin sadece bir düşünce yapısıyla açıklanamayacağını, asıl önemli olanın "Beşinci Dalga" döneminde teknoloji olduğunu belirtmiştir. Simon, beşinci dalga için en önemli faktör teknoloji olsa bile, kişileri, toplulukları ve devletleri harekete geçirecek temel araç, dijitalleşmeyle birlikte bilginin katlanarak yayılmasını sağlayan son model iletişim ve haberleşme araçlarının olacağını benimsemektedir. (Süruri, 2024). Diğer araştırmacılardan bazıları beşinci dalganın etnik milliyetçi, dinsel aidiyet ve iktisadi gruplaşmaya dayanan kolektif bir anlayış göstermesini beklemekte, bazıları bu dalgayı ön plana iten ana temanın ırki hayallerden meydana geleceğini, aşırı kopma ve içeriden gerçekleşecek silahlı mücadelelerin etkili olabileceğini ileri sürmüşlerdir.

Terörizmin tarihi, dönemsel olarak 11 ana bölüme ayrılarak ele alınmıştır. Kurulan bu modele göre yapılan ayırım şu şekildedir;

“1-İlkçağda Terör Faaliyetleri M. S. 66-1124

2-Fransız Devrimi ve Terör Yönetimi 1793-1794

3-Birinci Dönem Etnik Milliyetçi Terör 1800'ler-19'uncu yüzyılın sonları

4-Anarşist Dönem (Rapoport'un İlk Dalgası) 1880-1920

5-İkinci Dönem Etnik Milliyetçi Terör 1903-1914

6-Devlet Tarafından Uygulanan Terör 1920-1939 (Bu tarih itibarıyla devlet destekli terör örnekleri oldukça sık görülmüştür.)

7-Üçüncü Dönem Etnik Milliyetçi Terör (Rapoport'un İkinci Dalgası) 1920-1960

8-Dördüncü Dönem Etnik Milliyetçi Terör 1959'dan günümüze

9-Yeni Sol Terör Dalgası 1960-1980

10-Beşinci Dönem Irksal Ulusçu Terör 1990'dan bugüne

11-Köktenci Dini Terör 1980'den bugüne⁷

1.3.Terörizmin Türleri

Terörizmin hangi bölgede hayata geçtiği ve gelişme yaşadığı, kim veya kimlerce, hangi unsurlarca destek verildiği, terörizmin hedefinde neler olduğu şeklindeki soruların karşılığını bulmak terörizmle güçlü bir biçimde yapılacak olan mücadelenin en önemli unsurlarındandır.

Terör hedefi ve genel amaçları ile belli bir yapıdır ancak farklı ideolojik unsurlar altında görülebilir. Günümüzde teknolojik gelişme ve silahları kullanma gücü düşünüldüğünde ağırlıklı olarak küresel nitelikte tartışılrsa da terörizm; etnik terörizm, siber terörizm veya narko terörizm gibi farklı adlar ve niteliklerle varlığını sürdürmektedir (Fırıncıoğlu, 2020).

1. Etnik Terörizm; aynı devlet ve coğrafya içerisinde değişik insan topluluklarının ve ırki oluşumların hayata geçirdiği terörist faaliyetler şeklinde belirtilmektedir. Etnik esasa dayanan terörizmin doğması ve yaygın bir hale gelmesi dünyada bulunan devletlerin çoğunu etkisi altına almakta ve birtakım ülkeler bu terörist örgütleri kendi harici siyasetleri yönünde kanalize etmektedirler.
2. Siber Terörizm; Uluslararası hudutlar sanal dünyayla birlikte ortadan kalkmaktadır. Ülkelerin toplumsal, iktisadi ve askeri zeminlerde teknolojiye olan bağımlı olma durumu ve kullanımı giderek fazlalaşmaktadır. Teknolojinin bütün alanlardaki kullanımı yaygınlaştığında faydalarının yanı sıra riskleri de beraberinde getirir (Sağıroğlu, 2019). Veri, haberleşme ve iletişim teknolojilerindeki ilerlemelerle birlikte “saldırı” olgusunda da birtakım değişiklikler ortaya çıkmıştır. Çağımızda teknoloji ve buna bağlı olarak geliştirilen her türlü enstrümanı geniş çapta kullandığını

⁷Akın Dünder, Uluslararası Terörizmin Tarihi, 2012

söyleyebileceğimiz tüm şirketlere, kurumlara ve hassas bölgelere hasar vermek ve zayıflatmak amacıyla siber saldırılar düzenlenmektedir. Siber terörizm şeklinde tanımlanan bu tür eylemlere baktığımızda, diğer terör saldırılarıyla eş güdümlü bir çizgi fark edilmektedir. Dijital ortamlarda hayata geçirilen bunun gibi saldırılar vatandaşın sağlık ve güvenlik açısından çok önemli tehditlerle baş başa bırakabilmekte, ciddi anlamda iktisadi zararlar ve güvenlik açıkları ortaya çıkarmaktadır. Burada amaç siyasi, iktisadi ve toplumsal olsa da bu tip terörizmin amacı halkı sindirmek, devleti zaafa uğratmak ve ortaya çıkacak kaostan yararlanmak amacıyla güce kavuşmaktır.

3. Narko Terörizm; 1980 sonrası özellikle polislerle karşı gerçekleştirilen eylemler sonrasında ortaya çıkmış olan terör türüdür. "Narko terörizm" ifadesi ilk kez 1983 yılında, eski Peru Cumhurbaşkanı Fernando Belaunde Terry'nin ifade ettiği gibi, Peru'daki uyuşturucu ile mücadele eden polislerle karşı gerçekleştirilen terör eylemleri ile uyuşturucu kaçakçılarının devlet uygulamaları veya toplumsal etki yaratmayı amaçlayan eylemlerini belirtmek amacıyla dile getirilmiştir. Kom Daire Başkanlığı'nın yaptığı incelemelerde, PKK/KONGRA-GEL terör örgütünün yalnızca narkotik madde kaçakçılığıyla değil, uyuşturucu alış verişinin her aşamasında aktif olduğu belirlenmiştir. Özetle, PKK/KONGRA-GEL'in:

- Narkotik madde kaçakçılığı yapanlardan pay aldığı,
- Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yasa dışı kenevir yetiştiriciliği faaliyetinde bulunduğu,
- Narkotik madde alış verişini düzenlediği,
- Avrupa'da uyuşturucu dağılımında etkili olduğu ve bu maddelerden elde edilen gelirleri akladığı saptanmıştır.(Fırıncioğlu, 2020)

Terörizm kavramı coğrafi, politik veya kültürel faktörlere bağlı olarak değişiklik gösterdiğinden, terör örgütlerini motive eden unsurlara bakıldığında birbirinden farklı terör türleri bulunduğu algısı oluşmaktadır. Şiddete başvuran terör örgütlerinin hangi motivasyonlar ile şiddeti araç olarak kullandığı, aynı zamanda

terörizmin nedenlerini oluşturmaktadır. Bununla birlikte terörizmin; amaçlarına, hedeflerine, motivasyon unsurlarına, ideolojilerine ve uygulayıcılarına göre sınıflandırıldığı görünmektedir. Martin ise sınıflandırma çizgilerini çevreleyen tanımsal tartışmalara rağmen terörizmi sistematik tipolojik sınıflandırmalar bağlamında; küresel terörizm, devlet terörizmi, muhalif terörizm, ideolojik terörizm ve uluslararası terörizm şeklinde sınıflandırmıştır (Bakan, 2022).

Ayrıca terörizm, terörist oluşumların kabul ettikleri ve savundukları ideoloji ve fikirlere göre de Dini Motifli Terörizm, Marksist-Leninist Terörizm, Kapitalist-Liberalist Terörizm ve Milliyetçi Terörizm olarak da sınıflara ayrılmaktadır (Bakan, 2022).

Bazı araştırmacılar terörizmi; siyasi gaye uğrunda gerçekleştirilen, askeri gaye amacıyla gerçekleştirilen ve kişisel nedenlerle gerçekleştirilen terör biçiminde kategorize etmişlerdir. Bazıları ise “baskıcı ve “ihtilalci” terörizm olarak ikiye ayırmışlardır.

Aktörleri bağlamında değerlendirildiğinde, “İç terörizm” ve “dış terörizm” olarak iki gruba ayırmak mümkündür. Dış terörizm, ülkeler arasında gerçekleşen güç çatışmalarında ortaya çıkan bir uluslararası güvenlik sorunudur. Bu nedenledir ki bu çeşit terörizmle mücadele, uluslararası düzeyde ve etkin bir şekilde devletlere karşı yürütülmelidir. Fakat milli hudutlar içerisindeki değişik etkenlere bağlı olarak ortaya çıkan iç terörizm için başka ülkelere kesin destek beklenemez. İç terörizm, devlet desteğiyle hareket eden bir terör çeşidi olabileceği gibi, devletten destek almayan bir toplumsal hareket ya da kişisel şiddet eylemi şeklinde de varlık gösterebilir. Bu durumda, devletten desteksiz iç terörizme yalnızca bir ülke içi emniyet gözüyle bakılabilir ve bu tür terörizmle mücadele, milli hudutlar içerisinde hayata geçirilebilir. Ancak, devlet desteği varsa mücadele yöntemi değişim göstermelidir. (Aras, 2021).

Modern terörist faaliyetleri birçok amaç, hedef ve ideolojiye hizmet etmekte ve geniş bir coğrafi yelpazede gerçekleşmektedir. Bu açıdan bakıldığında, yazarlar terörizmin nasıl sınıflandırılması gerektiği konusunda fikir birliğine varamamaktadır; evrensel olarak kabul görmüş bir metodoloji kullanmak mümkün

değildir. Bu gerçeğe rağmen, terörizmi belirli isimler altında sınıflandırabiliriz. (Saraçlı, 2007) ;

1. Ülke İçi (Ulusal) Terörizm: Sadece bir ülke sınırları içerisinde olan, herhangi bir dış faktör içermeyen, dış faktörlerle karşılıklı ilişkilerin ya da iştirakin olmadığı düzenli olarak uygulanan sertlik ve zor kullanmadır.

Bu açı, ulusal terörizmin çokuluslu terörizme ne kadar benzediğini göstermektedir . Bu iki grup arasındaki en çarpıcı fark, ulusal teröristlerin eylemlerini bir ulusun vatandaşlarına yöneltmeleridir. Uluslararası terörizm gibi, yerel terörizm de hiçbir hükümet tarafından açıkça desteklenmez. Tarihsel olarak bakıldığında, ülke çapında saf bir terörizmin varlığını tespit etmek son derece zordur. Sadece teorik olarak böyle bir senaryo mümkündür.(Taşdemir, 2006)

2. Uluslararası Terörizm: Uluslararası ilişkiler disiplini, 1960'lardan itibaren artan ve devletlerarası boyut kazanan şiddet eylemleri sonucunda uluslararası terörizm kavramını benimsemiştir. Uluslararası terörizm , "içerik" doğuran terörist faaliyetler” olarak tanımlanmaktadır. Ancak terörün uluslararası niteliği bununla sınırlı kalmamaktadır. Bir yabancı devletin ya da bir uluslararası örgütün politikasını etkilemek üzere gerçekleştirilen şiddet eylemleri de uluslararası nitelik taşımaktadır. Ayrıca aynı bağlamda terör eylemlerinin bir veya birden fazla ülkenin desteğiyle gerçekleştirilmesi olayı da yer almaktadır. (Saraçlı, 2007).
3. Uluslar ötesi Terörizm: Küreselleşme dönemiyle, devlet dışındaki aktörlerin devletler arası ilişkilerde artan etkisi, bilhassa 1970’li senelerde bu aktörlerin dünya çapında şiddet içeren faaliyetlerine dâhil olmalarını da beraberinde getirmiştir. Bu durum, "Uluslar ötesi terörizm" terimi ile tanımlanmıştır. Burada, uluslar ötesi terörizm, devletin herhangi bir müdahale veya etkisi olmadan, devlet dışındaki gruplarca gerçekleştirilen terör eylemleri anlamına gelir. Bu bağlamda, uluslararası terörizmden uluslar ötesi terörizmi ayıran en önemli unsur, terörist grupların eylemlerinin herhangi bir devlet tarafından idare edilmemesi veya denetlenmemesidir. (Taşdemir, 2006).
4. Devlet Terörizmi: Bir devletin başka bir ülkeye veya kendi vatandaşlarına yönelik şiddet eylemlerinin olduğunu belirtmekle birlikte , bunları gizli

operasyonlar tarafından çatışma dışı hedeflere yönelik planlı, siyasi amaçlı ve uygulanan şiddet faaliyetleri olarak tanımlamıştır . Bu tür terörizm, iktidardaki güç tarafından kullanılır. Temelde, bu tür eylemlerin siyasi kontrolü ve sürdürülmesi amaçlanır. (Kayıtmazbatır, 2023).

5. Devlet Destekli Terörizm: Çıkarlarının çatışacağı güçlü devletlerle doğrudan savaş yerine, bazı ülkeler orantısız stratejileri kullanma çabaları içinde bulunmaktadır. Onlar zayıflıklarını istismar edebilirler. Bu zayıf devletler için en etkili orantısız strateji terörizmdir; yani terörist grupları kendi siyasi amaçları doğrultusunda doğrudan veya dolaylı olarak desteklemek. Terörizmi bir dış politika aracı olarak kullanan devletler olarak tanımlanan bu, karşıt bir ülkeye karşı şiddete bulaşan dış unsurlara, onunla fiilen savaşmak yerine, politik, askeri ve iktisadi destek sağlanmasıdır. Bu daha uygun maliyetli, güvenli ve etkili bir teknik sunar.(Tümlü, 2022).
6. Etnik Terörizm: Bu terörizme Milliyetçi ve Ayrılıkçı terörizm de denilmektedir. Irksal azınlık fikirleri ve etnik terör arasında yakın bir bağlantı vardır. Irksal azınlık, dil, etnik köken, milliyet, din ve kültürel köken bakımından baskın gruptan önemli ölçüde farklı olan bir grup birey olarak tanımlanabilir. Dahası, bazı ülkeler dış politika hedefleri doğrultusunda terörist grupları kullanmaya başlamış ve bu nedenle özellikle Türkiye çevresinde etnik temelli terör olaylarını daha da kötüleştirmiştir. (Baharçiçek, 2000). Etnik terörü diğer türlerden ayıran temel özellik “ulusal kurtuluş” adına gerçekleştirilmesidir. Etnik-ayrılıkçı terör örgütleri etnisite açısından farklı olduklarını düşündükleri ülkeden ayrılma ve kendi devletlerini kurma ülküsüyle hareket ederler. Örnekleri çok olsa da dünyada bu özelliğiyle öne çıkan dört önemli terör örgütü vardır: IRA, ETA, LTTE, PKK (Alptekin, 2018).
7. Siber Terörizm: Yukarıda da belirttiğimiz gibi siber terörizm, belirlenmiş bir siyasi ve toplumsal gayeye erişebilmek amacıyla bilgisayar ve elektronik sistemlerin insanlara, hükümetlere karşı kullanılması ve toplumu baskı altına almak için kullanılmasıdır.

Terörizmin türleri konusunda yapılan birçok çalışmada terörizm çeşitleri yine benzer bir şekilde sınıflandırılmıştır.

1.4.Terörizmle Mücadele ve Müzakere

“Terörizmin sona erdirilmesine yönelik geliştirilebilecek yöntemlerin esasını müzakere veya mücadele meydana getirmektedir. Her bir yöntem, yalnızca ayrı ayrı değil, aynı zamanda bir arada da uygulanabilen süreçler içermektedir. Bu stratejilerin başarılı olma olasılığı, terörizme muhatap olan devletin ya da sosyal topluluğun ırk, din ve kültürel yapısı ile coğrafi özellikleriyle ilgilidir. Bunların hepsinin kendine özgü yaklaşımları ve teknikleri mevcuttur.”⁸

Müzakere; Tarafların karşılıklı birtakım suçlar üstünde tartışılan bildikleri ve belirli hususlarda karşısındakini ikna etmek için uğraştığı veya karşı taraftakiler birtakım isteklerini kendine göre uygulanabilir bir konuma getirebilmek için çaba sarf ettiği bir diyaloglar bütünüdür. Mücadele mi yoksa müzakere mi uygulanması gerektiğine o ülke içinde bulunan siyasi iktidar karar verecek olup bu karar verme aşaması da oldukça zorlu bir süreçtir.

Silahlı çatışmaların devam ettiği ve hemen her gün can kayıplarının yaşandığı bir ortamda terör örgütleriyle açık ya da gizli görüşmeler yapılması devletlerin kolaylıkla alabileceği bir karar değildir(Demir, 2013). Genellikle çoğu devlet kendi politikaları gereği terörizmle müzakere değil mücadele yolunu seçmektedirler. Terörizmle mücadelenin asıl amacı terörist oluşumların silahlı güç ve politik kabiliyetlerini geçersiz kılmaktır. Ancak sadece terör örgütü mensuplarının ortadan kaldırılması bu alandaki mücadelenin tek başına başarılı olmayacağı kanaatini oluşturmaktadır. Bundan dolayı daha güçlü bir demokrasi olması ve şiddet dozunun en alt seviyeye indirilmesi ile bazı hukuki, siyasi ve toplumsal tedbirlerin alınması ile beraber hareket edilmesi terörizmle güçlü şekilde mücadele edebilmenin asıl gayesi olmak zorundadır. Tüm bunlara rağmen terör, mücadele yöntemiyle bitirilememişse siyasal iktidar müzakere yönetimine geçebilir. Fakat bu durumda da terörden zarar gören ve kayıplar yaşayanların, hükümetlerinin müzakere amacıyla terör örgütü ile masaya oturmasını kabul edemeyecekleri bir durum ortaya çıkacaktır. Bunun için de müzakere yolunu seçen hükümetler bu görüşmeleri örtülü bir şekilde kendi kamuoylarından saklayarak

⁸ Ali Fuat Gökçe, Terörizmle Mücadele ya da Müzakere, 13.Uluslararası Kamu Yönetimi Sempozyumu, S:738-742, 2019

gerçekleştirebileceklerdir. Ancak müzakerenin ülke içinde duyulması veya teröristlerin isteklerinin hükümetler tarafından kabul edilmediği takdirde müzakerenin bitmesi neticesinde görüşmelerin yine açığa çıkması ve kamuoyu huzursuzluğunun tırmanmasına sebep olması açısından genellikle siyasi iktidarlar müzakere yolunu seçmezler.

Müzakere süresi içerisinde tarafların biri hükümet diğeri ise terör örgütü olmaktadır. Diyalog sürecinin seyri sırasında hükümetler normal olarak terör örgütleri ile masada buluşmak zorundadırlar. Siyasi iktidar Müzakereleri tek başına örgütün liderleri ile sürdürmemelidir. Ülkede bulunan sivil toplum kuruluşları, kanaat önderleri, siyasi partiler, dernekler, vakıflar da bu aşamada görüşmelere katılmalıdırlar. Güneş'in dediği gibi İspanya devletinin ETA ile olan savaşındaki kazanımının temel nedeni, Bask adı verilen bölgenin özgürlüğünü destekleyen siyasi gruplardan etkili kişilerle bütün sosyal kesimleri müzakere görüşmelerine katabilmesidir. (Güneş, 2019).

Gökçe'nin makalesinde ise İngiltere IRA örgütünü tasfiye edebilmek için askeri tedbirlerin yanında ekonomi, hukuk ve sosyal alanlarda birtakım uygulamaları da devreye sokmuştur. Fakat tüm bu uygulamalar da IRA problemini çözememiştir. Bunu üzerine 1993 yılında İngiltere ve IRA arasında görüşmeler başlamış, karşılıklı yapılan bazı kabul anlaşmalarıyla IRA 1994 yılında tek taraflı olarak tüm silahlı eylemlerini bitirdiğini bildiren bir ateşkes duyurmuştur. 1998 yılında yapılan Hayırlı Cuma Anlaşmasıyla da Kuzey İrlanda'daki Protestan ve Katoliklerin siyasi arenada eşit bir biçimde temsiliyeti hayata geçirilmiştir (Gökçe, Terörizmle Mücadele ya da Müzakere, 2019)

Hükümetler terör örgütleriyle yaptıkları müzakerelerde örgütün tasfiyesi yolunda atılacak adımlara bir başlangıç olacağı düşüncesiyle ve de örgütün istemesiyle yapacağı bir takım düzenleme ve değişiklikleri vatandaşına ve diğer siyasi partilere nasıl anlatacağı konusunda zorluk çekeceği muhtemeldir. Bilhassa teröristlerden vahşice eylemlere katılmış olanların durumlarıyla ilgili neler yapılacağı konusunda hararetli tartışmalar olacağı da tahmin edilebilmektedir. Erdoğan'ın dediği gibi bütün bu zorluklara karşın siyasi iktidarın örgütü tasfiye etme hususunda lazım olan uygulamaları hayata geçirmesi, terörist oluşumun içinde bulunan barış taraftarlarını güçlü hale getirerek yeniden şiddet eylemlerine dönmek

isteyen diğer grupların bu konuda ısrar etmelerinin meşru yolunu da kapatmış olmaktadır(Erdoğan, 2013)

Özdemir'in ifadesiyle Boko Haram terör örgütü ile ilgili olarak; Nijerya'nın Borno Eyaletinin Chibok şehrindeki bir okuldan 57'si daha sonradan kaçan toplam 276 kız öğrencinin kaçırılma eylemine karşı Nijerya iktidarı uzunca bir zaman sessiz kalmış ve tepkilerin odağı olmuştu. Yaklaşık bir ay sonra yerleri tespit edilen kızlar güvenlik güçlerince kurtarılmak istense de örgüt hepsinin öldürüleceği şeklinde tehditte bulunmuş, bu nedenle kızların kurtarılmasıyla alakalı bir operasyon yapılmamıştır. Hükümet dış dünyadan gelen baskılar ve içerideki protest eylemlerden bunalarak Boko Haram terör örgütüyle müzakerelere başlamış ve 17 Ekim 2014 yılında örgüt ile ateşkes anlaşması yapmıştır(Özdemir Ö. , 2021)

İspanya uzunca bir süre “Euzkadi Ta Askatasuna” (ETA, Bask Anayurdu ve Özgürlük) isimli terör örgütü ile mücadelede bulunmuştur. Başlangıçta şiddet içermeyen faaliyetlerde bulunsada Gökçe'nin aktarmasıyla 1968 yılında ETA üyesi teröristlerin olduğu bir aracın polisler tarafından durdurulması neticesinde bir polisin öldürülme eylemi silahlı faaliyetlerinin başlangıcı durumundadır. 20.yüzyılın başları sayılan 1939'da ülkedeki iç savaşın galibi olan Franco, kendisine muhalefet eden Bask bölgesi halkını yıldırma amacıyla “Komünizm ve Ateizm” ile beraber bölgecilik düşüncesine de karşı da büyük bir mücadeleye girmiş, Bask bölgesinin kendi dilini yasaklayarak önde gelen kişileri ya idam etmiş veya sürmek suretiyle bölgeden uzaklaştırmıştır (Gökçe, Terörizmle Mücadele Politikaları, 2018).

İspanya ETA terör örgütüyle mücadele İleri'nin yaptığı tespitle “silahlı, siyasi ve uluslararası boyut” şeklinde yürütülmüştür. İlk önce askeri ve polisiye tedbirler kullanan İspanya, ikinci olarak herhangi bir sonuca ulaşmasada siyasi teşebbüslerde bulunmuştur. 1978 yılında yapılan Anayasa ile “bölgeci devlet” şeklini uygulamaya koymuş, merkezi hükümet olarak da bölgelere belirli hususlarda yetki aktarımı yapmış, ülkenin başka bölgelerine nazaran da Bask bölgesine epeyce kapsamlı bir özerklik tanımıştır. Bununla beraber 1983'te İçişleri Bakanı José Barrionuevo'nun yapmış olduğu “ZEN (Zona Especial del Norte-Kuzeyin Özel Bölgesi)” Planı görüşülmeye sunulmuş, örgütün tecridi, örgüt ve güvenlik güçleri ile ilgili stratejik iletişim eylemlerinin faaliyete geçirilmesi ile

devletle iş birliği yapacak örgüt elemanlarına af gibi hususlar görüşülmüştür(İleri, 2022).

Bask bölgesinde ileri gelen siyasi partiler 1988 yılında “Ajuria Enea Paktı”nı onaylayarak terörle başa çıkabilmek için demokratik bir duruş sergilemişlerdir. Bu zaman çerçevesinde İspanya siyasi iktidarı ETA ile müzakere ve diyaloga girmiş fakat herhangi bir neticeye ulaşılamamıştır. Bu müzakere, görüşme ve demokratik çabalar örgütün terörist faaliyetlerini asgari seviyeye indirmesi bir yana çok daha fazla yoğunluk kazandırmıştır. İlerleyen yıllarda İspanya ETA konusunda 2000’li tarihlerde Fransa ve AB ile terörizmle mücadele kapsamında ortaklaşa bir anlaşmaya gitmiş ve bu süreçte örgüt maddi ve gerekli araç gereç konusunda çıkmaza girmeye başlamış, Avrupa’da bulunan diğer devletlerce de ETA’nın terör örgütü şeklinde kabul edilmesiyle herhangi bir terörist faaliyette bulunamaz hale gelmiştir. İspanya’nın ETA ile gerçekleştirdiği müzakerelerde İngiltere ve İrlanda’nın önde gelen eski politikacıları ile Norveç ve İsviçre hükümetlerinin de bulunduğu arabuluculuk görüşmeleri yapılmıştır. Sonuç olarak ETA, 2010 yılında tek taraflı olarak kabul ettiği ateşkesi duyurmak zorunda kalmıştır (Özer M. , 2022).

Ülkemizde ise 1970’lerin sonlarına doğru değişik problemlerden ve bu problemlerden beslenen “Kürt Sorunu” şeklinde adlandırılan ve silahlı mücadeleye kadar varan bir terör problemi ortaya çıkmıştır. 1990’lı yıllarda bu problem genel olarak bir güvenlik problemi olarak değerlendirilmiş, devletin ileri gelenleri daha sonraki yıllarda bu konu hakkında çok acil çözüm bulunması hususunda benzer görüşler bildirmişlerdir. Konuyla alakalı sulhe dayalı bir çare bulunması amacıyla geniş ölçekte girişimler beklense de AK Parti hükümeti tek başına iktidara gelerek AB anlaşmaları kapsamında “Kopenhag Siyasi Kriterleri” çerçevesinde birtakım değişiklikler yapmasıyla bu sorunun var olduğunu kabul etmesi neticesinde barış yaklaşımı bir çare gerçekleştirebileceği hususunda bir ümit oluşmuştur. 2009 yılında "Kürt İnisiyatifi", "Demokratik Gelişim" ve "Ulusal Birlik ve Kardeşlik Projesi" adındaki düşüncelere ülke içinde kamuoyuyla paylaşılmıştır. Devlet görevlilerinin sonradan “Oslo Görüşmeleri” şeklinde bilinen bir planlama çerçevesinde Millî İstihbarat Teşkilatı üstünden Öcalan ve PKK ile diyalog içinde olduğu basına sızdırılan ses kayıtlarından anlaşılmıştır. Daha sonraları “Çözüm

Süreci” adıyla başlatılan projede, “Oslo Görüşmeleri” esnasında Öcalan’ın da düşünceleri de göz önünde bulundurularak PKK’nın silahlı mensuplarının ülkeden sınır dışına çıkması, İnsan Hakları konusunda yapılacak düzenlemeler ve örgütün silahlarını bütünüyle teslim ederek terörün her anlamda bitmesi şeklindeki adımlar yer almaktaydı. Siyasi iktidar bu süreçte siyasi bir parti olan DTP (Demokratik Toplum Partisi)’yi değil Öcalan’ı muhatap almıştır bu durum muhalefet partilerince olumsuz karşılanmış ve AK Parti yöneticileri problemlere çare bulunmasında örgütle ve örgütün içerisinde bulunan herhangi bir kimseyle diyalog kurmadıklarını söylemek zorunda kalmıştır. Ancak başarıya ulaşacak olan bir müzakerenin en önemli ayaklarından olan “siyasi uzlaşma” sağlanamamıştır. Ayrıca PKK içinde değişik köken ve ülke mensuplarının bulunması neticesinde müzakere çerçevesinde muhataplık konusunda karışıklık yaşanmasına sebep olan bir etkeni. 2013 yılındaki Nevruz kutlamalarında Öcalan’ın mektubunun okunmasıyla ateşkesi kabul ettiğini ve PKK’lı teröristlerin silahlarıyla birlikte ülke hudutları dışındaki bölgelere çekilmeleri silahlı mücadeleden vazgeçildiği şeklinde anlaşılmaktadır. Fakat şimdiye kadar olan diğer aşamalarda da ateşkes kabul edilmiş fakat bu ateşkeslere riayet edilmediği gözlemlenmiştir. “Çözüm Süreci ”nde masaya yatırılan örgütün tamamen tasfiyesi, KCK’dan tutuklu bulunanların serbest kalması, Öcalan’a özgürlük, doğu ve güneydoğuda inşaatı yapılan karakol binalarının iptal edilmesi, koruculuğun lağvedilmesi, belediyelerin yetkilerinin artırılması gibi hususlar PKK probleminin çözülmesi için atılan adımlardır(Erdoğan, 2013).

Karaağaç’ın dediği gibi terörizmin sadece bir tek sebebi olmadığından terörizmi bitirmenin de bir tek çaresi yoktur. Terörist örgütlerin ve terörizmin destekçileri genelde düşman devletler olduğundan öncelikle faal bir terör örgütü olduğunu tüm dünyaya ispatlamak ve dış desteklerinin kesilmesi gerekmektedir. Ayrıca ülke içindeki desteklerin de ortadan kaldırılması amacıyla lazım olan bir takım tedbirler geliştirilmeli ve devletin sosyal bir devlet anlayışıyla tüm ülke genelinde “sosyal ve ekonomik refahı” sağlaması elzemdir (Karaağaç, 2019)

1.5. Suç Örgütleri ve Terör Örgütlerinin Devletle Olan İlişkisi

1.5.1. Suç Örgütlerinin Devletle Olan İlişkisi

Globalleşmenin güvenlik algısında oluşturduğu dönüşümün elle tutulur en bariz biçimi Amerika Birleşik Devletleri'nde İkiz Kulelere yapılan terör eylemidir. Açıkçası bu eylem, küreselleşen dünyada “terör ve güvenlik” anlayışında ve tarifinde değişiklik yaşanması gerektiğini ortaya çıkartmıştır. Küresel çapta değişiklikler ve dönüşümler yaşanan günümüzde suç örgütleriyle mücadele, devletler açısından daha da önem taşımaktadır. İster organize suç örgütleri olsun, isterse terör örgütleri olsun bu örgütler şu zamanda dünya çapında bir tehdit ve tehlike yaymakla birlikte, karışık iç dinamikleri, sistemleri ve devlete sızma istek ve çabaları yüzünden yerel anlamda devletlerin düzenine ve legal ekonomik gelişimlerine ket vurarak azımsanmayacak derecede tehditkâr olabilmektedirler.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin 1991 yılında resmi olarak dağılmasından sonra meydana gelen politik ve toplumsal düzensizlikler döneminde bazı organize suç örgütü yapılanmalar, ilk olarak başkent Moskova ve diğer şehirlerde küçümsenmeyecek ölçüde korku ve panik yaymaya başlamışlardı. Bu süre içerisinde iş insanları ve suç örgütü elamanlarınca kabul edilen meyil, yasadışı faaliyetler gerçekleştirmek amacıyla yeteri kadar hür ve serbest olmak için siyasi kuvveti ve etkinliği muhafaza etmekte. Böyle bir husus da hayal edilemeyecek biçimde rüşveti ve devlet kurumlarına suçlu kişilerin sızmasını gündeme getirmekteydi.

Rus mafyası, Eski SSCB'nin dışında milyonları bulan üyeye ve farklı çetenin olduğu büyük bir yapıya sahipti. Bu Rus grubu hem iç kamuoyuna sızarken, hem de Sicilya ve Kolombiya'daki suçlara mensup gruplara ulaşmaktaydı. (Argün, 2013)

Japon organize suç örgütü olan Yakuzaların, politik düzene sızması, politik olarak kayırmacılığa ve gözetim altında tutulabilen ekonomik Pazar oluşmasına neden olmuştur. Hükümet seçimlerine müdahil olup kendi örgüt üyelerini veya temsilcilerini meclise göndererek devlet içinde kendilerine yer edinmiş olmaktaydılar. Bu örgüt eylemlerini sürdürebilmek amacıyla devlet içine sızmalara ve devlet görevlilerine rüşvet vermeye devam edecektir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde ise Başkan John F. Kennedy, Texas Eyaletinin Dallas kentinde 22 Kasım 1963'te seçim çalışmaları sırasında bir suikast sonucu vurularak hayatını kaybetti. Başkanı öldürmekle suçlanan Lee Harvey Oswald, olaydan 48 saat sonra cezaevine sevki yapılırken Jack Ruby isimli şahıs tarafından vurularak öldürüldü. Olayın onlarca polisin olduğu yerde yaşanması kafalarda soru işareti uyandırmış, ayrıca Oswald'ın sorgusuyla alakalı hiçbir tutanak ve belge tutulmamış, tanıklardan alınan bilgilere de yeterince önem verilmemiştir. Bu durumda Kennedy suikastının Oswald'ın da bir Amerikan ajanı olduğu yönünde haberler çıkmasıyla gizli servislerce gerçekleştirilmiş olabileceği üzerinde durulmaktadır. (İzmir, 2017)

Türkiye'de organize suç örgütü bağlamında "Susurluk Kazası" ile mafyanın büyüklük ölçütleri ortaya çıkmış olup, devletin içine sızan bu illegal oluşumların eylemleri, devlette çalışan birtakım kişilerle irtibat sağlayarak, resmi görevli memurların bazı suç faaliyetlerini görmezden gelmesini veya bizzat bu eylemlerin içinde olarak yürüttükleri açığa çıkmıştır.

1.5.2. Terör Örgütlerinin Devletle Olan İlişkisi

Devlet içine sızmalardan bahsederken Hasan Sabbah ve Bâtınilerden de söz etmek gerekmektedir. Hz. Muhammed'in (SAV) vefatından itibaren halifelik çekişmeleri başlamış ve meydana gelen uyuşmazlıklar politika ve din açısından bir uzlaşa sağlanamama durumuna gelmişti. Bu duruma bağlı olarak birden çok mezhep ortaya çıkmış olup Müslüman ülkelerden bazıları "Sünni" fikri bazıları ise "Şiiilik" fikrini desteklemişlerdir. Büyük Selçuklu Devleti kurulduğu dönemden beri Sünniliği desteklemiş ve Sünniliğin en büyük koruyucusu olmuştur. Bu dönemde Mısır ve Suriye'de etkili olan Fatımiler, Bâtini mezhebinin destekleyicisi olmuşlar ve bu mezhebin inancını kendi yetiştirdikleri talebeler vasıtasıyla Büyük Selçukluların topraklarında duyurmaya ve halkı bu yönde kendi yollarına çekmeye çalışıyorlardı. Hasan Sabbah'ın başını çektiği ve "Yeni Davet, Yeni Propaganda" isimli din ve politik stratejisiyle beraber Bâtini mezhebindekiler, uzun süre İslam dünyasında tahripkar çalışmalar yapmışlardır. Büyük Selçuklu Devleti'ne onarılması mümkün olmayan zararlar vermiş ve birçok değerli devlet adamının

hayatına son vermişlerdir. (Kaya P. , 2014). Hasan Sabbah Alamut Kalesinde eğittiği suikastçı fedailerle etrafına haddinden fazla korku aşlamış ve ilk defa düzenli “zihin kontrolü” eylemlerini yaparak da tarihte yerini almıştır. Bâtıniler uzunca bir süre Hasan Sabbah’ın öncülüğünde en yüksek seviyede gizli olarak idare edilmiş, hayata geçirdiği suikast ve eylemlerle devlete çok büyük zararlar vermiştir. Bu dönemde Selçuklu Sultanı Sencer yönetime geldiği ilk zamanlarda Batınileri bertaraf etmeye karar verdiyse de Hasan Sabbah’ın her alanda görev verip devletin bütün kurumlarına sızmış olan fedailer bu durumu Hasan Sabbah’a ulaştırmış, o da kendi elemanı olan Sultan Sencer’in hizmetçisi vasıtasıyla Sultan gece yatağında uyurken yattığı yerin baş ucuna bir hançer saplatmış, sabah da Sultana bir elçi göndererek isteseydi hançeri Sultana saplatabileceği şeklinde haber göndermiştir. Bu olay devletin içine kadar sızmayı başaran ve istihbarat ağının ne kadar güçlü olduğu bir örgütle karşı karşıya bulunulduğunun bir göstergesidir.

Her örgüt, varlığını korumak ve sürdürmek, hedeflerine ulaşmak ve çıkarlarını en üst düzeye çıkarmak için kimi zaman kaçınma ya da korunma yollarına başvurabilir, karşı tedbirler geliştirebilir ve koşullara uyum sağlayabilir. (Bural, 2023). Hemen hemen tüm terör örgütleri varoluşlarını muhafaza ve devam ettirme, hedeflerine ulaşabilme istikametinde istihbarata gereksinim duyduklarını, istihbaratsız hiçbir eylem yapamayacaklarını, devlete sızamayacaklarını ve var olma gücünün istihbarata bağlı olduğunu bilmektedirler. Yerinde ve kullanılabilir istihbari bilgi terörist bir faaliyetin kazanımı olması yanında kendi örgütleri açısından var olma ve hayatlarını sürdürebilme bağlamından da hassas bir ehemmiyet taşımaktadır. Uzunca bir süre hatta yıllar boyunca ayakta duran terör örgütleri gizlenebilmek amacıyla bazı tarz ve sistemler hayata geçirdiklerinden dolayı gizlenmekte başarı sağlamışlardır. Örgütlerin bu tarz ve sistemlerine İKK (İstihbarata Karşı Koyma) denilmektedir. Terörist faaliyetlerde bulunan oluşumların en temeldeki gayesi varlıklarını devam ettirebilmektir. Bu amaçla da kendi içlerinde değişik istihbari ihtiyaçlar bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla; örgütün emniyetinin temin edilmesi, örgütlenme, eylem planı, örgüt mensubu kazanımı, propaganda ve cephe etkinlikleri, ele geçen elverişli olgu ve durumların saptanması, çevrenin şartlarına uyma olarak değerlendirilmektedir.

Ayrıca zamanımızda terörist faaliyet gösteren oluşumlar, herkesin erişebileceği açık kaynaktan bilgi toplamak, sızmak ve yerel halktan oluşan birimlerden yardım almak gibi çalışmalarla istihbarata önem vermekte ve devlete karşı eylemlerde bulunabilmektedirler. Dünya üzerinde hemen hemen tüm terör örgütleri istihbaratı yaşama ve eylemsel faaliyetlerinde vazgeçilmez bir unsur olarak kabul etmiştir. Bu örgütlerden birkaç örnek verilecek olursa bunlardan bir tanesi Avrupa’da ortaya çıkan IRA terör örgütüdür. İngiltere’nin İrlanda’ya uyguladığı bastırıcı siyaseti ve dini ihtilafların etkisiyle İrlanda’da ulusçu fikirler başlamıştır. (Bulut, 2023). 1845 ile 1848 tarihlerinde İrlanda’da meydana gelen kıtlıkta İrlandalıların yaklaşık yüzde yirmi beşi hayatını kaybetmiştir. İngiliz Devleti zaten İrlanda’ya karşı hegemon siyasetinden ve mezhepsel anlayıştan dolayı zorbalık uygulayarak topraklarını zapt etmeye başlamış ve İrlanda toprakları da bu şekilde küçülmüş olup, bu kıtlık bardağı taşıran son damla haline gelmiştir. Toprakları ellerinden alınan İrlandalılar İngiliz Devletine karşı direnmeye başlamış ve çok sayıda silahlı çatışmalar meydana gelişmiştir. Bu durumlardan etkilenen kimi İrlandalılar Kuzey İrlanda’nın Ulster bölgesine yerleşerek İngiliz Devleti’ne bağlı kalmayı, çoğu İrlandalılar da ABD’ye göç ederek burada yaşam kurmayı tercih etmiş ve buradaki İrlandalılar birleşip İngiltere Devletine karşı silahlı mücadeleyi savunarak IRB’yi kurmuşlardır. 1.Dünya Savaşı itibariyle IRB, İrlanda’da İngilizlere karşı isyana neden olmuş, İngilizlerin sert müdahaleleri ile isyan çok sayıda ölen insanın ölmesiyle bastırılmış ve IRB’nin birçok üyesi yakalanmıştır. Savaştan çok sonra IRA (Irish Republican Army) (İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu), karşı istihbarat çalışmalarıyla İngiliz güvenlik birimlerine sızarak elde ettiği bilgileri destekçileriyle paylaşarak, “düşmanın” aslında yenilmez olmadığını göstermek istemiştir. Bunun yanı sıra, güvenlik güçlerinin örgüte sızmasını önleyerek, hedef kitlesine güçlü, güvenilir ve her şeye kadir bir askeri yapı imajı vermeyi amaçladığı anlaşılmaktadır. (Bural, 2023). Gerçek bir ordu görünümünde bir yapıya bürünerek sahneye çıkan IRA, eylemlerini ve baskısını zamanla yükselterek İrlanda’da özerk bölge kazanımını almıştır. Bu durumda hedefine ulaştığını düşünen IRA, silahlı eylem ve mücadelesinden vazgeçmiştir. Daha sonra IRA, 1969 tarihinde ortaya çıkan birtakım durumlar sonucunda tekrar faaliyete geçmiştir. IRA’nın bünyesinden çıkarak faaliyetlere başlayan PIRA (Provisional Irish Republican Army) (Geçici İrlanda Cumhuriyet Ordusu), İngiliz

Devletine bağılı olmadan yaşamak ve tüm İrlandalıları aynı çatıda birleştirmek ve Kuzey İrlanda'ya mali anlamda hasar yaşatmak istiyordu. Bütün terör örgütleri gibi PIRA da gizlilik konusuna önem veriyor ve mensuplarının ailelerine dahi PIRA mensubu olmaları hakkında konuşmalarını tembihliyordu. 1969-1972 yılları arasında kamu kurumlarına ve kolluk güçlerinin içine sızarak istihbari bilgiler toplamaya çalışmışlardır. Ayrıca Kuzey İrlanda'da devlete sızmış vergi ve sosyal güvenlikte çalışan resmi devlet görevlileri, kolluk kuvvetlerinin ikamet yerlerini, silahlı sivil birimlerdeki şahısların da şahsi bilgilerini bu örgüte bildirmekteydiler.

Bu açıdan bakıldığında liderliğini Usame Bin Ladin'in yaptığı ve tüm dünyaya adını 11 Eylül saldırılarıyla duyuran El Kaide örgütü istihbarat tanımını; siyaset amacıyla ihtiyaç duyulan argümanları temin etmek biçiminde yapmaktadır. El Kaide terör örgütü istihbaratın kullanılmasına ve istihbari eylemlere oldukça ehemmiyet vermiş ve sırf bunun için kendi mensuplarına bir eğitim kılavuzu hazırlamıştır. Casuslukla ilgili tarz ve işlemler, şifreler ve kodlar ayrıca şahsi emniyet bağlamında başta FETÖ olmak üzere diğer terör örgütlerinde de gördüğümüz gibi telefonla konuşma yasakları, kod isimlerinin kullanılması, örgüt faaliyetlerini açık ortamlarda konuşma yasağı gibi kurallar getirmiştir. Gerçekleştirdiği eylemler arasında Tanzanya'nın başkenti Dar-es Selam'daki ABD elçiliğine yapılan bombalı saldırıdan önce, örgüt üyeleri ayrıntılı bir hazırlık süreci yürüttü. Su dağıtıcısı kılığına giren kişiler, elçilik binasına girerek içeriği gözlemledi, bilgi topladı ve günlük işleyişi yakından öğrendi (Polat, 2015).

II. BÖLÜM

FETÖ VE PKK TERÖR ÖRGÜTÜ

2.1.FETÖ

2.1.1.Fetullah Gülen Kimdir?

FETÖ ve PDY'nin elebaşı Fetullah Gülen, 1941 tarihinde Erzurum ilinde doğmuştur. Annesi Yahudi-İran asıllı Rafia Rabin ve babası Bitlis'te vaiz olan Ramiz Gülen'dir(Erbay, 2020). İlköğretimini Erzurum'da bitiren FETÖ elebaşı 16-17 yaşlarındayken Nur tarikatının öğrencileriyle tanışarak burada kendine yer bulmuştur. Said Nursi'nin hayatını kaybetmesinden sonra kurulan “Yeni Asya” grubuna katılarak gençliğini burada geçirmiştir(Ahmet Tunç, Paralel Devlet Yapılanmasının (PDY), Ortaya Çıkışı, 2018). Bununla beraber Yeni Şafak Gazetesinin “15 Temmuz Darbe Girişimi” ile ilgili çıkartmış olduğu özel sayısında FETÖ elebaşının doğum tarihi hakkında nüfus müdürlüğünde yanlışlıkla 1942 yazıldığı ve daha sonraları kendine ait internet sitelerinde kendisine doğumundan itibaren ulvi bir görev atfedildiğini belirterek “seçilmiş adam” izlenimi vermek için doğum tarihini değiştirip Mustafa Kemal Atatürk'ün ölüm günü olan 10 Kasım 1938 olarak açıklama yapmıştır (<https://www.yenisafak.com/15temmuz/fetullah-gulen-kimdir-olay-detay>, 2024). İlköğretimini bitirmeden 1955 ile 1959 tarihleri arasında Edirne'de medreseye devam etmiş ve 1959'da Edirne Üç Şerefeli Camide

imamlık yapmak üzere ataması yapılmıştır. Sonraları yine imam ve eğitimi yeterli olmadığı halde vaiz olarak görevlendirilmiş(Sarıkaya, 2017), yine Yeni Şafak gazetesinin özel sayısındaki habere göre 10 Kasım 1961’de Ankara Mamak’ta askeri hizmetine başlamış(<https://www.yenisafak.com/15temmuz/fetullah-gulen-kimdir-olay-detay>, 2024) Erbay’ın kitabında bahsettiği gibi 1963 yılında da kendi memleketi olan Erzurum ilinde “Komünizmle Mücadele Derneği”ni kurmuştur(Erbay, 2020). Daha sonra 1966 yılında İzmir’e vaiz olarak ataması yapılmış ve FETÖ’nün ilk kurulması burada olmuştur(Kaya F. Ç., 2020). 1971 muhtırasından sonra 7 ay cezaevinde kalan FETÖ elebaşı 1999 yılına kadar faaliyetlerini ülke içerisinde devam ettirmiş ve 28 Şubat darbe girişimini takip eden yıllarda ve en son 1999 yılında sağlık problemlerini bahane ederek Amerika Birleşik Devletleri’ne gitmiştir(Sarıkaya, 2017).

2.1.2. FETÖ’nün Doğuşu

Keleş, FETÖ’nün kuruluşu ile ilgili yapmış olduğu çalışmada bu süreci beş aşamada değerlendirmiş ve bunları;

”1965 yılından 1980 yılındaki darbeye kadar olan zamanı ‘Birinci Devre’,

Darbeden sonra 1990 yılına kadar olan dönemi ‘İstanbul Yılları: İkinci Devre’,

1990 yılından sonra 1994’e kadar olan süreci ‘1990 Sonrası, Orta Asya: Üçüncü Devre’,

1994 ve Refah Partisi Karşıtlığı: ‘Dördüncü Devre’,

1997-99, 28 Şubat ve Amerika’ya kaçış: ‘Beşinci Devre’ olarak tanımlamıştır⁹.

FETÖ elebaşı 1966 yılında İzmir’de vaiz olarak görevli olduğu dönemlerde İzmir’in ilçelerinde ve çevresindeki şehirlerde de görevlendirme yapıldığından kalabalık bir vatandaş grubuyla etkileşim halindeydi. Bu şekilde ilerideki dönemlerde kuracağı örgütün ilk basamaklarını oluşturmaya başlamıştır. 1970 senelerinde İzmir’de bulunduğu süre içinde örgütünün ilk çekirdek oluşumunu kurmaya başlayarak, daha çok ergen ve genç öğrenciler üzerine çalışmalarını yürütmüş, yaptığı sohbet ve vaazlarla kendisine bağlı bir topluluk meydana getirmiştir. Ayrıca FETÖ elebaşı bu süreçte Nurculardan birçok kişiyi de kendisine bağlamıştır. Anadolu’da bulunan akıllı fakat yoksul çocuklara kalacak yer imkânı

⁹Ahmet Keleş, FETO'nun Günah Piramidi,2016

sağlama şeklinde bir anlayış sergileyerek, bu evleri (Işık Evleri) kendisine kayıtsız şartsız itaat edecek bir topluluk oluşturmak gayesiyle faaliyete geçirmiştir. 1977 yılında İzmir’de 70’e yakın “Işık Evleri” olduğu tahmin edilmektedir. Elebaşı 1978’de “Türkiye Öğretmenler Vakfı’nın çıkarttığı “Sızıntı” dergisinde “Abdül Fettah Şahin” takma ismiyle yazmış olduğu yazılarda genellikle “altın nesil” fikrinden söz etmiştir. Derginin ismi ve devamlı bahsedilen “altın nesil” hayali ilerideki dönemde gerçekleştirmek istediği terörist ve ajanlık faaliyetler konusunda ipuçlarını verdiği gözden kaçmamaktadır. FETÖ elebaşı 12 Eylül darbesi olmadan önce bu dergide yayınladığı makalelerden darbeyi bildiği anlaşılmış, Eylül’ün 5’inde rapor almış ve görevinden ayrılmıştır. Darbeden sonra 25 Kasım’da Çanakkale’ye ataması yapılmış ancak başlama yapmamış ve 1981 yılının Şubat ayında İstanbul’dan aldığı raporun bitiminde istifa etmiştir. 1981 yılında FETÖ’nün ülke içinde sahip olduğu ev ve yurtların sayısı yüz kadar olmuş, burada kalıp fakülteyi bitiren öğrenciler Devlet kurumlarında işe başlamış ve FETÖ’nün gelişmesi ivme kazanmıştır(Bakanlığı T. İ., 2019).

Elebaşı, iş insanlarından aldığı destekle 1982 tarihinde İzmir’de “Yamanlar Koleji”ni faaliyete geçirmiş daha sonra da üniversiteye öğrencileri hazırlamak maksadıyla dersane projesini oluşturmuştur. Kurmuş olduğu okul ve dershanelerden yetişen öğrencilerin genellikle askeri okulları seçmelerinden dolayı o dönemdeki üst düzey subayların bu durumdan rahatsız olması neticesinde Bayraklı’nın Çakır’dan (Çakır, 1990) alıntılacağı bilgiye göre “Fetullahçılarla bağlantılı oldukları gerekçesiyle, Kuleli Askeri Lisesi’nden 33, Bursa Işıklar Askeri Lisesi’nden 16 ve İzmir Maltepe Askeri Lisesi’nden 17 öğrenci okuldan uzaklaştırılmıştır. (Bayraklı, 2017).

FETÖ 1991 tarihi itibarıyla yurt dışında da faaliyet yürütmeye başlamış ve bu şekilde tüm dünyada 160 ülkede okullarını açmak amacıyla girişimlerde bulunmuştur. Daha çok Orta Asya’da bulunan ülkelere ağırlık verilmiş ve FETÖ’nün deyimiyle bu faaliyetleri “İslamiyet’i tanıtmaya çalışan, kültürümüzü ve dilimizi yaşatmak isteyen; bayrağımızı ve İstiklal Marşımızı Adriyatik’ten Çin Seddi’ne, hatta Afrika’nın en uzak noktalarına dek ulaştıran bir gönüllüler hareketi” biçiminde tanımlamışlardır(TBMM, 2017)

2.1.3. FETÖ’nün Yapılanması

FETÖ'nün örgüt yapılanmasında hiyerarşik olarak en üstte “Kâinat İmamı” ismiyle tanımladıkları Fetullah Gülen isimli elebaşı vardır. Kâinat imamından sonra gelen sırada ise “İstişare Heyeti” adını verdikleri en yakınlarından ve en güvendikleri örgüt mensuplarından teşekkül edilen yapı bulunmaktadır. Bundan sonra ise “Kıta İmamları”, bundan sonra da “Coğrafi Bölge İmamları” yer almaktadır ve Türkiye’yi 1996’dan sonra “Samsun, Konya, Erzurum, Gaziantep, Ankara, İzmir ve İstanbul” şeklinde yedi coğrafi bölgeye, 2008’den sonra ise “İzmir, İstanbul, Gaziantep, Ankara ve Erzurum” şeklinde beş bölgeye ayırmıştır. FETÖ, esasta “Sivil Yapılanma, Eğitim Yapılanması ve Ünite Yapılanması” olarak üç şekilde yapılanmıştır(Kaya F. Ç., 2020).

Keleş’e göre FETÖ dikey yapılanmada yedi ayrı kattan oluşan hiyerarşi düzeninde ve katlar arasında aşağıdan yukarıya birbirine geçişlerin olabildiği ancak yukarıdan aşağı geçişin mümkün olamadığı bir yapıdadır. Birinci kat “Halk Tabakası”, ikinci kat “Sadık Tabaka”, üçüncü kat “İdeolojik Örgütlenme Tabakası”, dördüncü kat “Teftiş-Kontrol Tabakası”, beşinci kat “Organize Eden ve Yürüten Tabaka”, altıncı kat “Has Tabaka” ve yedinci kat ise “Kurmaya Tabaka” olarak tanımlanmıştır(Keleş, 2016).

Yatay yapılanma (Hücre Tipi Zincir Yapılanma) ise FETÖ, devlet tarafından deşifre edilememesi amacıyla dikey yapılanma haricinde bir yapılanma olarak hücre tipi yatay yapılanmaya gitmiştir. Bu hücre yapıları en çok beş örgüt mensubundan oluşmakta ve “abla veya abi” denilen örgüt mensuplarının sorumluluğunda faaliyetlerini yürüten yapılardır. FETÖ bu hücre birimlerinden teşekkül edilen ve zincir biçiminde üstteki imam denilen sorumlulara ve en sonunda bu zincirler de ülke, kıta ve en üstteki FETÖ yönetimine bağlı olarak çalışmaktadırlar. Ayrıca FETÖ’nün kendilerince önem arz eden yapılanma birimine “Devair-i Devlet” şeklinde adlandırılan “Devlet Daireleri” yapısı adı verilmiştir. Direkt olarak FETÖ elebaşının direktifleri ile sadece ülke içinde değil ülke dışındaki diğer ülkelerde de bu birim oluşturulmuştur. Örgüt bu şekilde kendi maksatları uğruna kullanması gereken bütün devlet birimlerini idare etmek amacındaydılar. Bunun dışında FETÖ elebaşı sadece kendisinin oluşturduğu, diğer FETÖ mensuplarının bile haberdar olmadığı ve bizzat atamalarını yapmış olduğu “hayal bir yapı” birimini de faaliyete geçirdiği düşünülmektedir. Bu yapıyla

örgütün içinde “otokontrol sistemi” ile birimleri denetleyip elebaşına raporlama görevi yürütülmektedir(TBMM, 2017) .

FETÖ’nün Yurt Dışı Yapılanması ile ilgili olarak Milli İstihbarat Teşkilatının Meclis Araştırma Komisyonuna sunduğu raporda; 1990’ların başından bu yana SSCB’nin dağılması ile bağımsız birer devlet olan “Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ”nde faaliyetlerini hızlandırmış, daha sonraki yıllarda ise Avrupa, Kuzey Amerika, Uzak Doğu Asya, Ortadoğu ve Afrika’da bulunan 170 ülkede eğitim yapılanmaları dışında şirketler, vakıflar, medya grupları, hastaneler, STK’lar gibi kuruluşlarla faaliyetlerini bulundukları ülkelerde yer edinmişlerdir(TBMM, 2017).

FETÖ’nün gizli “mahrem” faaliyetleri ile ilgili olarak “Hususiler” şeklinde tanımlanan “Özel Hizmet Birimi İmamları” ismiyle Türkiye İmam’ının uhdesinde yapılanması oluşturulmuştur. Bu yapı “Emniyet, TSK, MİT, Yargı ve Mülkiye” kurumlarından sorumlu imamları tarafından oluşmaktadır. Ayrıca “İl İmamları” şeklinde adlandırılan örgüt mensupları o şehirde bulunan tüm hareketlerden sorumlu tutulmaktadır. İlin bütün ilçe imamları da il imamına karşı sorumlu olmaktadırlar. İl sorumlularının altında ilçe imamı ve apartman-mahalle-semt sorumluları da bulunmaktadır(Bakanlığı T. İ., 2019).

FETÖ’nün resmi devlet kurumlarındaki yapılanmasında, Yargı İmamı olarak yargıda görev yapan etkin ve etkili yargı mensupları içinden, Emniyet İmamı ve MİT İmamı olarak da sivil bir örgüt mensubu seçilmekte ve direkt olarak Türkiye İmamına sorumlu olarak örgütsel çalışmalarını yürütmektedirler(Aygen, 2018) .

2.1.4. FETÖ’nün TSK’ya Sızması

12 Eylül 1980 darbesinin ardından “Sızıntı” dergisinde yazmış olduğu darbeyi övücü sözlerinden sonra polis kolejleri ve askeri liselere girmek isteyen öğrenciler FETÖ’nün evlerinde eğitim görmüş kişilerdi. Askeri lise ve polis kolejleri ile polis okulları örgütün ilk hedefi, “adliye ve Mülkiye” ise ikinci sıradaki hedefiydi. Devletin en önemli kurumlarına kendi adamlarını yerleştirmeleri çok mahrem ve büyük hesaplamalarla hayata geçmeye başlamıştır. Bahse konu

okullarda sınavlara katılacak öğrencilere sorular “çalınarak” kendi dersane ve evlerinde eğitim görenlere veriliyordu(Serdar Gülen, 2018).

FETÖ, 1986 yılındaki Askeri Lise sınavlarına girilmeden önce “Türkçe” sorularını çalıp, kendi örgüt mensubu yapacağı öğrencilerin o dönemde bu okullara toplu olarak girmelerini sağlamıştır. Bu grubun mezun olduğu 1990 tarihindeki “Harbiye” sınavlarını da yine illegal olarak ele geçirerek askeri liseden gelen kendi örgüt mensuplarına dağıtmış ve yine buraya da topluca geçişler sağlanmıştır. 2008 yılına kadar harp okulu sadece askeri liselerde okuyan öğrencileri almış ancak bu tarihten sonra milli eğitim bakanlığına bağlı lise ve dengi okullardan da harp okuluna alımlar yapılmıştır. Bu dönemden itibaren askeri liselerden harp okuluna girişler düşüşe geçmiş, sivil liseden gelenlerin harp okuluna giriş miktarı hızlı bir şekilde ivme kazanmış, bu şekilde FETÖ kendi okul, dersane ve yurtlarında eğitim verdiği kişileri harp okuluna topluca yerleştirmeyi başarmıştır(TBMM, 2017) .

Askeri liselerden sonra harp okulu giriş sınavlarıyla bu okulları kazanan ve mezun olan, “Mahrem Hizmetler İmamı” tarafından kontrol altına alınmış ve bizzat bu imamın eğitiminden geçen subaylar örgütün en güvenilir ve en etkin üyeleri haline gelmişlerdir(PolisAkademisi, Yeni Nesil Terör: FETÖ'nün Analizi, 2017) .

Anadolu Ajansının 18.03.2017 tarihinde yayınlanan ve 26.05.2017 tarihinde güncellenen “TSK'ya adım adım sızdılar” haberinde FETÖ'nün askeriyeğe nasıl sızdığı şu şekilde açıklanmıştır;

“1980’den sonra örgüt, yurt, dersane, okul gibi kurumlar açarak faaliyetlerini planlı bir şekilde yürütmeye başladı. Türk Silahlı Kuvvetleri’ne sızma hedefi kapsamında, başarılı, maddi durumu yetersiz ve dini değerlere bağlı gençleri özellikle bu kurumlarda yetiştirdi. Bu gençler, askeri okullara girmeleri için yönlendirildi ve eğitimlerine özel bir önem verildi. Böylece örgüte bağlı öğrenciler, askeri liseler, harp okulları ve astsubay hazırlama okullarına yerleştirildi; ayrıca dış kaynaktan yapılan personel alımlarında da mensuplarını TSK’ya soktu¹⁰” .

2.1.5. FETÖ’nün Emniyete Sızması

¹⁰Aylin Sırıklı, Serdar Açıl, Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/15-temmuz-darbe-girisimi/tskya-adim-adim-sizdilar/774229>, 18.03-26.05.2017

Polis Koleji ve Polis Akademisi, emniyetin üst düzey yönetici kadrolarını yetiştirmesi dolayısıyla, FETÖ bu teşkilatı ele geçirmenin yolunu da bu eğitim kurumlarına kendi mensuplarını yerleştirerek kendisine bağlı polis amirleri yetiştirmekten geçtiğini düşünerek Polis Koleji ve Akademisine birincil öncelik vermiştir(Ahmet Tunç, Paralel Devlet Yapılanmasının (PDY) Kamu Kurumlarına Sirayeti, 2018) .

Yukarıda belirtildiği gibi askeri liselere nasıl örgüt mensubu öğrenciler sorularak alınarak yerleştirildiyse aynı uygulama polis koleji ve polis akademisine girişlerde de hayata geçirilmiştir. Özal döneminde yürürlüğe sokulan “Polis Akademisi Yasası” ile 4 yıllık fakültelerden mezun olarak polis akademisine giriş sınavlarına katılıp kazananlar sadece 1 yıl okuyarak polislik mesleğinde rütbeli, yönetici ve idareci olmuşlardır. Örgüt mensupları, Polis kolejinde “grup, sınıf, devre imamı” şeklinde hiyerarşiye uygun biçimde yapı oluşturmuş, mezun olup da mesleğe başlayanlardan “himmet” diye adlandırılan para toplamış, hafta sonları çarşıya çıkan öğrencileri FETÖ’ye bağlı “Işık Evleri” denilen yerlerde sohbetlere katılımlarını sağlamış ve FETÖ elebaşının düşünceleri hususunda yönlendirme yapmışlardır. 1991 tarihinde Polis Akademisinden mezun olan komiser yardımcılarının atanmalarında FETÖ’nün müdahalesi açıkça görülse bile yine de kuvvetli bir biçimde emniyet içinde varlıklarını sürdürmüşlerdir(Duyan, 2018).

Fetullahçı Terör Örgütü, “Polis Koleji ve Polis Akademisi” nde örgüte kayıtsız şartsız içtenlikle bağlı bir şekilde sufi, gizemli ve otoriter bir baskı uygulamıştır. 2006 yılından sonra özel olarak Polis Akademisine liseden gelen öğrencilerin çoğunluğu gözlerden kaçmamıştır. Bunun nedeni FETÖ’nün kendisine teslimiyet bağıyla bağlı çok fazla polis amiri yetiştirme düşüncesidir. Liseden gelen öğrencilerin birçoğu yine FETÖ’nün eğitim kurumlarında eğitim görmüş kişilerdi(İbrahim İrdem, 2017) .

Hablemitoğlu’nun “Köstebek” isimli kitabında bu durumdan şu şekilde bahsetmiştir;

“Emniyet teşkilatı içinde yer alan Fethullahçı yapılanmanın toplandığı ve eğitim verdiği yerlere “ışık kışlaları”, bu yapıya bağlı kadrolara ise genel olarak “ışık orduları” denilmekteydi. Bu yapılanma, Türk Silahlı Kuvvetleri’ne karşı denge

unsuru oluşturma amacının bir parçasıydı. Örgüt, devletin ele geçirilip sistemin tamamen değiştirildiği ve “Çin Seddi’ne otağ kurulduğu” şeklinde ifade edilen nihai aşamada, TSK’ya karşı alternatif bir silahlı güç olarak kullanılma ihtimalinden moral anlamda sıkça söz ediyordu. Aynı kaynakta, örgüt içinde yer alan ve sivil istihbarat birimlerinde yuvalanan gizli istihbarat yapılanmasıyla ilgili ilk suç duyurusunun Yeni Hayat dergisinde yer aldığı belirtilmektedir. Emniyet teşkilatındaki kadrolaşma, farklı istihbarat kurumlarının raporlarında da vurgulanmış; eski bir Polis Akademisi öğrencisi olan gazeteci Zübeyr Kındıra bu konuyu **"Fethullah’ın Copları"** adlı kitabında işlemiştir. Konu, Fethullah Gülen’in yargılandığı Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi’nde tanık olarak dinlenen Emniyet Müdürleri Cevdet Saral ve Osman Ak’ın çarpıcı ifadeleriyle yeniden gündeme gelmiştir. Osman Ak, tanık ifadesinde, 1992 yılında hazırlanan bir raporda Polis Koleji öğrencilerinin yarısının bu grupla temas içinde olduğunu yer aldığını ve hiçbir cezalandırma yapılmadığı için bu kişilerin en az başkomiser rütbesinde olduklarını anladıklarını söylemiştir. Ak, istihbarat birimlerine gönderdikleri gizli yazıların sızdığını fark ettiklerini, bunun da o dönemde İstihbarat Daire Başkanı Sabri Uzun’un özel kalem amirinin bu listede yer alan kişilerden biri olduğunu anlaşılmasıyla ortaya çıktığını belirtmiştir. Ayrıca Ak, görevden ayrıldıktan sonra resmi makamlara sundukları rapor ve belgelerin yok edildiğini, Gülen’in Diyanet’teki bazı isimlerle nasıl örgütlendiğine dair delilleri mahkemeye teslim ettiklerini söylemiştir. Gülen yapılanmasının, tıpkı “Haşhaşiler”i andıran bir yapıya sahip olduğunu ve himmet toplantılarıyla maddi kaynak sağladığını ifade etmiştir. Örgüt mensuplarının kendilerini gizleme yönteminin Usame Bin Ladin’inkiyle benzerlik taşıdığını, maskeleri düşseydi kandırılmış insanların gerçeği görebileceğini dile getirmiştir. Ak, yürüttükleri soruşturmanın sonunda kendilerinin soruşturulur hâle geldiğini, konunun üzerinin örtüldüğünü düşündüğünü ve Fethullahçı olduğuna inandığı bazı meslektaşlarının hâlen önemli görevlerde bulunduğunu öne sürmüştür. Hatta kendi teşkilatının “zapt edildiğini” ifade etmiştir. Mahkemede, emniyetin ilgili birimlerinden sağlıklı bilgi alınamayacağını, Fethullahçı yapılanmanın devletin tüm kurumlarına sızdığını ve Gülen’in isminin siyasi nedenlerle Susurluk Raporu’ndan çıkarıldığını iddia etmiştir. Ak’a göre örgüt, doğrudan silaha ihtiyaç duymuyordu; çünkü silahlı

gücünü zaten polis içindeki yapılanmasından sağlıyordu.” şeklinde açıklamalarda bulunmuştur¹¹.

2.1.6. FETÖ’nün Diğer Terör Örgütleri ile Bağlantısı ve Geçmiş Yıllarda Yaptığı Terör Eylemleri

2.1.6.1 FETÖ’nün Diğer Terör Örgütleri ile Bağlantısı

Dünyanın hiçbir yerinde terör örgütleri kendi başlarına adım atamazlar ve mutlaka bu örgütlere destek veren bir unsur var olmaktadır. Terörist oluşumlar kendi amaçlarının ve kazanımlarının aynı olduğu zamanlarda başka terör örgütleri ile birlikte faaliyet gerçekleştirebilmektedirler. FETÖ terör örgütü de genellikle ideolojik olarak birbirinin aksi olsa da DEAŞ ve PKK ile birbirlerine yardımda bulunmuşlardır. FETÖ-PKK ilişkisini diğer bir başlık altında inceleyeceğiz. Burada FETÖ’nün DEAŞ ile olan ilişkisine baktığımızda, “TBMM Fethullahçı Terör Örgütünün (FETÖ/Pdy) 15 Temmuz 2016 Tarihli Darbe Girişimi İle Bu Terör Örgütünün Faaliyetlerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu’nda belirtildiği üzere; DEAŞ terör örgütü mensubu ve Suriye vatandaşı olan Abu Haydar (K) Muhammed El Süleyman adlı terörist 8 Temmuz 2016 günü Şanlıurfa ilinde üzerinde çok sayıda patlayıcı ve patlayıcı madde düzenekleri, AK 47 Kaleşnikof tüfek ve şarjörleri, birisi susturuculu 2 adet tabanca ve şarjörler ile 1 adet canlı bomba yeleği olduğu halde yakalanmış, terörist ile yapılan sorgulamada; DEAŞ terör örgütünün direktifleri ile ülkemize giriş yaptığı ve üzerinde bulunan silah ve mühimmatlarla ilgili bilgiyi de Hasan İpek adlı kişinin aracılığında “Elvan Yüzbaşı” şeklinde bildiği istihbarat yetkilisine bildirdiğini açıklamıştır”

Yine komisyon raporuna göre “Elvan Yüzbaşı” şeklinde tanınan şahısla ilgili yürütülen incelemede bahse konu kişinin “Şanlıurfa İl Jandarma Komutanlığı İstihbarat Şube Müdürlüğünde” görev yaparken FETÖ ile mücadele çerçevesinde 28 Temmuz 2016’da gözaltına alınarak daha sonra ihraç edilen “Jandarma Astsubay Başçavuş İrfan Çetinkaya” isimli şahıs olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca raporda şu bilgiler de yer almaktadır;

¹¹Necip Hablemitoğlu, Köstebek, 2003

“FETÖ/PDY örgütü lehine darbe kalkışmasında yer alan(12) asker ile (8) sivil ve (30) emniyet mensubunun güvenlik güçlerinden kaçmak için, Gaziantep-Oğuzeli ilçesi Akçakoyunlu köyü Suriye sınırından, bu bölgelerde varlıklarını devam ettiren kaçakçılar yardımıyla Suriye’de DEAŞ’ın kontrolü altında olan yerlere geçiş yapma çalışması içinde oldukları, bahse konukaçakörgütüyelerinin sınırdan çıkmalarıdurumunda DEAŞ’lı bir grubun kendilerini karşılamak maksadıyla sınır bölgesinde hazır beklediği, 15.07.2016 günü darbe girişiminde bulunan FETÖ/PDY üyesi olduğu değerlendirilen bir kısım şahısların illegal yollarla Suriye’ye geçecekleri ve bu maksatla Suriye’deki Rakka şehrindeyüksek düzeyde bir kişi ilebağlantı kurdukları” şeklinde istihbaratalınmıştır”¹².

Bununla beraber FETÖ terör örgütü “17-25” ve “15 Temmuz darbe girişimi” eylemlerini müteakip illegal eylemlerini devam ettirebilmek amacıyla kendince bulduğu “renklendirme” denilen bir sistemle “başka oluşumlar içine sızma” eylemlerini gerçekleştirdiği, bunu bir güç devşirme, tekrar devletin birimlerine girebilme ve hâlihazırdaki iktidara yönelik vatandaşın isyana kalkışması şeklinde nümayişler oluşturmak amacıyla şekillendirmişlerdir(Başkanlığı K. v., 2019) .

2.1.6.2 FETÖ’nün Geçmiş Yıllarda Yaptığı Terör Eylemleri

FETÖ ülkede karışıklık çıkarmak, kendisi ve örgüt ile ilgili gerçek bilgiler toplamak isteyen, çeşitli araştırmalar içinde bulunan bir takım gazeteci ve akademisyenlere suikastlar düzenleyerek katletmiştir. Bunlardan biri Ankara Üniversitesi Öğretim üyesi Doç. Dr. Necip Hablemitoğlu ’dur.

Hablemitoğlu, 18 Aralık 2022 günü evinden çıkarken FETÖ tarafından silahla vurularak öldürülmüştür. 2000’li yılların başında Fetullah Gülen ile ilgili “illegal örgüt kurmak ve yönetmek” suçuyla hazırlanmış iddianameye içeriğinde Hablemitoğlu’nun yapmış olduğu araştırmalar kullanılmış, bu araştırmalarda Hablemitoğlu Fetullah Gülen’in “kâinat imamı” şeklinde en üstte ve alt kademelere de diğer örgüt imamlarını koyarak örgütün hiyerarşik şemasını çıkartmıştır. Hablemitoğlu’nun yapmış olduğu bu araştırmalar yine adliyede yuvalanan FETÖ mensuplarınca mahkeme dosyasından çıkartılması neticesinde, Hablemitoğlu da

¹² TBMM Meclis FETÖ Araştırması Komisyon Raporu, S: 325, 2017

araştırmalarını herkese duyurmak gayesiyle “Köstebek” adlı kitabını yazmaya başlamış ancak kitap basıma gitmeden önce FETÖ tarafından öldürülmüştür(PolisAkademisi, Uluslararası Bir Tehdit Olarak FETÖ s:37, 2018).

Ayrıca gazeteci Haydar Meriç, Kenan Kıran’ın 2016 yılında Kriter Dergisinin web sayfasında yazdığı üzere;

“Gazeteci Haydar Meriç, Fetullah Gülen ile ilgili kitap yazacağını duyurmasına müteakip kaçırılıp öldürüldü. 31 Mayıs 2011’de ortadan kaybolan Meriç’in cansız bedeni, 18 Haziran 2011’de Düzce’nin Akçakoca açıklarında bulundu. Sahte bir raporla sol terör örgütü üyesi gibi gösterilerek dinlemeye alınan Meriç, bu süreçte kaçırıldı. Olayın ardından delilleri kararttıkları iddiasıyla FETÖ üyesi olduğu belirlenen dokuz polis tutuklandı.”¹³

Bunula birlikte 2016 yılında Kriter Dergisinin web sayfasında Gazeteci Kenan Kıran’ın yazısında;

“Ergenekon davasının çıkış noktalarından biri olan Danıştay saldırısı, FETÖ tarafından örtbas edildiği iddia edilen davalar arasında yer alır. Bu dava, Ergenekon sürecinin kurgulanmasında temel bir araç olarak kullanılmıştır. Danıştay 2. Daire üyesi Mustafa Yücel Özbilgin’in hayatını kaybettiği ve Alparslan Arslan tarafından gerçekleştirildiği öne sürülen saldırının kritik ismi ise, FETÖ yapılanmasında aktif rol alan polis amiri Bayram Özbek’tir. Özbek üzerinden hem Danıştay davasının kurgusu oluşturulmuş hem de Ergenekon süreci başlatılmıştır.

“FETÖ’nün kara kutusu” olarak anılan Özbek, örgütün Tahşiyeciler’e yönelik kumpas davasında da sanık konumundadır. Ayrıca Fetullah Gülen’in talimatıyla, kişi ve kurumların hedef gösterildiği Samanyolu TV dizileri “Tek Türkiye” ve “Kollama”nın konsept danışmanlığını, senaristliğini ve diyalog yazarlığını üstlenmiştir. Bu dizilerde yer alan “Karanlık Kurul” sahnelerinin diyaloglarından da sorumludur.¹⁴”.

Ayrıca Özel Büro İstihbarat Grubu adlı internet sitesinde yer alan bilgiye göre de; Danıştay’a saldırıda bulunan Alpaslan Arslan isimli şahıs, Fetullahçı terör örgütüyle geliştirdiği bağlantıları “Ergenekon Davalarında” gayet açık bir şekilde anlatmış, olay günü kendi arabasında yapılan aramada bulunan ve “İşte o üyeler”

¹³Kenan Kıran, <https://kriterdergi.com/siyaset/siyasi-cinayetlerde-karanlik-olaylarda-fetonun-izi> 01.09.2016

¹⁴Kenan Kıran, <https://kriterdergi.com/siyaset/siyasi-cinayetlerde-karanlik-olaylarda-fetonun-izi> 01.09.2016

başlıklı Vakit Gazetesinin kendisine FETÖ elebaşının yeğeni Kemalettin Gülen tarafından verildiğini açıklamıştır(Ersoy E.)

Bayram Ali Öztürk ise İsmail Ağa Camisinde sabah namazından sonra vaaz verirken Mustafa Erdal isimli kişi tarafından bıçaklanmak suretiyle öldürülmüştür. Bayram Ali Öztürk ile ilgili Gerçek Hayat dergisinde 15 Eylül 2016 yılında çıkan habere göre;

“Rahip Andrea Santoro’nun öldürülmesi, Danıştay saldırısı, Cumhuriyet Gazetesi’ne bomba atılması, Bayram Ali Öztürk’ün katledilişi, Hrant Dink ’in öldürülmesi ve Zirve Kitabevi katliamı... Bu cinayetlerin hepsi Fetullahçı Terör Örgütü mensuplarınca (Yargı ve polisteki militanları tarafından) millete Ergenekon örgütünün işi olarak yutturuldu. Birçoğu Ergenekon çuvalı içine atılarak onun bir parçası haline getirilmeye çalışıldı. Yaygın kanat ve tespitler, Fetullahçı polis ve yargı mensuplarının İstanbul Emniyet Müdürlüğü’nü ele geçirmek için bu cinayetler serisini araç yaptığı yönünde” şeklinde ifade edilmiştir¹⁵.

Agos gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Hrant Dink, 19 Ocak 2007 yılında gazeteye giderken yolda Ogün Samast isimli bir şahıs tarafından öldürüldü. Bu olayla ilgili savcılığın yapmış olduğu “Ergenekon üçüncü iddianamede” FETÖ elebaşı, dönemin savcılarından Zekeriya Öz, Zaman gazetesinden Ekrem Dumanlı ile jandarmadan personelin de olduğu toplam 51 zanlı bulunmaktaydı. İddianamede FETÖ’nün Hrant Dink ‘in öldürülmesinde etkin bir şekilde faaliyette bulunduğu yer almaktadır. Askeriyedeki kritik görevlere FETÖ üyesi komutanların atanması amacıyla düzenlenen ve “15 Temmuz darbe girişiminden” sonra açığa çıkan “Ergenekon Davaları” Dink ‘in öldürülmesinden altı ay sonra başlatılmış, örgüt üyesi emniyet görevlilerince oluşturulan gerçek dışı kanıtlarla FETÖ karşıtı olan tüm şahısları kapsayacak şekilde ilerleyen “Ergenekon Davaları”na meşruiyet kazandırmak için “Dink Suikastı” düzenlenmiştir (Özkan, 2017) .

¹⁵Gerçek Hayat, <https://www.gercekhayat.com.tr/gundem/bayram-hoca-cinayeti-sil-bastan/> Eylül 2016

Büyük Birlik Partisi Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu, 25 Mart 2009 yılında meydana gelen bir helikopter kazasında yanında bulunanlarla birlikte hayatını kaybetmiştir. Olay tarihinden 15 Temmuz darbe girişimine kadar geçen zaman içerisinde konu ile ilgili açılan adli soruşturmada kazadan sorumlu olan şahıslar tespit edilerek yargıya intikal ettirilememiştir. Kahramanmaraş Cumhuriyet Savcılığınca “dikkatsizlik, kasıtlı öldürme, suç kanıtlarını ortadan kaldırma ve değiştirme” suçları ile açılan ve 132 kişinin soruşturulduğu dava ise darbe girişiminden 2 hafta önce takipsizlik verilerek kazanın üstü örtülmeye çalışılmıştır. Buradaki en mühim zanlılardan haklarında “suikast delillerini kararttıkları” iddia edilen vehelikopterin “radar altı metresini” söküp çıkartan Astsubay Aydın Özşıcak ile kaza kırım ekip yöneticisi Yarbay Davut Uçum ’un, 15 Temmuz gecesi Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’a suikast düzenlemeyi planlayan ekipte yer alması dikkat çekiciydi. Aynı soruşturma dosyasında yer alan üçüncü şüpheli, Polis Müdürü Dursun Özmen de FETÖ üyeliği suçlamasıyla tutuklanması, Muhsin Yazıcıoğlu suikastında FETÖ’nün azmettiricisi olduğu şüphelerini daha da arttırmıştır. Ancak şimdiye kadar elde edilen bilgiler, tespitler ve şüpheler bu suikastın arkasında FETÖ terör örgütü olduğu iddiasını kuvvetlendirse de hali hazırda tamamlanmayan bir dava devam etmekte olup kesinleşmiş karar adli birimlerce sonuçlandırılacaktır(TBMM, 2017).

Kaşif Kozinoğlu, MİT Dış Operasyonlar Dairesi Başkanı olarak yurt dışında 2011 yılına kadar görev yapan bir devlet görevlisiydi. Kozinoğlu ile ilgili olarak, eski bir MİT mensubu ve FETÖ mensubu olan Enver Altaylı isimli şahıs hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından dış ülke istihbarat örgütleri ve FETÖ ile ilgili soruşturma başlatılarak hazırlanan iddianame içinde Altaylı’nın “Casusluk ve FETÖ yöneticiliği” suçuyla 35 yıla kadar cezalandırılması talep edilmiş, Enver Altaylı’nın şahsi bilgisayar incelemesinde kendisi tarafından yazıldığı düşünülen mektupta şu ifadeler yer almıştır;

“Kaşif Kozinoğlu, Orta Asya istihbaratından sorumlu olan ve merkezi Özbekistan’ın Taşkent şehrinde bulunan ofisin başına atanmıştır. Okulları kapatma sürecinde en büyük ihanetin bu kişiye ait olduğu söylenmektedir. Zatı âlilerinizin destek verdiği iddia ve gerekçesiyle 20 MİT personeli dikkatli bir izlemeye alınmıştır. Başbakan, Müsteşar ile bir girişim yaparak Kaşif Kozinoğlu’nun

etkisiz hale getirilmesi ve bu 20 kişinin takibinin sonlandırılmasını sağlayabilir. Fakat Başbakan'ın bu şekilde bir adım atacağına inanmakta tereddütlerim var"¹⁶.

Ancak Ergenekon davaları döneminde yargıyı ele geçiren FETÖ üyesi savcı tarafından Oda TV davasından ifadesi alınmak üzere ülkeye çağırılması sonucunda tutuklanarak cezaevine konulmuştur. Bu davanın ilk duruşması olan 22 Kasım 2011 günü paralel yapılanmayla ilgili mühim konular hakkında bilgi vermek istediği yazılı ve görsel yayınlarda gündeme geldikten sonra ölmesi de dikkat çekmiştir(Kıran, 2016).

Ankara Rusya Büyükelçisi Andrey Karlov da, 19 Aralık 2016 günü Ankara'daki bir fotoğraf sergisine katılmış ve burada Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü'nde görevli polis memuru Mevlüt Mert Altıntaş tarafından silahla vurularak öldürülmüştür. Katilin cep telefonu ve bilgisayarında yapılan dijital incelemede FETÖ elebaşı ile ilgili 2 belge ve "hizmet" sözcüğü olan 690 adet dosya bulunmuştur. Rusya Devlet Başkanı Putin, suikast sonrasında yaptığı açıklamada katili kimlerin azmettirdiği ile ilgili araştırma yapmaya başladıklarını söyleyerek, bunu bir provokasyon olduğunu belirtmiştir(Günay, 2024). Ayrıca polis memurunun 15 Temmuz darbe girişimi olmadan iki gün önce izine ayrıldığı ve izin veren emniyet müdürü olan Kahraman Sezer'in de Fetullahçı terör örgütüne üye olması dolayısıyla meslekten çıkartıldığı belirlenmiştir. Bununla beraber katil polis memuru Mevlüt Mert Altıntaş'ın, "Today's Zaman"ın eski Ankara temsilcisi Abdullah Bozkurt'a ait evde oturduğu da ortaya çıkmıştır (FetöGerçekleri)

2.2. FETÖ'nün Darbe Girişimi

2.2.1. Darbeye Giden Süreç

2.2.1.1. 2012 MİT Krizi

Fetullahçı terör örgütünün seçilmiş yasal hükümeti yasa dışı yollarla ortadan kaldırma eylemleri 2012 yılının 7 Şubat'ında MİT Müsteşarı olan Hakan Fidan, Eski Müsteşar Emre Taner ve yardımcısı Afet Güneş'in İstanbul Özel Yetkili Savcılığınca zanlı olarak ifade vermek üzere adliyeye çağırılmasıyla ortaya çıkmıştır. Bu eylem emniyet ve yargı içerisine sızan FETÖ üyesi unsurların legal

¹⁶Sabah, <https://www.sabah.com.tr/gundem/2020/01/21/kozinoglu-ve-basbug-feto-mektubunda> 21.01.2020

bir iktidara yönelik yapmış oldukları ilk kanun dışı girişimdir. Dönemin Başbakanı olan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın talimatlarıyla MİT Müsteşarı Hakan Fidan, PKK terör örgütünün silah bırakmasını sağlamak amacıyla örgütle görüşme sürecine girdiği için FETÖ mensubu savcılar tarafından örgüt mensubu olarak itham edilmiştir. Bunun üzerine Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, müsteşara ifadeye gitmemesi yönünde talimat vererek savcılığın oyununu bozmuştur (Başkanlığı C. İ., 2016 S:8) Bu konuyla ilgili olarak başlayan süreç 13 Ocak 2012 günü BDP Diyarbakır İl Başkanlığında yapılan bir adli aramada zapt edilen hard diskin incelemesi neticesinde Hakan Fidan ve Afet Güneş'in Avrupa'daki PKK'lı yöneticilerle yapmış olduğu görüşmenin ses kayıtları olduğu bir materyalin ele geçirildiği iddiasıyla başlamış, bu kayıtların bir bölümünün gazete ve televizyonlarda yayınlanması sebebiyle de Diyarbakır'daki bu dosyanın İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına iletilmesiyle FETÖ üyesi savcılar tarafından kasti olarak uzatılmıştır. Fetullahçı terör örgütü, 7 Şubat 2012 yılında o günün Başbakanı olan Recep Tayyip Erdoğan'ın sağlık problemini fırsata çevirmek suretiyle yargıda bulunan terör örgütü üyeleri vasıtasıyla MİT Müsteşarı ve diğer MİT görevlilerine gözetim yapmaya çalışmıştır. Yukarıda bahsedildiği gibi MİT görevlileri şifahi olarak Başbakanın verdiği talimatla ifadeye gitmemişlerdir. 17 Şubat 2012 tarihinde de MİT kanununda değişiklik yapılarak

“MİT personeli ya da Başbakan tarafından belli bir görev için atanan devlet görevlilerinin görevlerini ifa ederken, görev özelliklerinden kaynaklanan veya görev esnasında işledikleri öne sürülen suçlar nedeniyle veya 5271 sayılı TCK'nın 250. maddesinin birinci fıkrasına dayanan ağır ceza mahkemelerinin yetkisi içindeki suçlarla ilgili olarak haklarında tahkikat açılması, Başbakanın onayına bağlıdır ¹⁷”

biçiminde değiştirilerek MİT görevlilerinin soruşturulması Başbakanın vereceği izne bağlı olduğu daha açık ve net bir şekilde açıklığa kavuşturulmuştur. FETÖ bu eylemiyle iki esas başlıkta zafer kazanmak istemiştir. Bunlardan birincisi, o dönem “çözüm süreci” ile örgütün tasfiye edilmesini önlemek ve hükümeti bu şekilde yıpratmak, diğeri ise MİT teşkilatına tam olarak sızamadığı için hem MİT'i yıpratmak ve dağıtmak hem de zamanın Başbakanına politik hesap oluşturarak yıpratmaktı (TBMM, 2017).

¹⁷TBMM Meclis FETÖ Araştırması Komisyon Raporu S: 303, 2017

2.2.1.2. Gezi Olayları

Fetullahçı terör örgütünün yapmış olduğu Oslo diyaloglarının medyaya servis edilmesi, Ocak 2012 tarihinde Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ’a gözaltı yapılması, MİT Müsteşarı ve görevlilerinin gözaltına alınma girişimi eylemleri neticesinde 2012 yılı Mart ayında Başbakanın dersaneleri kapatacağını söylemesi örgütün seçilmiş iktidara karşı illegal faaliyetleri daha da görünür hale getirmiştir(Gündüz, 2016).

27 Mayıs 2013 günü Taksim’de bulunan Gezi Parkı’nda birkaç ağacın sökülmesine karşılık eylem yapmak gayesiyle başlamış olay eylemler, zaman içinde protestosu yapılan ağaç meselesinden çok dışarı çıkarak politik bir görünüme bürünmüştür. Burada oluşan kargaşayı kendilerine şans olarak gören seçilmiş hükümete karşı olan muhalifler, eylemlere katılan gösterici gruplara desteklerini hissettirerek eylemlerin daha geniş bir boyuta ulaşmasına imkan vermişlerdir. Bu eylemlerde 7 şahıs ölmüş ve birçok şahıs da yaralanmıştır. Protestoların başlamasında rol oynayan ağaçların kesilme eyleminin çok dışına çıkılarak, 3.Köprü, 2.Havalimanı, Kanal İstanbul gibi büyük ölçekli yatırımların geri çekilmesi şeklinde istekler ortaya çıkmaya başlamıştır. Ağaç ve doğa ile girişilen eylemler, birçok resmi kurum binalarının, araç ve gereçlerin tahrip edilmesi ve çevreye büyük bir hasar verilmesiyle devam etmiştir. Olaylar Başbakanı karşı bir eyleme dönüşmüştür(Tongur, 2016)

Adalet Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğinin internet sitesinde yer alan Yeni Söz Gazetesinde “Gezi’nin FETÖ işi olduğu ortaya çıktı” başlıklı haberi şu şekildedir;

“Adalet Bakanı Gül ‘Gezinin de bir FETÖ işi olduğu, gezi sürecinde başlayan tüm bu meselelerin arkasında, FETÖ’nün devlet içine sızmış unsurlarının olduğu bugün gün gibi ortaya çıkmıştır”¹⁸.

Anadolu Ajansının 04.03.2019 tarihli internet sitesinde yer alan haberde ise;

“**Gezi Parkı** odaklı olaylara ilişkin iddianamede, ‘Olayların başarıya ulaşması halinde ve hükümetin istifası veya erken seçim gibi bir sonucun meydana gelmesi durumunda, bu FETÖ’nün sonuçtan kendisine yarar sağlama düşüncesinde olduğu, kendisi açısından büyük tehlike olarak gördüğü ve Gezi Parkı olayları olarak sempatik gösterilen Türkiye Cumhuriyeti hükümetine yönelen kalkışmanın bir daha yaşanmamak üzere akamete uğratıldığı tarihten çok kısa süre sonra, 17/25 Aralık kumpas soruşturmaları ile kendisine karşı yargı darbesine giriştiği’ belirtildi”¹⁹denilmiştir.

2.2.1.3 17-25 Aralık Yargı Darbesi Girişimi

17-25 Aralık Yargı Darbesi girişimi FETÖ’nün siyasete direkt müdahalede bulunduğu ve suç örgütüne evrildiği illegal bir eylemdir. Seçilmiş iktidarı illegal olarak düşürmek amacıyla yargı ve emniyet içindeki FETÖ üyelerince 17 Aralık 2013 tarihinde “rüşvet ve yolsuzluk” kamufle adıyla birbirinden bağımsız olan üç ayrı savcılık dosyasının içinde bakanların çocukları, iş insanları, bankacılar, belediye başkanı ve bazı bürokratların da olduğu birçok kişiye gözaltı yapılmış ve bir bölümü de tutuklanmıştır. İktidar 17 Aralık yargı darbesi girişiminin akabinde “Adli Kolluk Yönetmeliği” nde düzenlemeye giderek birtakım önlemler almıştır. Bu soruşturmanın yankıları devam ederken yine Fetullahçı terör örgütü mensubu olan bir savcı tarafından 25 Aralık 2013’te ikinci defa illegal bir operasyon planlanmış ve içlerinde zamanın Başbakanının oğlunun da olduğu ve 3.köprü ile 3.havalimanı gibi yatırımları yüklenmiş olan iş insanlarını zanlı olarak gözaltına alma kararı vermiş ve bu iş insanlarının tüm mal varlıklarına el konulmuştur. Bu operasyon neticesinde usule uygun olmayan bir soruşturma yürütmesi dolayısıyla bu dosya savcıdan alınmıştır. Yapılan yargı darbesi girişiminden sonra Türkiye, ekonomik anlamda negatif olarak zarara uğramış ve ekonomik dengeler kötü şekilde etkilenmiştir(TBMM, 2017). Türkiye Büyük Millet Meclisi FETÖ Komisyonu Raporunda;

¹⁸Adalet Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği, <https://basin.adalet.gov.tr/gezinin-feto-isi-oldugu-ortaya-cikti> Kasım 2017

¹⁹Mustafa Hatipoğlu, Murat Paksoy, Murat Kaya, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/feto-gezi-parki-olaylarini-firsat-olarak-gordu/1409021> 05.03.2019

“17-25 Aralık 2013 sonrasında Emniyet Genel Müdürlüğü çatısı altında görevde bulunan 4 Emniyet Genel Müdür Yardımcısı, 36 Daire Başkanı ve 74 İl Emniyet Müdürü görevden alındı. İstihbarat, terörle mücadele, kaçakçılık ve organize suçlar, özel harekât gibi operasyon yapan birimlerdeki 34. 775 personelin görevli olduğu yerler değişti. Suçla bağlantılı personelle ilgili gereken incelemeler yapıldı ve 901 kişi görevden çıkarıldı. 27. 03. 2015 tarihinde yürürlüğe giren 6638 sayılı Kanun ile 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununda gerçekleştirilen değişiklikler sonucunda özellikle müdür rütbesindeki bazı personel zorunlu emekli edilmiştir. Ayrıca bir çok görevlinin de diğer devlet kurumlarında atamalarının yapılması sağlandı”²⁰denilmiştir.

2.2.1.4. MİT Tırları

FETÖ, MİT Müsteşarını ifadeye çağırması, Gezi olayları ve 17-25 Aralık yargı darbe girişimiyle hükümeti düşürmeyi başaramamış, komplolarına ve illegal eylemlerine devam etmiştir. 01.01.2014 ve 19.01.2014 tarihlerinde kanuna aykırı şekilde MİT’e ait tırların durdurulmasıyla bütün dünyaya Türkiye’nin terör örgütlerine destek verdiği algısı yaratılmak istenmiş ve bu şekilde 15 Temmuz darbe girişimine giden yolda ortaya koyduğu yasadışı adımlarını uygulamayı sürdürmüştür (Ölçekçi, 2018)

17-25 Aralık komplo operasyonlarının ardından iktidar, ilk önce emniyet ve yargıdan başlayarak ortaya çıkarabildiği FETÖ mensubu kişilerin, kurum ve kuruluşların üstüne tüm gücüyle giderek örgütü etkisiz hale getirmeye çalışıyordu. Bu dönemeçten sonra örgütün ismi FETÖ (Fetullahçı Terör Örgütü) / PDY (Paralel Devlet Yapılanması) olmuştu. Ancak o dönemde iktidar sadece TSK’ya dokunmamıştı. Fakat 01 Ocak 2014 Hatay’da ve 19 Ocak 2014’te Adana’da meydana gelen ve “MİT Tırları” şeklinde bilinen konu ile örgütün sadece emniyet ve yargı kurumlarında değil Jandarmada yani TSK’da da teşkilatlanma yaptığının bir göstergesiydi (Köylü, 2018)

Her iki olayda da Suriye’de bulunan ve hem rejimle hem de IŞİD ile mücadele eden Bayır Bucak Türkmenlerine yapılan yardımın Fetullahçı terör örgütü mensubu olan savcı ve jandarma görevlilerince MİT’e ait olduğu bilindiği halde durdurularak basına servis edilmesiyle tüm dünyaya Türkiye’nin ve

²⁰ TBMM Meclis FETÖ Araştırması Komisyon Raporu, S:325, 2017

Cumhurbaşkanının IŞİD terör örgütüne yardım ettiği algısı yaratılmış, hükümet iç ve dış kamuoyunda yıpratılmak istenmiştir. Bu durumda hem Türkmenler hem de Türkiye zarar görmüştür (Bölükbaşı, 2018).

MİT tarafından TBMM FETÖ araştırma komisyonuna gönderilen yazıya göre FETÖ'nün tırları durdurmasında gayeleri şunlardı:

“Ülkemizi uluslararası platformda kötü bir duruma sokmak, Milli İstihbarat Teşkilatı'nın operasyon yeteneklerini zayıflatmak, vatandaş nezdinde Devletin kurumları arasında geçimsizlik olduğu izlenimini oluşturmak, Örgüt tarafından iktidar ve millet önünde güç gösterisi yapmak, Devletler düzeyinde dünyaya ‘Türkiye’nin DEAŞ terör örgütüne yardım ettiği’ imajının oluşmasına neden olmak, Suriyeli Türkmenlerin ihtiyacı olduğu yardımlardan yoksun kalmalarını sağlayarak yok olmalarına zemin hazırlamak, DEAŞ’la mücadele eden muhalif kuvvetlerin güçsüzleştirilmesiyle örgüte yönelik yapılan çatışmaları baltalamak, Planladıkları darbe için uygun koşulları oluşturmak, Yargı, Emniyet, TSK ve kamu alanındaki kuvvetlerini test etmek.”²¹

2.2.1.5.FETÖ’nün 15 Temmuz Darbe Girişimi

Darbe, Türk Dil Kurumu web sayfasında;

“Beden üstünde bir nesneyle yapılan kuvvetli darbe, bir nesnenin başka bir nesneye çarpması sonucu oluşan sert darbe ve bir ülke içinde bir grup aracılığı ile düzenli bir şekilde silah zoruyla baskı oluşturulması ya da demokrasiye uygun yöntemlerin kötüye kullanılmasıyla hali hazırdaki hükümetin istifasını sağlama veya hükümeti devirecek şekilde rejimi değiştirme eylemi”²²

şeklinde tanımlanmıştır. Askeri darbe; bir devletin resmi silahlı gücünün yani askeri kuvvetlerin zorla devletin yönetimini eline almasıdır. Askerler kurum olarak tek vücut halinde veya içlerinden bir takım askerin bağımsız olarak kendi kendilerine karar vererek seçilmiş iktidara karşı gerçekleştirdikleri müdahaledir. 15 Temmuz darbe girişimi, darbe tehlikesi artık sona erdi denilen bir zamanda ortaya çıkmıştır. TSK içinde kendilerine “Yurtta Sulh Konseyi” diyen ve hiyerarşi zincirine bağlı olmayan bir takım askeri görevliler, bir darbe yapmaya çalışmış

²¹TBMM Meclis FETÖ Araştırması Komisyon Raporu, S:276, 2017

²²Türk Dil Kurumu Sözlüğü, <https://sozluk.gov.tr/>

ancak silahlı kuvvetler, emniyet güçleri ve halkın da desteği ile amaçlarına ulaşamamışlardır (Alpar, 2017).

17-25 Aralıktan sonra adliye ve emniyet birimlerinde Fetullahçı terör örgütü ile keskin bir mücadele başlamış ancak askeriye içine el atılamamıştır. FETÖ, 1 Kasım 2015 seçimlerinden iktidarın tekrar seçilmesiyle bu çalışmalarına hız vermiş ve 2015 yılının sonlarında hazırlıklara başlamıştır. 2016 yılının Yüksek Askeri Şura birleşiminde FETÖ ile bağlantılı olan TSK mensubu görevlilerin görevden el çektilmesi amacıyla planlar yapıldığı hususu, FETÖ'yü bir an önce darbe yapmaya sevk etmiştir. 2016 yılında FETÖ askeriye içindeki mensuplarının açığa çıktığını fark eder etmez 2016 yılının Nisan'ında İzmir'de "askeri casusluk" komplo soruşturmasını başlatmıştır. Ayrıca iktidar tarafından yargı kurumunda geniş çapta düzenlemeleri içeren bir kanun çıkartılması FETÖ'yü yine darbeye sevk edecek bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. FETÖ'nün adli kurumlarda da etkisinin ve teşkilatlanmasının ortadan kalkacağını düşünmesi, komplo ve kumpaslarla hayata geçirdiği hukuka aykırı soruşturmanın da ortaya çıkması, FETÖ'nün asker içindeki mensupları vasıtasıyla darbe yapmasında önemli bir basamaktır (Cem Duran Uzun, 2017).

15 Temmuz 2016 akşamı saat 22.00 civarında İstanbul ve Ankara'nın ana arterlerine askeri tanklarla İstanbul'daki birinci köprünün (şimdiki adıyla 15 Temmuz Şehitler Köprüsü) giriş ve çıkışlarına izin verilmemesi, savaş uçaklarının şehrin üstünden alçak uçuş yapmaya başlamaları ile Türkiye darbe girişimi sürecine girmiştir (Alkan, 2016)

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2016/103583 sayılı Akıncılar İddianamesi olarak adlandırılan iddianamede yer alan birtakım bilgilere göre;

"09/07/2016 tarihinde Ankara'da Konutkent bölgesinde Adil Öksüz'ün liderliğinde gerçekleştirilen toplantıların akabinde, Hava Kuvvetleri Komutanlığı İstihbarat Başkanlığı'nda Tuğgeneral olarak görevde bulunan MUHAYM'ın başındaki Gökhan Şahin Sönmezateş'in Coğrafi Analiz Sistemi (CAS) programını başlattığı ve bilgisayar başında bu program üzerinden; Milli İstihbarat Teşkilatı, Polis Özel Harekâtın eğitim sahası, İçişlerine bağlı Bakanlığın binası, Başbakanlığın yerleşkesi, Gölbaşı'nda yer alan Özel Harekat Daire Başkanlığının yerleşkesi,

Dikmen Vadisi'nde bir bina, Ahlatlıbel'deki TİB binası, Ümitköy'deki Türk Telekom binası, Gölbaşı'ndaki TÜRKSAT kurumu, İstanbul'daki Kalender Orduevi, Kalender Orduevi'nin karşısında bulunan Cumhurbaşkanlığı Köşkü, Fenerbahçe Orduevi ve İstanbul Samandıra'daki askeri kışlanın ekran görüntülerini çıkarttığı, ayrıca şüpheli Ali Pehlivan'dan bu görüntülerin yer aldığı pozisyonların koordinatlarını alarak, enlem ve boylam bilgilerini tespit etmesi için hedeflerin görsellerini CAS (Coğrafi Analiz Sistemi) programında A-3 kağıdı boyutunda renkli bir biçimde hazırlamasını talep ettiği,

Darbeye hazırlık kapsamında 15/07/2016 tarihinde Akıncı 4. Ana Jet Üs Komutanlığı'nda havanın sıcak olması bahane edilerek bayrak töreninin saat 14:00'da yapıldığı, mesainin erken bitirildiği, darbeye teşebbüs faaliyetine katılması uygun görülmeyen personelin evlerine gönderildiği, darbeye teşebbüs faaliyetine katılması gereken rütbeli askerlerin mesajla geri çağırıldığı, Akıncı Üssü nizamiyelerine darbe yanlısı askerlerin yerleştirildiği, Akıncı Üssü'ne girebilecekler listesinde isimleri olmayan ve "Yurtta Sulh" şifresinisöyleyemeyen askerlerin Üsse girmelerine izin verilmediğini ve Üs'te saat 15:00'dan sonra darbe için hazırlık yapmak amacıyla birkaç toplantı düzenlendiği,

“15 Temmuz 2016 tarihinde Kayseri 12. Hava Ulaştırma Ana Üs Komutanlığı'ndan gelen yer koordinatlarının havadan izlenerek takip edilmesi ve savaş uçakları için ihtiyaç duyulan bilgilerin aktarılması için yetenekli olan C-160 tipi 69-040 kuyruk numaralı ve C-160 tipi 023 kuyruk numaralı iki adet GÖREN uçağı; şüpheliler Mehmet Teoman Kalmaz, Mehmet Kaya, Ahmet Ufuk Yener, Adem Emiroğlu, Mesut Bayar, Harun Eraslan, İbrahim Mesut Yılmaz, Ferhat Akbulut, Ferdi Dal ve Ahmet Gökten aracılığıyla, normal görev çizelgesinde yer almamalarına rağmen, darbe girişimi sırasında koordinat ve hedef belirlemek için kullanılmıştır;Hava Kuvvetleri Harekat Merkezi'ndeki darbe yanlısı askerlerin işaret etmesiyle ve şüpheliler Cemal Akyıldız ile Erhan Baltacıoğlu tarafından verilen emirler doğrultusunda, akşam saat 16:00 civarında Kayseri 12. Hava Ulaştırma Üs Komutanlığı'ndan havalandığı ve saat 17:00 civarında Akıncı Üssü'ne indiği bildirilmiştir²³”

15 Temmuz 2016 Cuma günü saat 14.45 sıralarında bir pilot binbaşının MİT'e gelerek gece 03.00'da Hakan Fidan'a karşı bir eylem yapılacağını ve müsteşarın alınacağını bilgi vermesi üzerine Müsteşar Hakan Fidan Genelkurmay Başkanının yanına giderek konuyu teyitlemeye çalışmış, bu ihbar üzerine

²³TBMM Meclis FETÖ Araştırması Komisyon Raporu, S:332, 2017

Genelkurmay'da alınmaya başlanan bir takım önlemler sonucu panikleyen FETÖ mensubu ‐Yurtta Sulh Konseyi‐ üyeleri, saat gece 03.00'da yapacakları darbeyi erkene alarak saati 20.30 olarak belirlemişlerdir (TBMM S.-3. , 2017).

Darbe teşebbüsünün başladığı nokta Genelkurmay Başkanlığı idi. Akşam saat 22.00 sıralarında karargâhta silah sesleri gelmeye başlamış ve havada bulunan helikopterden dışarıda bulunanlara ateş edilmiştir. Yukarıda da bahsedildiği gibi İstanbul'da da köprüler tanklarla kapatılmış aynı zamanda da Genelkurmay ve TRT darbeci askerlerin kontrolü altına girmiş ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar darbecilerce rehin alınmıştır. Saat 23.00 sularında Ankara Gölbaşı'nda bulunan Polis Özel Harekât Eğitim Merkezine, TÜRKSAT tesislerine ve Ankara Yenimahalle'de bulunan MİT yerleşkesine darbeci askerler vasıtasıyla silahlı ve bombalı saldırılar yapılmış, ayrıca Ankara İl Emniyet Müdürlüğü binası da yoğun ateş altına alınmıştır. Özel Kuvvetler Komutanlığını da ele geçirmek isteyen darbeciler, Tuğgeneral Semih Terzi öncülüğünde komutanlığa gitmiş ancak Astsubay Ömer Halis Demir tarafından vurularak etkisiz hale getirilmiş ve ne yazık ki kendisi de şehit edilmiştir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a suikast yapmak amacıyla da Marmaris'te bulunduğu otele askeri birlikler sevk edilmiş ancak Cumhurbaşkanı saat 00.11 gibi İstanbul'a geçmek üzere uçakla havalanmış ve darbeyi püskürtmek amacıyla vatandaşa sokağa çıkma çağrısı yapmıştır. Cumhurbaşkanının bu çağrısını müteakip TBMM açılarak milletvekilleri meclise çağrılmış ve Meclis Başkanı ile milletvekilleri Genel Kurula gelerek birlik beraberlik örneği göstermiştir. Ancak çeşitli askeri havaalanlarından kalkan savaş uçakları TBMM'ni savaş uçaklarıyla bombaladılar. Sabah erken saatlerde halkın ve devletten yana olan asker ve polislerin insanüstü uğraşları ve mücadeleleri ile İstanbul boğazını kapatan askeri personel teslim olmuş, TÜRKSAT'ı bombalayan helikopter Gölbaşı'nda düşürülmüş, FETÖ mensuplarınca ele geçirilen tüm kuruluşlara operasyon yapılarak darbeciler etkisiz hale getirilmiştir. Akıncılar askeri havaalanından da Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar yine operasyonla kurtarılmıştır (Selvi, 2018).

Vatanın ve milletin dirliğini, her beraber olmasını, devletin Cumhurbaşkanını, iktidarını, meclisi ve milleti yok etmeyi planlayan bu teşebbüs esnasında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca yayınlanan raporda;

“8.000’den fazla askeri personel, 35 savaş uçağı, 37 helikopter, 74 tank, 246 zırhlı araç ve 4.000’e yakın silah kullanılarak Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), Cumhurbaşkanlığı Külliyesi, Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT), Ankara Emniyet Müdürlüğü, Emniyet Müdürlüğü Özel Harekât Merkezi, İstanbul Boğaziçi Köprüsü ve stratejik bazı kamu binaları tahrip edilmiştir. Ülkesine ve demokrasiye sahip çıkmak amacıyla meydanlara inen ve darbeye karşı direnen savunmasız 250 masum insan öldürülmüş, 2.193 vatandaşımız da ağır şekilde yaralanmıştır”²⁴.

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği tarafından Ağustos 2016 tarihinde çıkartılan kitapta darbe sonrası şu bilgiler yer almıştır:

“Hain kalkışmayla alakalı yürütülmüş tahkikat çerçevesinde, tüm ülkede, silahlı terör örgütü FETÖ üyesi 1374 TSK mensubututuldu,

Tahkikatlar çerçevesinde, ülke çapında silahlı FETÖ üyesi 1563 kişi tutuklandı,

Genelkurmay Başkanlığı binasında bulunan 700 civarında silahsız er ve erbaş kolluk güçlerine teslim oldu,

Emniyet Özel Harekâtın operasyon yaptığı Jandarma Genel Komutanlığına ait binada iki yüz civarında asker tutuklandı,

FETÖ’nün hain kalkışmasıyla alakalı tahkikat açan Ankara C.Başsavcılığı, tüm ağır cezaya bakan C.başsavcılıklarından yazıyla “bu yapıya bağlı oldukları düşünülen” yargıda görevli ikibin 745 yargı görevlisinin gözüaltına alınması ve kendileri hakkında tahkikat yapılmasını talep etti.”²⁵

15 Temmuz darbe teşebbüsünden sonra Türkiye'nin mali ve ekonomik politikasına dair iki kredi derecelendirme kuruluşlarından biri olan “Standart and Poors” darbeden 4 gün sonra, diğer kuruluş olan “Moody’s” ise aynı yılın 23 Eylül’ünde rapor yayınlayarak, ikisinde de Türkiye’nin kredi derecesinin eksi yönde düştüğü görülmüş, Standart and Poors notu “BB”ye, Moody’s de “yatırım yapılabilir kriterinin altında bir dereceye düşürmüştür (Kanbir, 2017).

Ayrıca Avrupa Birliği Komisyonu da darbe teşebbüsü sonrasında açıklamış olduğu ilerleme raporunda

²⁴Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Türkiye’de Gerçekleşen 15 Temmuz Darbe Girişiminin Arkasındaki Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ), S:1, 2020

²⁵Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği, 15 Temmuz Darbe Girişimi Ve Milletın Zaferi, S:20-25, 2016

“hukukun üstünlüğü ilkesi ve temel bileşenleri olan yargı bağımsızlığı, yolsuzlukla mücadele ve organize suçun önlenmesi; OHAL süreci uygulamaları ve orantılılığı, insan hakları ve temel haklara saygı ve ifade özgürlüğü konularında ciddi gerilemenin”²⁶

ortaya çıktığını açıklamıştır.

2.3. PKK Terör Örgütü

2.3.1 PKK’nın Kuruluşu

Kürdistan İşçi Partisi (Kürtçe ismiyle Partiya Karkerên Kurdistanê), dört ülkenin yani Türkiye, Suriye, Irak ve İran topraklarının bir bölümünü içine alan bölgede kendi devletini kurmak gayesiyle terör eylemleri gerçekleştiren Marksist-Leninist ideolojiye sahip bir terörist örgüttür. Bu bölgede Kürt devletini hayata geçirmeyi planlamış, şiddet ve terörist faaliyetleri benimsemiştir (Coşar, 2019) .

1974 tarihinde Abdullah Öcalan, Kesire Yıldırım, Cemil Bayık, Hakkı Karaer ve Kemal Pir adlı kişiler PKK’nın alt yapısını oluşturmak amacıyla Ankara Tuzluca’da bir toplantı yapmışlar ve Öcalan 1975’te Mehmet Hayri Durmuş isimli şahısla beraber örgüt programını andıracak şekilde “Kürdistan Devriminin Yolu” isimli partinin yol haritası, Kürdistan devletinin hayata geçirilmesi ve partinin programlarıyla ilgili 68 sayfalık bir metin yazmıştır. 27 Kasım 1978 yılında da Diyarbakır ilinin Lice ilçesine bağlı Fis köyünde 25 kişiyle yapılan toplantıda “Kürdistan İşçi Partisi (PKK)” faaliyete geçirilmiştir. Buradaki toplantı içerisinde partinin tüzük konusunda gelişmeler yapılmış, örgütlenme hususu da “Merkez Komite” tarafından biçimlendirilmiş ve kendi deyimleriyle eyalet, eyalete bağlı il ve illere bağlı ilçe komiteleri hayata geçirilmiştir. PKK, Doğu ve Güney Doğu bölgelerinde Demokratik bir Devrim hedefinde olduğunu belirtmiştir. 1979 tarihinde Suriye’ye yasa dışı bir şekilde çıkan Öcalan, önce Lübnan menşeli bir oluşumla irtibat sağlamış ve hemen Lübnan sınırlarına girmiştir. Burada da Filistinlilerle bağlantıya geçmiş ve görüşmeler neticesinde “Bekaa Vadisi” nde PKK için bir alan sağlanmıştır. 12 Eylül darbesi olmadan önce de bütün örgüt

²⁶Ruzye Tali15 Temmuz Darbe Girişimi Sonrası Türkiye/İlerleme Raporları: Siyasi Kriterlerde Kaydedilen İlerlemeler, 2021

yönetimindekiler yasa dışı yollarla bu alana geçmişlerdir. Ülke sınırları içinde kalan az sayıda örgüt mensubu ise cezaevlerine atılmış ve cezaevinde örgüt adına faaliyetlerine devam etmişlerdir (Erdil, 2022)

PKK, Marksist-Leninist ideolojiye sahip örgütlerin yapılanmasının benzeri olarak “Parti-Cephe-Ordu” biçiminde yapılanmaya gitmiş, **Parti** en yüksek kararların alındığı, cephe ve ordunun eylem ve işlevini bizzat yöneten ve örgütün esas taktik ve yöntemlerini tespit eden bir oluşumdur ve bizzat PKK’nın kendisi tarafından yönetilmektedir. **Cephe**, bu terör örgütünün Marksist-Leninist felsefesine bağlı bir şekilde oluşturulmuş ve kendilerince sömürgeci devlete karşı çıkabilecek organize edilmiş halk şeklinde belirtilmiş ve doğu ve güney doğudaki Kürt kökenli vatandaşı politik olarak yönlendirebilen, ayrıca PKK’nın öğretisini halka empoze eden cephe “ERNK (Kürdistan Halk Kurtuluş Cephesi)” olarak faaliyete girmiştir. **Ordu** ise silahlı eylemleri gerçekleştiren, örgütün şiddet politikasını tatbik eden ve teröristlerden meydana gelen oluşumdur. Bu oluşumun adı önce “HRK (Kürdistan Kurtuluş Birliği)” olsa da 1986 yılında “ARGK (Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu)” şeklinde değiştirilmiştir. Ordunun taktik ve yöntemi ise zamana yayılmış ve uzunca bir süre devam edecek halk savaşı şeklinde belirtilmiştir. Bu kadar felsefik yapısıyla örgüt önce kırsal bölgelerde terörist faaliyetler yürütmüş, zaman içinde bu terörist faaliyetlerini kentlerde uygulamaya başlamış ve değişik taktikler kullanarak terör eylemleri gerçekleştirmişlerdir (Çelik, 2019)

2.3.2 PKK’nın Eylemleri

PKK terör örgütü 15 Ağustos 1984 yılında Siirt’in Eruh ilçesi ile Hakkâri’nin Şemdinli ilçesine silahlı saldırı düzenleyerek ilk terör eylemini yapmış, Eruh’ta 1 asker şehit olmuş ve 9 askerimiz yaralanmıştır. PKK bu saldırılardan sonra Hakkâri ve Siirt illeri başta olmak üzere Çatak, Pervari, Silopi, Bitlis ve Cizre’de kendilerine göre gizlenmiş üsler oluşturmuşlardır. 1985 yılında Türkiye Cumhuriyeti Devleti PKK’nın üzerine giderek, örgütün bölgede yapmak istediği eylemleri ve planları yaptırmamıştır. 1986 yılında yaptıkları kongrelerinde devletin bölgede hayata geçirdiği “koruculuk” sistemine ve koruculara yönelik silahlı

faaliyet düzenleme kararı almışlardır. 1987 bahar aylarıyla beraber köylere baskın yaparak, sivil köylülere karşı silahlı saldırılarda bulunmuşlar ve devletin kendi vatandaşına bile sahip çıkamadığı söylemleriyle propaganda yapmış ve köylülere kendi tarafına çekmeye çalışmışlardır. “Terör örgütü tarafından bu dönemde 14 köy baskını düzenlenmiş, 242 kişiyi öldürülmüş, 115 sivil yaralanmış ve 137 köy okulu yakılmıştır²⁷. 1991’de sonrasında SSCB’nin dağılması ve Körfez savaşı ile bazı kazançlar sağlayan örgüt, savaştan kaçan sivillerin boşalttıkları köylere yerleşmiş, ayrıca Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin’e bağlı askerlerin de silahlarını PKK’ya bırakarak kaçması neticesinde hem barınma hem de lojistik imkân bulmuşlardır. Ayrıca bu dönemde Suriye hükümeti de topraklarında bulunan Kürtleri PKK’ya katılma istikametinde cesaretlendirmiş ve örgüt terörist, barınabilme ile silah ve mühimmat konularında hiç beklemediği şekilde kazanım sağlamıştır. “PKK, 1992 yılı 21 Mart Nevruz sürecinde Şırnak, Cizre, Silopi ve Nusaybin’de geniş çaplı bir halk isyanı planı yaparak buraları sözde kurtarılmış bölge haline getirmek amacıyla silahlı saldırılar gerçekleştirmiş fakat devletin başarılı operasyonlarıyla hedeflerine ulaşamamışlardır. Yine bu tarihte TSK 15 bin civarında bir askeri güçle Kuzey Irak’a harekât düzenleyerek 1452 örgüt mensubunu etkisiz hale getirmek suretiyle PKK’ya ağır bir darbe indirmiştir”²⁸. 1993 yılında ise Elâzığ-Bingöl yolunda silahsız şekilde otobüste bulunan 33 askeri şehit etmiş, 5 Temmuz’da ise Erzincan’a bağlı Başbağlar köyüne girerek 31 sivil köylüyü katletmişlerdir. 1994 tarihinde Karadeniz açılımı adı altında Karadeniz bölgesine girmek isteyen PKK, buradaki bazı şehirlerimize kısmen de olsa sızmış ancak tutunamamışlardır. Yine 1994 tarihinde devlet kesintisiz olarak PKK’ya başarılı operasyonlar yaparak örgütün gücünü ve eylem kabiliyetini kırmıştır. 1995 yılında devlet tekrar Kuzey Irak bölgesine harekât düzenlemiş ve PKK’nın bu bölgelerde bulunan çok sayıdaki kampını kullanılamaz hale getirmiştir. 1996 yılında eylem yapamayacak dereceye gelen PKK intihar saldırıları ve sabotajlarla varlığını göstermeye çalışmıştır. 1997 yılında TSK, tekrar Kuzey Irak’a operasyon düzenleyerek 3145 teröristi etkisiz hale getirmiştir²⁹. Bu operasyonlardan ve Suriye topraklarında barınan Öcalan için Türkiye’ye verilmesiyle alakalı Şam yönetimine

²⁷Sait Yılmaz, Kürtler Neden Devlet Kuramaz, S:130, Milenyum Yayınları, 2011

²⁸Aşkın İnci Sökmen, İdeolojik Boyutu ile PKK Terör Örgütü, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Bilimleri Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara 2012

²⁹Osman Ararat, PKK Terörü ve Türkiye, S:41, Alter Yayıncılık, 2015

yapılan baskılardan korkarak 1998 yılının Ekim ayında Yunanistan'a kaçmak zorunda kalan terörist elebaşı, Atina hükümetine Türkiye'nin baskısı sonucunda Moskova'ya geçmiş, buraya da Türkiye tarafından yapılan baskılar neticesinde 1998 yılının Kasım ayında İtalya'ya kaçmış ve bir müddet sonra da tekrar Moskova ve Yunanistan'a geçerek Kenya'da 16 Şubat 1999 günü yakalanıp Türkiye'ye getirilmiştir (Başkanlığı İ. G., 2021)

Abdullah Öcalan Haziran 1999 tarihinde idama mahkûm edilmiş ve Yargıtay tarafından da ceza onanmış³⁰. 2000 yılında AİHM'ne yapılan başvurunun sonucu gelene kadar cezanın infazı hükümet tarafından ertelenmiş ve Şen'in de belirttiği gibi Öcalan'ın ölüm cezası, Anayasa ve TCK'daki değişiklikler ile ağırlaştırılmış ömür boyu hapse dönüştürüldü. Ceza hükmünün akabinde 2005'te gerçekleştirilen kanun değişikliğinde, Öcalan'ın şartlı tahliyeden faydalanamayacağı belirlendi³¹

Terör elebaşı yakalandıktan sonra PKK'nın yurt içinde tahmini 1500 civarında mensubu vardı³²ve Öcalan ağustos ayında PKK'nın 1 Eylül'den geçerli olmak üzere Silahları bırakmasını ve mensuplarının Türkiye sınırları dışına çıkmasını söylemiştir³³. Bu açıklamanın üzerine örgüt çağrıya uyarak Türkiye sınırları dışarısına çıkacaklarını açıklamıştır (Hancılar, 2011) Törel (2002, S:149), "15 Ağustos 1984 tarihinde baş gösteren PKK terör örgütünün terörist faaliyetlerinde, 22 Şubat 1999 itibarıyla; 6036 eylem yapılmış, güvenlik kuvvetlerimizle 8257 kez çatışmaya girilmiştir. Ülkenin farklı yerlerinde 3071 patlayıcı madde patlatılmış, 388 gasp olayı, bin 46 insan kaçırma ve özgürlüğü kısıtlama suçu işlenmiştir. Bu olaylar nihayetinde dört bin 472 sivil insanımız hayatını kaybetmiş, beş bin 620 kişi yaralanmış, 3878 askerimiz şehit düşmüş, 8178'i yaralanmıştır. Ayrıca, iki yüz 47 polisimiz şehit olurken, 909'u da yaralanmıştır. Bin 225 GKK şehit olmuş, 1665'i de yaralanmıştır. PKK, 2-23 Ocak 2000 tarihleri arasında İran kesimindeki Kandil Dağı'nda yaptığı olağanüstü VII.

³⁰Hürriyet, 26 Kasım 1999

³¹Prof. Dr. Ersan Şen, <https://sen.av.tr/en/>, 2024

³²Michael RADU, "The Rise and Fall of the PKK," S: 47, (2001)

³³Hürriyet, 4 Ağustos 1999

Kongre'sinde ‘silahlı mücadeleyi sona erdirmeye kararı’ almıştır” şeklinde belirtmiştir³⁴.

2002 yılında AK Parti'nin hükümeti kurmasından sonra AB kriterleri hususunda ilerleyen çalışmalarla demokratikleşme konusunda kazanılan ivme neticesinde terör sorunuyla ilgili adımlar atılmaya başlanmıştır. Kültür birliği konusunda esnek davranmak ve kişinin devletle olan ilişkisinin bulunduğu yerin daha kuvvetlendirilmesi fikirleri ortaya atılmış, AB reformları çalışmalarında Kürt kimliği çerçevesinde anayasaya uygun hakların korunabilmesi anlamında çeşitli görüşler tartışmaya açılmıştır (Altındağ, 2020)

PKK, 1 Haziran 2004 günü uygulamış olduğu sözde ateşkesi bozarak eylemlerine devam etmiş, bu eylemlerinde ise genelde mayın ve el yapımı patlayıcılar kullanmıştır. Askeri araç konvoylarına yönelik yaptığı saldırıda bu yöntemi kullanarak eylemlerini gerçekleştirmiştir. Ayrıca askeri araçlara roketli saldırılar, karakollara gece saatlerinde çok sayıda örgüt mensubu ile saldırarak kayıplar verdirerek hem devletin otoritesini yeniden sarsmak hem de alan hakimiyetini sağlamak amacı gütmüşlerdir (Sanyürek, 2021)

2004 ile 2018 yılları arasında PKK tarafından yapılan saldırılara bakıldığında en düşük olduğu yıllar 2009 ve 2013 olarak görülmektedir. Bunun nedeni 2009 yılında PKK ile yapılan “Oslo Görüşmeleri” ve 2013 yılında başlatılan “Çözüm Süreci”dir. Saldırı ve terörist eylemlerin yoğunluğu 2014 yılından sonra artma eğilimine girmiştir. 2015 yılında yapılan genel seçimlerden sonra güneydoğuda çukur-barikat eylemleri başlamış, birden çok şehir PKK terör örgütü üyeleri tarafından çukur kazılıp barikatlar kurularak işgal edilmeye başlanmıştır. Örgüt eylemlerini kırsal alandan şehirlere kaydırmış, güvenlik güçlerine yönelik saldırılarını çoğaltmıştır (Şahin T. K., 2019)

PKK'nın 1993 ile 2012 yılları arasında gerçekleştirdiği eylem sayısı toplam 1704 olup, bu saldırılarda 1603 güvenlik görevlisi şehit olmuş ve 1817 güvenlik görevlisi de yaralanmıştır (Ömer Faruk Cantenar, 2016) Kırk yılı aşkın süre devam eden PKK terör örgütüyle mücadelede kırk bini geçen sayıda insan ve milyarlarca dolar mali açıdan kaybımız olmuştur (Bilgiç, 2014)

³⁴Türkmen TÖRELİ, PKK TERÖR ÖRGÜTÜ (Tarihsel ve Siyasal Gelişim Süreci Bakımından İncelenmesi)1978-1998, S:149, 2002

2.3.3 Çözüm Süreci, Özerklik ve PKK'nın Öz Yönetim Açıklamaları

2.3.3.1 Çözüm Süreci

PKK elebaşı terörist Abdullah Öcalan'ın 1999'da yakalanmasının ardından örgüt 1 Eylül 1999'da uzun süreli bir ateşkes ilan etmiş ve silahlı teröristlerini Türkiye sınırları dışına çıkartmıştır. 1999 ile 2004 tarihleri arasında tek taraflı olarak devam eden ateşkes 2005 yılında bozulmuş ve yeniden silahlı eylemler başlamıştır. 21 Mart 2013 yılında Nevruzda terörist başı Abdullah Öcalan'ın mesajının kutlamalar esnasında okunmasıyla çatışmalarda durağanlık yaşanmış ancak bu süreç, 22 Temmuz 2015 günü Ceylanpınar'da iki emniyet mensubunun evde uğradıkları silahlı saldırı sonucu hayatlarını kaybetmesiyle sona ermiştir (Şur, 2015)Korkmaz'ın (2014:86) belirttiği üzere;

“Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, Terör ve Şiddet Olayları Kapsamında Yaşam Hakkı İhlallerinin İncelenmesine Yönelik Kurulan Alt Komisyon'un Ocak 2013 tarihli Taslak Raporuna göre, 2013 yılında son 29 yıl içerisinde Türk Silahlı Kuvvetleri ile bakanlıkların toplam şehit sayısı 7918'dir. 1984 yılından 09.10.2012 tarihine kadar toplam 3924 olmak üzere toplam 5557 sivilin terör olayları nedeniyle yaşamını yitirmiş olduğu görülmektedir”³⁵

2013 yılına gelindiğinde terör probleminin barış ve politik yöntemlerle çözüme kavuşması amacıyla iktidar yeni bir süreç başlatarak sorunu çözmeye çalışmıştır. PKK'nın silahlarını bırakması, teröristlerin Türkiye sınırları dışına çıkmaları, herhangi bir istek olacaksa devlete karşı bunu politik yöntemlerle talep etmeleri gibi merhalelerden meydana gelen ve “çözüm süreci” denilen süreç başlamıştır. (Korkmaz, 2014)

İktidarın 2013 yılının Mayıs'ında yaptırmış olduğu bir ankete göre, ankete katılanların %91'i Kürt çözümü amacıyla tüm taraflar sorumluluğu almalı derken %81'i ise yürütülmek istenen sürecin bütün tarafların mutlu olabilmesi açısından yapılması gerektiğini belirtmiş, ankette sürece destek doğuda %80'lerde iken batıda %50'nin altında kalmıştır. En mühimi ise Türk halkı %64'e varan bir oranla Öcalan ile görüşme hususuna destek vermemişlerdir. Bunun üzerine dönemin başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, toplumun daha geniş kısmını bu sürece destek vermesi ve sürecin halk tarafından daha iyi anlaşılması amacıyla 63 üyeden teşekkül eden

³⁵Ali Korkmaz, Siyasal İletişim Bağlamında Çözüm Süreci Haberlerinin Analizi, S:86, 2014

“Akil İnsanlar Komisyonu” nu kurmuştur (Bingöl, 2022) Akil İnsanlar Heyeti’nin amacı halka çözüm sürecini anlatmak, sürece hazır hale getirmek ve değişik toplulukların istek ve umutlarını, endişelerini hükümete bildirmek şeklinde belirtilmiştir. Heyetin üyelerinden olan Fuat Keyman; “Akil insanların, çözüm sürecinin müzakere boyutunun toplumsal destek temelindeki önemli bir aracı”³⁶

olduğunu açıklamıştır. Demir (2018 S:116), heyetin iki ay kadar süren çalışmalarında STK’lar, üniversiteler, kanaat önderleri, işçiler, çocuklar, sorundan etkilenen aileler, dini örgütler ve birçok farklı kesimden insanla görüşmeler yaptığını belirtmiş, Akil İnsanlar Güneydoğu Raporuna göre çözüm sürecine en çok destek veren bölgelerde, andımız metninin kalkması, anadilde eğitim hakkının tanınması, anayasal vatandaşlığın kabul edilmesi, faili meçhul cinayetlerin ve kayıpların araştırılması, köye dönüş koşullarının sağlanması, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, genel bir siyasi af çıkarılması, Akil İnsanların, KCK yetkilileri ve Öcalan ile görüşmeler yapmalarının sağlanması gibi istekler görüşülen kesimlerin talepleri olmuştur (Demir, 2018)

Hükümet sürecin belirli bir ilerleyişle yürütülmesine karar vermiş, PKK’dan Silahların susmasını ve teslim edilmesini, Türkiye toprakları dışına çıkılmasını ve teröristlerin diğer ülkelere gitmesini istemiştir. Ancak görüşmeler belirli bir seyirde gitmemiş, bunun esas sebebi de Kürtlerin adına kimin muhatap alınacağı konusu olmuştur. O dönem faaliyette bir siyasi parti olan BDP, Kandil ve PKK’nın Avrupa cephesi ilk önce tek muhatabın Öcalan olduğunu deklare etmişler, sonra da Öcalan’ın kapalı bir yerde hükümlü olduğu düşüncesiyle tek muhatabın Öcalan olamayacağını söylemişlerdir. Ayrıca Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde ırka dayalı milliyetçilik ve bölücü kimlik ifadelerinin yoğun şekilde dillendirilmesi bu süreci zor durumda bırakmıştır (Bahar, 2013)

Bayramoğlu (2015 :50-51), 2015 yılının Temmuz ayına kadar devam edecek olan ateşkes ve sürecin “2013 yılında silahlı grupların geri çekilmesinin ilk adımının gerçekleşmesi, 2014 yılında çözüm amacıyla bir kanun taslağının çıkarılması, taraflar arasında yürütülen müzakereler, İmralı ve Devlet, İmralı ve HDP, HDP ile İktidar arasında gerçekleştirilen kamuoyuna deklare edilen görüşme süreçleri, 28 Şubat Dolmabahçe buluşması, 2015 yılındaki Nevruzda Öcalan’ın

³⁶Zuhal Demir, Demokratik Açılım ve Çözüm Sürecinde “Akil İnsanlar”, S:116-117, 2018

silahları terk etme kongresinin yakın olduğu belirtilmesi, çözüm sürecinin önemli tarihlerini oluşturan verilerdir” şeklinde belirtmiştir³⁷.

Çözüm süreci şeklinde belirtilen ve Kürt sorunu hususunda kesin bir çare olması amacıyla başlatılan bu teşebbüsün “barış süreci” bağlamında anlaşılması gerekmektedir. Bu sürecin beklenen biçimde sonuca ulaşamamasının sebepleri lokal ve bölgenin dinamik unsurlarından kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Köse’ye (2017:15) göre Barış Süreci; ülkelerin birbirleriyle ya da kendi içindeki çatışmanın bitirilmesi ve idare edilmesi hususunda faal gayretlerin tamamı şeklinde tanımlanabilmektedir³⁸.

2.3.3.2 Özerklik ve PKK’nın Öz Yönetim Açıklamaları

Özerklik; Türk Dil Kurumu sözlüğünde, “Ülkelerin, bölgelerin, toplulukların, kuruluşların kendi kendilerini serbestçe, kendi yasaları ile yönetebilme durumu; muhtariyet, otonomi, otonomluk³⁹(Türk Dil Kurumu)şeklinde tanımlanmıştır.

Demokratik özerklik ise Kürt sorunu adı verilen konuda çözüm anlamında Türkiye’de konuşulan yeni tanımlardan biridir. Bu tabir, “Demokratik Konfederalizm” ismiyle 2005 yılındaki Nevruzda ilk olarak kullanılmaya, ayrıca 2014 yılında da DTK (Demokratik Toplum Kongresi)’nin “demokratik özerklik ilanı” ile konuşulmaya başlanmıştır. Gürer’e (2015 :57) göre Demokratik Özerklik, idari-siyasi, liberal demokratik ve liberter şeklinde üç biçimde açıklanmaktadır⁴⁰ ve İdari-Siyasi olarak demokratik özerklikte özerk bölge, toprak prensibine dayanarak mali ve kültür nitelikleri bağlamında benzer şehirlerin bir arada olması ve bu özerk bölgenin de yasa yapma ve bunu uygulama salahiyetine sahip olması anlamındadır. Liberal-demokratik şeklindeki demokratik özerklik, anayasaya dayanan kabul edilme, eşit vatandaşlık, anayasal statü, yeni bir anayasa ve birden çok kültüre sahip toplum şeklinde açıklanmaktadır. Liberter bağlamında demokratik özerklik; devlete

³⁷Ali Bayramoğlu, The Process of Resolution: From Politics to Arms, Çözüm Süreci: Siyasetten Silaha, S: 50-51, 2015

³⁸Talha Köse, Çözüm Sürecinin Yükseliş ve Düşüşü, S:15, 2017

³⁹<https://sozluk.gov.tr/>

⁴⁰Çetin Gürer, Aktörü Perspektifinden Demokratik Özerkliğe Bakmak: Kürt Siyasal Hareketinin Demokratik Özerklik Yaklaşımı, S:57, 2015

yönelik topyekûn bir halk savunması anlamında düşünülmüş, halk topluluğunun hem kendi aralarındaki hem de çevreleriyle olan ilişkilerinde ve cinsiyetle olan özgürlüklerinde en alttan gelen katılımcı bir şekilde kökten bir evrimi amaçlayan bir yöntem şeklinde açıklanmaktadır (Gürer, Aktörün Perspektifinden Demokratik Özerkliğe Bakmak: Kürt Siyasal Hareketinin Demokratik Özerklik Yaklaşımı, 2015).

Yine Gürer’e göre (2014:2) özerklik şekillerinden hiçbirisi egemenliğin paylaşılmasını kabul etmemektedir. Sadece siyasi özerklik şeklinde tanımlanan “egemenlik” bilinen egemenlik olmamakla beraber anlatılmak istenen burada “yetki ve iktidar” paylaşılmasıdır.⁴¹ Demokratik özerklik, örgütlenmeyen hiçbir kişinin olmadığı ve her bir insanın kendisini ortak bir mecliste organize ettiği, meslek, ırk ve inancının her türlü platformda özerk bir örgütselleşmenin yapıldığı dar sınırlar içinde kalmayan bir “sivil toplum” anlamına gelmektedir. Demokratik özerklik, yeni yapılacak bir anayasa ile devletin kısıtlanması konusunda en mühim vasıta şeklinde görülmektedir. Özerklik, PKK elebaşı Abdullah Öcalan’ın yurt dışında yakalanarak getirildiği İmralı adasındaki mahkemede yaptığı savunmada kendisi tarafından desteklenmiştir (Gürer, Demokratik Özerklik: Bir Yurttaşlık Heterotopyası, 2014).

Öz Yönetim Türk Dil Kurumu sözlüğünde; “Öğretim kuruluşlarında, öğrencilerin yönetmeliklere ve okul kurallarına göre söz ve karar sahibi olmaları ilkesine dayanan yönetim; otojestiyon” anlamındadır⁴².

Sırpça dilinde bulunan ‘Somoouvpravlanie’ kelimesinden türetilen ve Türkçeye geçerken de Fransızca ve İngilizce kelimelerden etkilenen bu sözcük asıl anlamıyla Sırpça ’da “kendi kendine hükümet etme” manasına gelmektedir. Öz Yönetim, tüm bireylerin kendi işlerini, doğrudan doğruya ve tüm platformlarda kendi kontrollerine geçmesine imkân veren sosyal yapılanma düzenidir. Öz Yönetim, devamlılık taşıyan birey umutlarının bir tezahürünü ve bireysel olarak kendi kendini yönetme hakkını içermektedir (Yazıcı, 2008)

⁴¹Dr. Çetin Gürer, Demokratik Özerklik: Bir Yurttaşlık Heterotopyası, İsmail Beşikçi Vakfı Kürt Çalışmaları II Konferansı Sunumu, S:2, 2014

⁴²<https://sozluk.gov.tr/>

Çiçek'in (2021 S:64) kitabında 2007 yılında Bianet Bağımsız İletişim Ağı'nda yayınlanan haberden yaptığı alıntıda DTK'ya (Demokratik Toplum Kongresi) göre demokratik öz yönetim demokratik özerklik anlamını taşımaktadır. DTK bir bildiri yayınlayarak bu modeli şöyle açıklamıştır;

“Bu yönetim yapısında, merkeziyetçiliğin azaltılmasıyla çok sayıda il arasında derin sosyal, kültürel ve iktisadi bağlantılar kurarak, il genel meclislerine benzeyen biçimde seçilen bir yöresel meclis oluşturulmaktadır. Bu meclis, merkezdeki iktidar adına dış politika, bütçe ve savunma hizmetleriyle beraber, güvenlik ve adalet hizmetlerini yürütmekten başka; eğitim, sağlık, kültür, sosyal hizmetler, tarım, denizcilik, sanayi, şehir planlama, çevre, turizm, iletişim, sosyal güvenlik, kadın, gençlik ve spor gibi alanlardan sorumlu olacaktır. (...) Bu oluşum, federalizmi veya ırksal bir otonomiye göstermez; merkezî yönetim ile şehirler arasında kademeli biçimde demokrasiye uygun bir idari destek sunmaktadır. Her bir bölge, kendi özel adı ya da o yörenin meclisinin yetki alanı içerisindeki en büyük şehrin ismiyle anılacaktır. Kısacası, Türkiye'de kurulması düşünülen olan Bölge Meclisleri 20-25 arasında olabilir. TBMM ile şehirler arasındaki işlerin daha verimli yürütülmesini sağlayan, halkın yönetmeye daha fazla katılımını teşvik eden modern ve demokrasiye uygun bir siyasi ve idari organizasyondur.” (Çiçek, 2021)

Ayrıca DTK, Evrensel⁴³ gazetesinin haberine göre yaptıkları olağanüstü genişletilmiş genel kurul toplantısında aşağıdaki 14 madde halinde demokratik özerklik hususunu karara bağlamışlardır:

1. Ülke genelinde kültürel, ekonomik, coğrafi yakınlıkları dikkate alınarak bir veya birkaç komşu şehri kapsayacak biçimde demokratik özerk bölgelerin oluşturulması,
2. Tüm bu özerk bölgelerin ve kentlerin demokratik esaslarla seçilmiş meclisler ve meclisler içinden seçilmiş öz yönetim organları tarafından Türkiye'nin yeni demokratik Anayasasının temel prensipleri çerçevesinde yönetilmesi. Özerk Bölgelerin halk iradesinin ayrıca TBMM ve merkezi yönetimde de demokratik esaslar temelinde temsil edilmesi.
3. Merkezi idarenin, seçilenler üzerindeki bütün denetimlerinin sona erdirilmesi ve bu kişilerin görevden alınma yetkisinin iptal edilmesi gerekmektedir.

⁴³Evrensel Gazetesi, 27 Aralık 2015

Merkezi idare birimlerinin, yeni yapılacak olan ve demokrasiye uygun anayasa kriterlerine uygun kontrolleri haricinde, yöresel ve mahalli idareler üstündeki her türlü denetimlerinin kaldırılması gereklidir.

4. Özerk bölgelerde ve şehirlerde, çeşitli il, mahalle, köy, kadın ve gençlik meclislerinin yanı sıra, farklı halk grupları ve dini gruplar ile STK'ların karar alma ve denetimlerine direkt müdahalesinin sağlanması önemlidir.

5. Demokrasinin gelişimi ve özgür, demokrasiye uygun hayatın temin edilmesi bakımından kadınların meclislerde ve tüm karar alma mekanizmalarında eşit bir şekilde temsil edilmesi tanınmalıdır. Kadınların ihtiyaçlarına uygun olarak meclis, topluluk ve sosyal yapıların oluşturulabilmesi; kadınları ilgilendiren konuların tamamının kadın meclisleri tarafından onaylanması gerekmektedir. Kadınların her alanda bağımsız ve özgür örgütlenme haklarının tanınması önemlidir.

6. Gençlerin, karar alma süreçlerinde ve öz yönetim birimlerine katılması teşvik edilmelidir. Bu bağlamda gençlerin, her alanda kendine özgü bir biçimde organize olması ve karar alma organlarına kendi kimlikleriyle katılımının sağlanması gerekmektedir.

7. Eğitim süreçlerinin her aşamasında öz yönetimlerin yetkisine bırakılması önemlidir. Türkçe ile birlikte diğer anadillerin de eğitim dili olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Eğitim programına, genel yönerge haricinde, yeni demokratik anayasa, evrensel değerler ve insan hakları kapsamında yerel tarih, kültürel unsurlar ve toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda yenilikler eklenmelidir. Türkçeye ek olarak mahalli dillerin resmi dil olarak tanınması gerekmektedir.

8. Dil, tarih ve kültür konularında çeşitli çalışmaların yapılabilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca, inanç ve ibadet hizmetleri ifa eden birimlerin özerk yapıda organize olmaları temin edilmelidir.

9. Tüm seviyelerde sağlık ve tedavi hizmetlerinin, özerk yönetimler tarafından sunulması mümkün olmalıdır.

10. Yargı sistemi ve adalet hizmetlerinin, özerk bölge modeline uygun şekilde yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

11. Toprak, su ve enerji kaynaklarının ekolojik bir alanda toplumsal menfaatler doğrultusunda işletiliyor olması, kontrol edilmesi ve bu kaynakların üretiminden pay almanın yetkisinin özerk bölge yönetimine verilmesi önemlidir. Özerk yönetim, tarım, hayvancılık, sanayi ve ticaret gibi her konuda, demokratik anayasa kriterlerine uymadan üretim ve işletme birimlerini oluşturabilmeli; bu şekildeki toplumsal ve bireysel girişimlere destek verilmeli, teşvik edilmeli ve hibe verme yetkisine sahip olmalıdır.

12. Özerk bölgenin yönetim yetkisi çerçevesinde ve şehir içinde her çeşit kara, hava, deniz ulaşım hizmetlerini sunması ve bunları denetim altında tutması gerekir. Trafik hizmetleri, merkezi trafik birimleriyle uyumlu olarak mahalli yönetimler tarafından denetlenen birimler tarafından yürütülmelidir.

13. Tüm belirtilen bu hizmetlerin gerçekleştirilebilmesi için yerel bütçelerin "Özerk Bölge Yönetimi" ne aktarılması ve kadın merkezli bütçelemenin esas alınması gerekmektedir; ayrıca merkezi yönetimle ve başka yerellerle yapılacak olan anlaşmalara ve adalet kriterlerine dayanarak bir takım vergilerin yerel yönetimlerce toplanabilmesi de önemlidir. Merkez tarafından toplanan tüm vergi gelirleri içinden yerel yönetimlere bir pay aktarılması sağlanmalıdır. Merkezin, bölgeler arasındaki kalkınma farklılıklarını gidermek amacıyla gerekli önlemleri alması gerekmektedir.

14. Özerk Bölge Yönetiminin kontrolünde, yerelde emniyetin sağlanması için gerekli resmi mahalli emniyet teşkilatlarının oluşturulması, bu organların Anayasal çerçeve içerisinde ihtiyaçlar doğrultusunda oluşturulmuş olan merkezi Savunma ve emniyet kurumlarıyla iş birliği içerisinde çalışması büyük önem taşımaktadır”.

DTK'nın bu açıklamasının öncesinde ise PKK, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bulunan birçok il ve ilçede özerklik stratejisini gerçekleştirme yönünde adımlar atmıştır⁴⁴. Milliyet gazetesinden aldığı haberi 12 Ağustos 2015 tarihinde yayınlayan haber sitesinin verdiği bilgiye göre; PKK terör örgütü bu şehir ve ilçelerde devlet kuruluşlarının işlemez hale getirilmesine

⁴⁴<https://anlatilaninotesi.com.tr/20150817/1017182145.html> , 12 Ağustos 2015

çalışmakta ve diğer taraftan da “öz savunma” adıyla yerel halktan oluşan silahlı milis gücü kurma çabalarını göstermektedir. Yine aynı internet sitesine göre öz yönetim şeklinin hayata geçirildiği ilk şehir Şırnak olmuştur. DBP (Demokratik Bölgeler Partisi)’nin de içerisinde bulunduğu Şırnak Halk Meclisi, 11 Ağustos 2015’te “demokratik özerklik” ilan ederek, halkın öz yönetimi esas almak kaydıyla demokratik bir şekilde hayatlarını oluşturacaklarını söylemişlerdir. Şırnak ilini öz yönetim ilanı kapsamında Hakkâri, Yüksekova, Varto, Batman, Silvan, Silopi, Cizre, Nusaybin ve Diyarbakır-Sur izlemiştir. PKK terör örgütü yöneticilerinden olan Bese Hozat kod adlı Hülya Oran isimli terörist ise öz yönetim ve özerklik ilanı yapılan şehirlerde topyekûn direnme çağrısında bulunmuş, devletin bütün iş ve işlemlerinde topyekûn direnme ve halkın öz savunma ile bu stratejiyi savunması gerektiğini, polisin mahallelere girmelerine dahi göz yumulmaması gerektiğini söylemiştir (Sputnik, 2015)

PKK terör örgütü yöneticilerinden olan Duran Kalkan ise, Fırat Haber Ajansından alınarak yayınlanan bir haberde⁴⁵; “Kürt halkını öz yönetim ve öz savunma direnişi kazanacak, hem de çok büyük kazanacak, Özgürlük olacaksa direnişle, mücadeleyle kazanılacak” şeklinde ifadelerde bulunmuştur.

Örgüt elebaşı Abdullah Öcalan, öz savunma konusunda tabiattaki tüm canlı varlıkların kendilerini tehlike altında hissettikleri anda öz savunma pozisyonu aldıklarını, “Gül Teorisi” adıyla tanımladığı bu savunmayı da gülün kendi savunmasını yapmak amacıyla dikenlerini nasıl çıkartıyorsa öz savunmanın da bu taktiğe sahip olması gerektiğini söyleyerek kendince öz savunmaya açıklama getirmiştir⁴⁶

2.4. PKK’nın Çukur-Barikat Eylemleri

Ülkemiz sınırları dışında Suriye’de 2011 yılı itibariyle yaşanan negatif anlamdaki olaylar neticesinde bu ülkede meydana gelen devlet otoritesinin sarsılması terörist oluşumlara alan açmış, bundan istifade eden PKK’nın bir kolu olan Suriye’deki PYD-YPG terör örgütü 2014 yılında sınırimızın çok yakınında bulunan Cizire, Ayn-El Arap ve Afrin bölgelerinde özerklik ilan etmişlerdir. PKK

⁴⁵<https://www.demokrathaber.org/pkk-yoneticisi-kalkandan-ozyonetim-aciklamasi-ve-chpye-cagri>, 29.12.2015

⁴⁶<https://jindergi.com/yazi/gul-teorisini-hatirlayalim/> , 29 Haziran 2024

da 2015 yılı Ağustos ayı itibariyle bu özerklik oluşumlarını Türkiye’de faaliyete geçirmek amacıyla 1 İl merkezi ve 11 İlçede bir takım yasa dışı silahlı eylemlere başlamıştır (İçişleri, Terör Nedeniyle Belediyelere Yapılan Görevlendirmeler, 2017).

Çözüm süreci adıyla anılan süreç, büyük bir hayal kırıklığı ile PKK’nın siyasi uzantısı olan Halkların Demokrasi Partisi’nin seçimleri kazandığı belediyeler vasıtasıyla şehirlerde silah ve mühimmat birikimine imkân sağlamış, bu coğrafyada devletin güvenliği tehlikeye girmiş, otoritesi yok sayılmış ve yasa dışı politik ve özerk bir şekilde yapı oluşumuna meydan vermiştir. Eylemsizliğin bittiği açıklamasını yapan PKK /KCK terör örgütü, YDG-H (Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi), ÖSB (Öz Savunma Birlikleri) ve YPS (Sivil Savunma Birlikleri) isimli yasadışı silahlı güçlerle “kıra dayalı şehir savaşı” adıyla belirtilen çukur-barikat eylemlerini kentlere getirmişlerdir. Örgüt bu çerçevede bir çok vatandaşın mesken masuniyetini çiğnemiş, bazılarını mecburi evlerinden çıkartmış ve bu evleri teröristlere vermiştir. PKK’nın siyasi kanadı niteliğinde olan belediye başkanları öncü olmak kaydıyla örgüt yanlısı belediye çalışanları belediyelerin tüm araç gereç ve imkânlarını örgütün önüne sererek birçok mahalle ve sokaklarda çukurlar kazmış EYP’ler yerleştirmiş ve barikatlar kurmuşlardır. Okullar, sağlık ocakları, hastaneler, camiler PKK tarafından kullanılamaz hale getirilmiş ve ambulans ile itfaiye hizmetleri sekteye uğratılmıştır. (Öner, 2022).

PKK “devrimci halk savaşı” merhalesine geçmek için çatışmalarda halkı da yanına almayı planlamış, yukarda bahsettiğimiz Suriye’deki gelişmeleri de örnek alarak bu taktiğini Nusaybin, Cizre, Silvan, Silopi ve Sur ilçelerinde faaliyete geçirmeye çalışmıştır (Özçelik, Kriter, 2016). PKK terör örgütü şiddet politikasını ana temele oturtmuş bir örgüttür. Kendi politikasını halk üzerinde de hayata geçirmek amacıyla hiç çekinmeden ve defalarca şiddet kullanmıştır. PKK, çukur-barikat politikası ve devrimci halk savaşıyla bir Kürt Devleti ve iktidara karşı olmak suretiyle bir halk ayaklanmasını amaçlamıştır. Bu sebeple terör örgütü kırsal alandan şehirlere göndermiş olduğu teröristler ve şehirlerde bulunan gençleri ve çocukları da silahlandırmak suretiyle devlete karşı bir başkaldırış hesapları yapmıştır. PKK bu şekilde kendisine iki ayrı hedef belirlemiştir. Bunlardan ilki; bölgedeki tüm halkı yaş farkı gözetmeksizin çatışmanın bir tarafı haline getirmek,

yaşanacak çatışmalarda ve devletin yapacağı operasyonlarda yaşanacak muhtemel sivil can kayıplarıyla, tutuklamalarla ve hak ihlalleri ile mağduriyetler yaratmak ve bu mağduriyeti kullanarak halkta oluşan öfkeyi ve başkaldırıyı devlete yönlendirme biçiminde bir amaç hedeflemiştir. Ayrıca bu amaç, terör örgütünü silahlı öz yönetim açıklamaları yapmaya ve çukur-barikat politikasını faaliyete geçirmeye yönlendirmiştir. Belirlenen diğer hedef ise; şehirlerde ve buraların mahallelerinde gençlere silah verilerek örgüt safında konumlandırılmaları ve halka hâkim olmak amacıyla da halk üstünde baskı kurmak ve halkı kontrol altına almaktır (Teğin, 2017).

Yeşiltaş ve Özçelik (2016:8), terör örgütünün bu dönemde başlatmış olduğum şehir çatışmaları ile bazı kazanımlar elde etmek istediğini öne sürerek bu kazanımları şu şekilde belirtmişlerdir;

- 1-Dağdaki kısıtlı alandan kurtularak savaşı şehirlere getirmek suretiyle mahalle-alan hâkimiyeti sağlayarak güvenlik güçlerini etkisiz kılmak,
- 2-Silahlı güç olarak faaliyete geçirdiği YDG-H/YPS vasıtasıyla halk üzerinde etkisini daha da artırmak ve etnik köktencilik hareketlendirmek,
- 3-Örgütün topluma karışmasını sağlayarak halk ile arasında bulunan ilişkiyi görünmez kılmak ve meydana gelen çatışmaları her yere yayarak dağıtmak suretiyle bölgede “halk direnişi” oluşturmak,
- 4-İlk önce mahkeme ve kimlik kontrolleri yapacak asayiş birimleri kurarak bölgede devleti ortadan kaldırmak ve kendisini devletimsi bir yapıya dönüştürmektir⁴⁷

Bu şekilde devrimci halk savaşı stratejisi bağlamında PKK terör örgütü 09.08.2015 tarihinde Nusaybin, 10.08.2015 tarihinde Şırnak Merkez, 12.08.2015 tarihinde Hakkâri Yüksekova, 12.10.2015 tarihinde Van Erciş, 13.08.2015 tarihinde Muş Bulanık ve Varto, 14.08.2015 tarihinde Hakkâri, Van Merkez İpek Yolu ve Edremit, 15.08.2015 tarihinde Batman ve Diyarbakır Sur, 16.08.2015 tarihinde Diyarbakır Silvan, 17.08.2015 tarihinde Şırnak Cizre, 18.08.2015 tarihinde Diyarbakır Lice ve Ağrı Doğubayazıt, 19.08.2015 Bitlis Hizan, 20.08.2015 tarihinde Siirt Eruh, 24.08.2015 tarihinde Adana Merkez Dağlıoğlu Mahallesi, 28.08.2015 tarihinde yine Adana Seyhan Fırat Mahallesi, 08.09.2015 tarihinde

⁴⁷Murat Yeşiltaş ve Necdet Özçelik, PKK Terörünün Yeni Dinamikleri, Radikalleşme ve Şehir Çatışması, Rapor, S:8, 2016

Adana Seyhan Gülbahçe Mahallesiinde, 16.09.2015 tarihinde Adana İsmet Paşa Mahallesiinde, 08.10.2015 tarihinde Ağrı il merkezinde sözde öz yönetim ilan edilmiştir⁴⁸.

Tüm bu ilanların iki gayesi olduğu düşünülebilir; bunlardan ilki, öz yönetim ilanlarının görevde olan belediye başkanlarına yaptırılarak yerel politikanın suça karıştırılması ile belediye başkanlarına adli yönden soruşturmaların başlaması ve görevden alınmalar neticesinde siyasetin arka planda kalmasıyla PKK'nın bu sürecin baş aktörü olmasıdır. İkincisi ise öz yönetim açıklamalarının olduğu merkezlerde güvenlik güçleriyle çatışmaya girenlerin silahlı teröristler yerine halk olduğu algısının yaratılmak istenmesidir. Çatışmaların başlamasıyla beraber PKK, YDG-H vasıtasıyla kentlerde hendekler kazdırmaya başlamıştır. YDG-H'nin kurulmasında PKK terör örgütünün kamplarında eğitim almış olan teröristler boy göstermiş ve daha çok 1990'lı zamanlarda oluşan şiddetten kaçarak kentlere göç eden ailelerin çocuklarından oluşturulmuştur. Yeşiltaş ve Özçelik (2016:14), YDG-H'nin 2013'ün başlarında olmakla beraber fiili olarak 2013'ün Haziran ayında Cizre'de kurulduğunu belirtmektedirler. PKK, şehir merkezlerinde kurduğu bu silahlı birlikleri sadece baskı ve korku amaçlı kullanmıyor, mahkemeler kurarak yargılamalar yapıyor, iş sahibi vatandaşlardan vergi adı altında haraçlar toplatıyor, yol keserek asayiş görevi gördürerek yukarıda da bahsedildiği gibi bölgede “devletimsi” bir oluşumun ilk adımlarını atarak bölgede devlete alternatif oluşturuyordu. Tüm bu eylemleri gerçekleştiren YDG-H, PKK terör örgütünün kentlerdeki baskısının ve şiddetinin görünür yüzü olmuştur. Ayrıca bu teröristler PKK dışındaki politik oluşumları ve genellikle halkı baskıyla sindirebilmek ve denetlemek amacıyla da faaliyette bulunuyordu. Özellikle varlığı henüz ortaya çıkmamış politik hareketleri kontrollerinde tutmak ve toplumu belirlenen bir yönde örnek olarak kepenk kapatma konusunda tüm halkı mecbur bırakmak gibi eylemlerde YDG-H kullanılmıştır. Kent merkezlerinde hendek ve barikat yapımı bu terörist grupların en önde gelen eylemleridir. Şehrin yoklukla mücadele eden mahallelerinde ve sokaklarında hendek kazıp içini el yapımı patlayıcılarla tuzaklamışlardır. Müdahaleye gelen devlet güçleriyle de çatışmaya girerek güvenlik güçlerinin bu mahallelere ve sokaklara girmesini engellemeye çalışarak devletin buralara giremediği imajını vermek istemişlerdir.(Coşkun, 2015).

⁴⁸ TEMAK, PKK/KCK Terör Örgütü, YPS Yapılanması, Sivil Savunma Birlikleri, S:18, 2019

PKK'nın YDG-H eliyle yapılan eylemlerine bölgede yerel seçimleri kazanmış olan HDP Belediyelerinin verdiği desteğin yanı sıra dönemin HDP genel başkanı Selahattin Demirtaş gelişmelerle ilgili şu ifadeleri kullanmıştır;

“Biz ölmekten korkmayı geride bıraktık. Toplumumuz her yaştan insanıyla artık ölümden korkmayı aşmış durumdadır. Yalnızca Allah'tan başka kimseye korku duymamaktadır. Ya bu durumu bu şekilde kabulleneceksiniz ve bu adaletsizliği sonlandıracaksınız, sokağa çıkma yasakları kaldırılacak, infazlar sona erecek; özerkliğin ve yerel idarenin tartışılacağı, üçüncü bir gözlemcinin bulunduğu Dolmabahçe konsensüsü üzerinde sağlıklı bir müzakere sürecine geri dönelecek. Bizim talebimiz de bu”⁴⁹

diyerek Çukur-Barikat eylemlerini desteklemiştir.(İnci, 2019).

Diyarbakır'ın Sur ilçesi, Hakkâri Merkez ve Yüksekova ilçesi, Muş'un Varto ilçesi, Mardin'in Nusaybin ve Dargeçit ilçesi ve Şırnak Merkez-Silopi-Cizre-İdil ilçelerinde belediyeler, içlerinde kırsal alandan gelen PKK teröristlerinin de olduğu YDG-H mensuplarının hendek kazmalarına ve barikat kurmalarına belediyelere ait olan iş makinelerini kullanarak yardımcı olmuşlardır. Terör örgütünce kurulan bu çukur-barikatların mülki amirlerce belediyeler tarafından kaldırılması ikaz edilmişse de belediyeler buraları bilinçli bir şekilde kaldırmamışlardır. Ayrıca belediyelere ait araçlarla yine kırsal alandaki teröristlere silah mühimmat ve her türlü malzeme ile yaşam destek üniteleri sağlanmıştır. Buna örnek olarak Hakkâri'de güvenlik kuvvetlerince yapılan bir yol kontrolünde Hakkâri belediyesine ait 30 AF 001 sayılı resmi plakalı makam aracında büyük ölçüde patlayıcı madde ve Molotof imalinde kullanılan malzemeler el geçirilmiştir. Mardin Merkez Artuklu İlçesinde, 09.07.2016 günü Cevizli Jandarma Karakoluna karşı yapılan saldırıda iki askerin şehit olmuş, bir sivil vatandaşın hayatını kaybetmiştir. Ayrıca 16'sı sivil vatandaş olmak üzere 40 kişinin de yaralı olarak kurtulduğu terör eyleminde 8 ton bomba yüklü kamyon kullanılmış, bu kamyonun ise Mardin ili Mazıdağı İlçe Belediyesinin olduğu tespit edilmiştir. Eylemi yapan teröristler Mardin Büyükşehir Belediyesi Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı İlaçlama Birimine ait bir araçla kaçmışlardır. Bunun dışında Mardin ili Dargeçit İlçe Belediyesine ait olan bir traktörde 7 adet Roketatar, 2 adet Bixi, 5 adet Kaleşnikof, 1 Adet Kanas, 1 Adet Zagros silahı, 1 adet MP5, 7 adet el bombası, 24 adet anti tank roket mermisi, 19 adet RPG sev fişegi, 2 adet telsiz, 2 adet hücum yeleği, ele

⁴⁹<https://www.odatv.com/guncel/ozerkligin-insasi-icin-onemli-kararlar-alacagiz-86565>

geçen malzemelere ait çok sayıda şarjör ve mühimmat yakalanmıştır. Ayrıca Şırnak ili Cizre ilçesinde, 26.08.2016 günü Çevik Kuvvet Grup Amirliğine gerçekleştirilen terör eyleminde ve 12 polisimiz şehit olmuş, 86 kişi yaralanmıştır. Saldırıda kullanılan 10 ton patlayıcı yüklü aracın Şırnak Belediyesine ait hafriyat kamyonunun kullanıldığı anlaşılmıştır. Van'da yapılan kontroller esnasında Büyükşehir Belediyesine ait üç araçta; eylem gerçekleştirmeye giden PKK mensubu teröristler molotofkokteylleri ile yakalanmıştır. Bunlardan ayrı olarak, Van Büyükşehir Belediyesine ait bir kamyonunda patlayıcı yapımında kullanılan yüklü miktarda amonyum nitrat ele geçirilmiştir (İçişleri, Terör Nedeniyle Belediyelere Yapılan Görevlendirmeler, 2017) .

Bununla birlikte yine İçişleri Bakanlığı'nın Terör Nedeniyle Belediyelere Yapılan Görevlendirmeler başlıklı raporunda bahsedildiği gibi;

“Silopi'de 10.01.2016 günü yapılan bir operasyonda, kanalizasyon kapağının altında yirmi dört adet Kalaşnikof tüfek, beş adet personel karşıtı roket başlığı, altı adet roketatar, yüz şarjör, yirmi iki tank karşıtı roketatar, otuz bir sevk fişegi, kırk beş el bombası, yedi tuzaklanmış el telsizi, kırk yedi fûnye, on altı boru tipi el yapımı patlayıcı, üç havai fişek, dört gaz maskesi, bir av tüfeği, iki kg bomba yapımı amacıyla hazırlanan malzemeler, çok sayıda Kalaşnikof fişegi, iki gece görüş dürbünü, bir adet dürbün, pek çok hücum yeleği ve sırt çantası bulundu. Şırnak Belediyesinde yapılan aramalarda ayrıca patlayıcı maddeler ve tabanca, Batman Belediyesine ait 34 UU 4597 plakalı Ssangyong marka aracın terörist tarafından patlatılması neticesinde aracın yan kısmı tahrip olmuş, 1 adet patlamış anti tank roket başlığı ve 1 adet patlamamış roket başlığı ele geçirilmiştir. Bitlis/Güroymak-Hizan-Yolalan, Iğdır/Hoşhaber Belediyeleri, PKK'nın kırsaldaki elemanlarına belediye imkanlarıyla silah, lojistik malzeme taşıdıkları, yaşam ihtiyaçlarını sağladıkları ve parasal olarak destek verdikleri tespit edilmiştir. Diyarbakır/Sur, Hakkâri/Merkez-Yüksekova, Muş/Varto, Mardin/Nusaybin-Dargeçit ve Şırnak/Merkez-Silopi-Cizre-İdil belediyeleri gibi birden çok belediye, çukur ve barikat temeline inşa edilen terörist faaliyetlerde, belediyeye ait iş makineleriyle mahallelere çukurlar açmış, barikatlar kurmuş, bu alanlara kum, taş ve diğer malzemeleri belediye iş makineleriyle taşımıştır”⁵⁰

PKK'nın kent çatışmalarında ve terörist eylemlerin sonucunda bölgede bulunan vatandaşlar doğrudan ve çok sert biçimde etkilenmiştir. Çatışmalar, çukur ve barikatların YDG-H tarafından kurulmasıyla başlamış, vatandaşın günlük hayatını direkt hedef almış ve halkı da bu çatışma bölgelerinin içine çekmesiyle

⁵⁰ İçişleri Bakanlığı, Terör Nedeniyle Belediyelere Yapılan Görevlendirmeler, S:20, 2017

ekonomik ve toplumsal anlamda büyük bir yıkıntıya neden olmuştur. Bölge esnafı da çatışmalardan büyük bir yara almış ve huzur ortamı genel olarak kaybedilmiştir(Özçelik, Kriter, 2016). Çukurların kazılarak barikatların kurulmuş olması, evlerin, caddelerin sokakların bombalarla ve patlamaya hazır düzeneklerle tuzaklanmış olması ve yaşanan büyük çatışmalar neticesinde vatandaş bunlara bir reaksiyon göstermek amacıyla PKK'ya ve faaliyetlerine karşı çıkarak bütün desteklerini çekmişlerdir (Sarı, 2021).

2015 yılı Ağustos ayında başlayan öz yönetim ilanları ve askeri operasyon yapılan şehir merkezleri⁵¹ şu şekildedir;

Cizre:

Nuh Peygamber ve oğulları vasıtasıyla Tufan sonrasında inşa edilmiştir. Nuh Peygamber'in mezarının Cizre ilçesinde yer alması ve Cizre Surlarının gemi biçiminde olması, Tufan olayının Gut, Babil ve Asur kitabelerinde geçtiğini göstermektedir. 1953-1954 senelerinde Cizre'de gerçekleştirilen arkeolojik kazı çalışmalarında ele geçirilen bir tablette, Cizre isminin Bazib (GERZUBAKARTA) olduğu ve şehrin nüfusunun 1. 850. 000 olduğu belirtilmiştir. Şehrin hudutlarının Katran ismi verilen köyden başlaması ve Kurtuluş köyüne, Güzeller isimli köyden Cafer SADIK'a kadar uzandığı bilinmektedir. Selçuklular döneminde, 1100 yılında Musul Atabeyi Çökürmüş'ün kontrolüne girmiş, ardından Zengiler, Eyyubiler ve Artuklular bu bölgede egemenlik kurmuştur. XIII. yüzyılın ikinci çeyreğinde bölgede Harizmliler ve Moğollar gibi yeni güçlerin ortaya çıktığı görülmektedir. Moğolların yaptığı yağmalardan sonra, 1400'lü zamanlarda Akkoyunlular ile Karakoyunlular arasında güç elde etme mücadelesi yaşanmıştır. 1508'de Akkoyunluların varlığına son veren Safeviler, ardından bu bölgede hâkimiyet kurarak kontrolü ele almışlardır⁵².

14 Aralık 2015'te Cizre'de sokağa çıkma yasağı duyurulmuş ve o güne dek 300'e yakın çukur kazılarak 700 civarında barikat kurulmuştur. Bu çukur ve barikatların kaldırılması yaklaşık 60 gün devam etmiştir, operasyonlar sırasında 619 terörist etkisiz hale getirilmiştir. Cizre'de operasyonlar sonunda ele geçirilen silah ve mühimmat ise şöyledir; 2 Bixi makineli tüfek ve 113 adet fişegi, 27 Kaleşnikof

⁵¹İbrahim Ural, PKK'nın Şehir Savaşı ve PYD/YPG Tarihi, İleri Yayınları, S:20-29, 2018

⁵²<https://www.cizre.bel.tr/llc/cizre-tarihi.html>

tüfek ile 129 adet boş şarjörü ve 3016 adet fişegi, altı tabanca ve 4 adet şarjör, iki RPG-7 Roketatar, dokuz roketatar mühimmatı, 18 el bombası, altı adet EYP (el yapımı patlayıcı), 2 metre uzunluğunda boş mayon, bir adet nişangâh aparatı, bir adet Kobra el telsizi, bir adet dürbün, bir adet fotoğraf makinesi, bir adet dizüstü bilgisayar, 21 adet hücum yeleği, 7 adet cep telefonu ve bir sim kart, bir hafıza kartı, 6 adet flash bellek, 4 adet akü ve 1850 TL para ele geçirilmiştir.

Silopi:

Tarih boyunca Guti, Babil, Med, Asur, Pers, Portlar, Sasaniler, İslam İmparatorluğu, Emeviler, Abbasiler, Eyyubiler, Zengiler, Artuklular ve Osmanlı yönetimi altında bulunmuştur. Cudi Dağı'ndaki altı tane Sanherip kabartması bulunmakta ve Cizre sınırları içerisinde geminin bulunduğu nokta günümüzde Silopi sınırlarında yer almaktadır. Silopi sınırlarında bu geminin kalıntılarıyla birlikte bir mescit izleri, üç sarnıç ve Nuh Peygamber'in (A. S) evinin temelini olduğu kalıntılar yer almaktadır⁵³.

Bu ilçede de 14.12.2015 günü sokağa çıkma yasağı ilan edilmiş, yapılan operasyonlarda 136 terörist etkisiz hale getirilmiş, 518 barikat imha edilmiş ve 270 çukur kapatılmıştır. 64 adet EYP imha edilmiş, altı adet Kaleşnikof tüfek ile 23 boş şarjör ve 1452 adet fişegi, üç adet bomba atar ve bir adet roketatar mühimmatı, bir kasatura, bir adet dürbün, 2 adet hücum yeleği ve bir adet gaz maskesi ele geçirilmiştir.

İdil:

1924'te bucak statüsüne kavuşan yer, 1937'de ilçe olmuştur. Antik dönemde isminin Zarih olduğu bilinmektedir. Zapdey adlı bir Süryani'nin buraya sağladığı katkılar sebebiyle, İdil'e Beyt-Zaptdey (Zapdeyn evi) isminin verildiği söylentileri mevcuttur. MS 300 ile 400 yılları arasında buraya Farslar hakim olmuştur. Bu dönem içerisinde bölgeye (Hazak) adı verilmiştir. Hazak, Farsça kökenli bir kelimedir ve cesaretli ya da mert anlamına gelir. İdil ilçesi ise 1924'te Cizre ilçesine bağlanarak bir bucak olarak kurulmuş, 1937'de İdil ismi verilerek ilçe yapılmıştır. İslam, Emevi, Abbasi, Zengi, Artuklu ve Osmanlı

⁵³<http://www.sirnak.gov.tr/silopi>

imparatorluklarının hâkimiyetine tanıklık etmiştir. Şehir halkının çoğu Müslümandır, ancak Süryani (Asuri) nüfusu da içinde barındırmaktadır⁵⁴.

14.02.2016 günü ilçede sokağa çıkma yasağı ilan edilmiş ve gerçekleştirilen operasyonlarda 114 terörist etkisiz hale getirilmiş, 11 ton patlayıcı ele geçirilmiş, 400 adet patlayıcı tuzağı imha edilmiş, 170 barikat kaldırılmış beş adet Kanas keskin nişancı tüfeği, beş adet M-16 tam otomatik piyade tüfeği, 35 adet Kaleşnikof ve çok sayıda fişeği, 144 adet el bombası ve patlayıcı yapımında kullanılacak olan malzeme, yaşam malzemeleri ile 240 adet EYP imha edilmiş, beş adet tabanca ve çok sayıda fişeği ele geçirilmiştir.

Şırnak/Merkez:

Şehir hudutları içinde kurulan yerleşimlerin M. Ö 7000'lere kadar geriye gittiği bilinmektedir. Şırnak isminin kökeniyle ilgili net bir bilgi bulunmamakla birlikte, pek çok efsane vardır. Bu efsanelerden en yaygını, Nuh Tufanı ile bağlantılı olduğu fikridir. İslami inancıya göre, Tufan sonrası Nuh'un gemisi, Kur'an-ı Kerim'in Hud Suresi'nin 44. ayetinde "Ey yer, suyu yut; ey gök, sen de tut! " ifadesiyle belirtilmiştir. Gemi Cudi Dağının üzerinde durdu şeklinde anlatılmaktadır. O dağdan inen ilk grup önce Heştan (Yoğurtçular Köyünü), Nuh peygamberin de içinde bulunduğu diğer bir grup ise bugünkü Şırnak yerleşim birimini kurmuştur. Önceleri Nuh'un Şehri anlamına gelen "Şehr-i Nuh" adı verilen bu kentin adı zamanla değişerek "Şernah", "Şırnek" ve günümüzde de "Şırnak" halini almıştır. 16 Mayıs 1990 tarih ve 3647 sayılı kanunla Siirt ilinden ayrılarak Türkiye'nin 73. ili olmuştur. Aynı kanunla Siirt'in Eruh ilçesine bağlı Güçlükönak bucağı bu ilin ilçesi olmuş, ayrıca Mardin'in İdil, Cizre ve Silopi ilçeleri buraya bağlanmıştır⁵⁵.

14 Mart 2016 günü sokağa çıkma yasağı ilan edilmiş ve operasyonlar başlamıştır. Bu operasyonlarda 508 terörist etkisiz hale getirilmiş, 202 barikat kaldırılmış 36 çukur kapatılmış ve 510 adet EYP imha edilmiştir.

Yüksekova:

⁵⁴<http://www.sirnak.gov.tr/idil>

⁵⁵ <http://www.sirnak.gov.tr/tarihce>

Doğu yönünde İran ve Şemdinli ile, güney yönünde Irak ile, batıda Çukurca ve Hakkâri ile, kuzeyde ise Van-Başkale ve İran'la çevrili olan bir ilçedir. Toplam yüzölçümü iki bin 291 km kare olup, Hakkâri'ye mesafesi 80 kilometredir. Dağlarla kuşatılan bu ilçenin yüksekliği ise bin 950 metredir. Batı tarafında Cilo Dağı, kuzey bölgesinde Mor Dağı, doğusunda İran'ın hudut dağları ve güneyde Cilo Dağlarının uzantısı olan Sipiriz sıradağları bulunmaktadır. Yüksekova bir çöküntü alanı özelliği taşır. Ovanın kenarından geçen büyük Zap Nehri'nin bir kolu olan Nehil Çayı buradan geçmektedir. Yüksekova'nın yüksek kesimlerinde bazı buzul ve sirk gölleri mevcuttur. Bu göller, çoğunlukla Cilo ve Sat dağları üzerindedir.⁵⁶

14 Mart 2016 günü ilan edilen sokağa çıkma yasağı ile operasyonlar başlamış ve bu operasyonlarda 196 terörist etkisiz hale getirilmiş, 214 barikat yıkılmış, 135 çukur kapatılmıştır. 286 EYP imha edilmiş, 619 adet değişik model ve çapta silah ile bunlara ait 46.669 adet fişek, 35 adet telsiz ve EYP imalinde kullanılacak olan 2220kg patlayıcı ele geçirilmiştir.

Nusaybin:

Düz bir alan üzerine inşa edilen Nusaybin, Yukarı Mezopotamya denilen eski yerleşim alanlarından biridir. M. Ö. 3000-2800 dönemlerinde bölgeyi yöneten Sümer'lilerin 3. Ur hanedanına dek geriye giden bir geçmişi bulunmaktadır. Tarihi boyunca birçok medeniyete kucak açmış olan ilçe, M. Ö. 2. yüzyılda Sasanilerce başkent olarak kullanılmıştır. 1100 tarihinde Selçukluların kontrolüne geçen ilçe, 1516'da Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altına girmiştir. 1.Dünya Savaşı sırasında Fransız yönetimine geçen ilçe, 1921'deki Ankara Antlaşması ile bağımsızlığını elde etmiştir⁵⁷.

14 Mart 2016 günü sokağa çıkma yasağı ilan edilmiş ve başlatılan operasyonlarda 437 terörist etkisiz hale getirilmiş, 401 barikat yıkılmış, 37 adet çukur kapatılmış ve 1027 EYP imha edilmiştir. 113 adet değişik marka ve modelde silah ile bunlara ait 4463 fişek, 19 adet el telsizi ve EYP yapımında kullanılacak olan 650kg patlayıcı ele geçirilmiştir.

Sur:

⁵⁶<http://www.yuksekov.gov.tr/genel-cografya-ve-yeryuzu-sekilleri>

⁵⁷<http://www.nusaybin.gov.tr/ilcemiz-tarihcesi>

Merkezini çevreleyen Diyarbakır surlarından adını almıştır. Güneydoğu Anadolu Bölgesinin ortasında bulunan bu ilçe, Dicle Nehri'nin kıyısında, rakımı 660 metre ve Karacadağ'ın lava akıntıları üzerinde yer almaktadır. İlçe, tarih boyunca büyük medeniyetlere ve zengin kültürel miraslara ev sahipliği yapmıştır. Farklı dönemlerde hüküm süren büyük medeniyetlerin bıraktıkları izler ve birçok tarihi eser, ilçenin çeşitli yerlerinde bulunabilir. Tarihi kökeni, M. Ö. 7. 500 tarihlerine kadar gitmektedir. Son zamanlarda gerçekleştirilen kazılar esnasında, dünyanın en eski yerleşim bölgesinin burası olduğu anlaşılmıştır. Bu ilçede; Hurriler, Mitanniler, Hititler, Asurlar, Medler, Persler, Büyük İskender, Romalılar, Bizanslılar, Araplar, Selçuklular, Osmanlılar ve yaklaşık 30 farklı uygarlık sırasıyla egemen olmuşlardır.⁵⁸ 2 Aralık 2015 günü başlayan operasyonlarda 243 terörist etkisiz hale getirilmiş, 9 adet EYP imha edilmiş, 5 adet Kaleşnikof tüfek bunlara ait 4 adet dolu şarjör, bir adet M1 tüfek, 29 adet roketatar mühimmatı, 23 adet roketatar sevk fişegi, bir adet 60'lık havan mühimmatı, altı adet el bombası, 25 adet el bombası fünyesi, 10 adet el telsizi, 208 adet elektrikli kapsül, 40110 adet uzun namlulu silah mühimmatı, EYP yapımında kullanılacak olan çok sayıda malzeme ile tonlarca ve çuvallarla yaşam ve gıda malzemeleri ele geçirilmiştir (Ural, 2018).

İçişleri Bakanlığının yayınlamış olduğu raporda da (İçişleri:26) bölgede gerçekleştirilen terör eylemleri sonucunda İl ve ilçe merkezlerinde sokağa çıkma yasağı ilan edilen 1 il ve 11 ilçede: (Silvan, Varto, Derik, Dargeçit, Bağlar, Sur, Cizre, Silopi, İdil, Yüksekova, Nusaybin, Şırnak Merkez)3 bin 630 Çukur-Barikat kaldırılmış ve 6 bin 187 Bomba Düzeneği imha edilmiştir.

Ele geçen malzeme:

2.118 Silah (1077'si Uzun Namlulu ve Ağır (37 Bixi, 44 Kanas, 967 Kaleşnikof, 20 M16, 2 Lançer, 2 G3, 3 Zağros, 1 Doçka, 1 M1)

3 Adet Havan,

109 Adet Roketatar,

1.403 Adet Roketatar Mermisi,

⁵⁸<http://www.diyarbakir.gov.tr/sur>

2.275 Adet El Yapımı Patlayıcı,

1.329 Adet El Bombası,

335 bin 337 Adet Mühimmat,

33 bin 546 kg Patlayıcı yapımında kullanılan malzeme ele geçirilmiştir(Bakanlığı İ. , Terör Nedeniyle Belediyelere Yapılan Görevlendirmeler, 2017)

BBC'nin internet sitesinde yer alan bir habere göre; BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri Zeid Raad El Hüseyin başkanlığındaki komisyon tarafından hazırlanan raporda, 18 ay devam eden operasyonlar sırasında aralarında 800 güvenlik görevlisinin şehit olduğu belirtilmektedir⁵⁹.

Yukarıda bahsedilen patlayıcı maddelerin tedariki ile ilgili Özçelik'in (Kriter, 2017) Kriter dergisinin internet sitesinde yayınlamış olduğu bir makalede; PKK terör örgütü, 2015 yılı Ağustos ayından sonra doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki eylemlerinde kullanmış olduğu bomba yüklü kamyon ve araçlarda daha önce ve her eylemde kullandığı ANFO adıyla bilinen patlayıcı maddeden vazgeçmiştir. Bu patlayıcının yerine büyük kayıplara ve ölümlere yol açan ve bunun için de ANFO'dan daha az miktara ihtiyaç duyulan TNT ve RDX karışımı patlayıcıları tercih etmişlerdir. Yıkım gücü fazla olan top cephanesi, roket ile toprak altı mayınlarda esas patlama yapan maddenin yüzde 60 RDX ve yüzde 40 TNT içerdiği belirtilerek, bu karışımı sadece patlayıcı üretimi yapabilen devletlerin yapabileceği belirtilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nin Suriye'de bulunan PKK'nın bir kolu niteliğindeki PYD/YPG terör örgütüne vermiş olduğu mühimmatlar göz önüne alındığında PKK terör örgütünün adı geçen patlayıcılara kolayca ulaşabileceğinin mümkün olduğu sonucuna varılmaktadır. Amerikan ordusu silah sistemlerinde kullanılmakta olan cephane alımını 2013 yılı itibariyle hızlandırmış ve 2014 yılı Ekim ayı itibariyle de Amerikan Özel Kuvvetler vasıtasıyla PYD/YG terör örgütüne hem havadan atmak hem de sonradan Suriye'de kurmuş olduğu cephane depolarından vermek suretiyle mühimmat yardımı yapılmıştır. Ayrıca PKK'nın kullanmış olduğu bombalı araçlardaki patlayıcı madde; fabrikasyon TNT veya mayın ve roket mühimmatından elde edilebilecek patlayıcılardan yapılmaktadır. Bundan dolayı PYD/YPG terör örgütüne Amerika

⁵⁹<https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-39230287>

tarafından yapılan silah ve cephane yardımının PKK'nın da eline geçerek Türkiye içerisinde gerçekleştirmiş olduğu bombalı araç eylemlerinde kullanmış olduğu değerlendirilmektedir. Bununla beraber 2014'ten itibaren Amerikan'ın PYD/YPG'ye yapmış olduğu silahların ve cephanelerin Suriye-Malikiye üzerinden Şırnak ili Cizre İlçesine, Haseke ve Kamışlı'dan Mardin ili Nusaybin ilçesine, Ayn El Arap'tan Urfa ili Suruç ilçesine ve Afrin üzerinden de Hatay Amanoslar'a gönderildiği tespit edilmiştir. Ayrıca PYD/YPG' terör örgütü 2015 yılının Aralık ayında Malikiye-Cizre hattından Şırnak'ın İdil ilçesinde bulunan teröristlere birçok silah ve cephane göndermiş, bunların menşelerine bakıldığında PKK terör örgütünün yapmış olduğu eylemlerde yabancı devlet izlerinin olduğu net bir şekilde görülmektedir (Özçelik, Kriter, 2017) .

Ayrıca Özçelik (Kriter,2017),

“PYD/YPG tek bir seferde PKK'ya 2 adet RPG-7 silahı ve 80 adet RPG mühimmat, 14 adet AK-47 ve 5 bin adet AK-47 mühimmatı, 2 adet PK (BKC) makineli tüfek ve 3 bin 600 adet BKC mühimmatı, 40 adet TNT kalıbı (her biri 450 gr) ve bombalı araç ve EYP saldırılarında kullanılan 400 adet elektrikli fûnye göndermiştir. Bu mühimmatların Rus menşeli olduğu bilinmekle birlikte elektrikli fûnyelerin İsrail yapımı olduğu iddia edilmektedir. Öte yandan bu mühimmatların PKK'nın eline geçmesindeki tedarik sürecinin ise ABD Özel Kuvvetlerinin PYD/YPG'ye yaptığı silah yardımıyla başladığı bilinmektedir. Bütün bunlarla birlikte PKK'nın Hakkâri bölgesinde kullandığı amonyum nitrat içerikli ürünlerin bir kısmının İran menşeli olduğu ve bu malzemelerin Türkiye'ye uyuşturucu, insan ve akaryakıt kaçakçılığı yapılan güzergâhlardan getirildiği bilinmektedir⁶⁰”

şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.

Dönemin İçişleri Bakanı Süleyman SOYLU'nun Yeni Akit gazetesinin internet sitesinde yapmış olduğu açıklamada; “PKK operasyonlarında PYD üzerinden ülkemize sokulduğu tespit edilen yeni nesil ağır silahlar ele geçirdik⁶¹” şeklindeki açıklamasının ardından PKK'nın çukur-barikat eylemlerinde kullandığı silahların Amerika Birleşik Devletleri ve Almanya gibi NATO'ya dâhil ülkelere ait olduğu ortaya çıkmıştır. İçişleri Bakanı ayrıca, Amerika ve Almanya gibi devletlerin IŞİD ile mücadele etmek bahanesiyle PYD terör örgütüne vermiş olduğu

⁶⁰Necdet Özçelik, <https://kriterdergi.com/siyaset/pkknin-bombali-arac-saldirilarindaki-yabanci-izler>

⁶¹<https://www.yeniakit.com.tr/haber/hendek-terorunun-altindan-da-bati-cikti-342403.html>

silahların PKK'nın eline geçerek Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde 2015 yılında başlayan çukur-barikat eylemlerinden önce kafileler halinde ülke içine soktuğunun tespit edildiğini belirtmiştir. Bakan, etkisiz hale getirilen birçok teröristin üstünde ve teröristlerin silah deposu olarak kullanmış oldukları binalarda ele geçirilen silahların incelemesinde PYD terör örgütüne verilmek üzere yollanan silahlar olduğunun ortaya çıktığını söylemiştir (Akit, 2017). Aynı gazetenin haberinde İçişleri Bakanı şunları söylemiştir;

“Operasyonlar esnasında, operasyonel birimler silahları yakaladıkça, Suriye'den ek silahlar gönderilmeye devam etti. Geçen sene Silopi'de bulunan bir İnsansız Hava Aracı ile birlikte, Cizre, Yüksekova ve Silopi'nin merkez noktalarında tespit edilen yeni nesil omuzdan atılan 9 hava savunma füzesi, ve Şırnak bölgesinde Kato Dağı ve Bestler-Dereler ile Hakkâri'nin Balkaya/İkiyaka/Buzul Dağları'nda icra edilen operasyonlarda ele geçirilen ve hiç kullanılmayan on üç füze ile dokuz Doğa uçağsavar, yedi Biksi ağır makineli tüfek ve yirmi bir ABD menşeli M-16 tüfeğinin hepsinin PYD'nin silahlı kanadı YPG'ye verilen yeni nesil silahların parçası olduğu tespit edildi. 12 Ocak 2016'da operasyonlar devam ederken, Silvan İlçesi'nde terkedilmiş bir araçta yapılan araştırmada, 10 adet Kalaşnikof silah, 32 şarjör, 5120 mermi, bir dürbünlü Dragunov keskin nişancı tüfeği, 5 şarjör ve 313 mermi, ayrıca bir RPG-7 roketatar anti-tank mühimmatı ele geçirildi. Kriminal polis laboratuvarında balistik inceleme sırasında silahların seri numaraları kontrol edildiğinde, Suruç/Kobani sınırında PYD'ye yönelik gerçekleştirilen bir operasyonda elde edilen ve NATO silahlarıyla aynı gruptan olduğu tespit edildi. Tarih 17 Ocak 2016. Sur'un İskender Paşa Mahallesi'nde park halinde bulunan sahte plakalı bir araçta, bir Biksi ağır makineli tüfek, bir dürbünlü Dragunov keskin nişancı tüfeği, bir Kalaşnikof, 48 adet anti-tank roket mühimmatı, 41 adet anti-personel roketatar mühimmatı, 36 el bombası, 90 roketatar sevk motoru, 82 Kalaşnikof şarjörü ve 1860 fişek yakalandı. Ambalajı hala bozulmamış ve namlusuna mermi konulmamış bu silahlarda yapılan balistik çalışmalarda, daha önce Ceylanpınar sınırında PYD'ye yönelik gerçekleştirilen bir operasyonda ele geçirilen silah ve mühimmatlarla aynı gruptan oldukları anlaşıldı. Tarih 27 Ocak 2016. Sur'un Ali Paşa Mahallesi'nde yakalanan kullanılmamış ve ambalajı açılmamış silahların, Akçakale/Tel Abyad sınırında PYD'ye yönelik yapılan operasyon sırasında elde edilen silah ve mühimmatlarla aynı gruptan ve NATO

silahlarından olduğu anlaşıldı. Sur'da yaşamını yitiren 27 yabancı teröristin, PYD-YPG'nin şehir savaşları ile ilgili tecrübeli keskin nişancı suikast timlerinin üyesi oldukları belirlendi. Sur'da başarılı olamayan PKK, bu kez Diyarbakır'ın Bağlar ilçesinde bir otonom denemesi yapmaya çalıştı. Fakat bu girişimde sonuçsuz kaldı. Mahalledeki vatandaşlar teröristleri yakalayıp polise teslim ederken, birçok kişi fazla saklanamayacağını fark edince kanalizasyon kapaklarının altındaki çukurlara gizlendi. 20 Mart 2016'da, Kaynartepe Mahallesi'nde gerçekleştirilen operasyonda 70 Kaleşnikof tüfek ile 57 bin mermi, 6 Biksi makineli tüfek ve 45 bin mermi, 5 Dragunov keskin nişancı tüfeği ve 500 mermi, 10 RPG-7 roketatar ile 91 el bombası yakalandı. Ambalajı hiç açılmamış olan 2015 yılında üretilmiş bu silahlarda yapılan balistik çalışmada, daha önce Nusaybin/Kamışlı sınır hattında PYD'ye karşı gerçekleştirilen operasyonda elde edilen silah ve mühimmatlarla aynı seriden olduğu tespit edildi⁶²”.

2016 yılı Haziran ayında Çukur-barikat operasyonlarının bitiminde güvenlik güçleri ile çatışan ve etkisiz hale getirilen PKK'lı terörist sayısı toplam 3583 olmuştur (Yüksek, 2022).

2015 Ağustos ayından itibaren Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde PKK terör örgütünün hayata geçirmeye çalıştığı sözde özerklik ve öz savunma diyerek “devrimci halk savaşı” adı altında halkı silahlı ayaklanmaya çağırması bölgede yaşayan vatandaşlar tarafından bir karşılık bulmamış, örgüte gereken desteği vermemişlerdir. Vatandaş, siyaset varken silahlı mücadeleyi kabul etmemiş ve binlercesi memleketlerini evlerini terk ederek başka yerlere göç etmişlerdir (Coşkun, 2015). PKK terör örgütünün çukur-barikat eylemlerini gerçekleştirdiği il ve ilçelerden 400 binin üstünde vatandaşın mecburen göç etmek durumunda kaldığı belirlenmiş, göç eden bu vatandaşların ise yüzde 90'ı yerinden edilmelerine sebep olarak can güvenliklerini ve PKK terör örgütünü sebep göstermişlerdir (Teğin, 2017).

⁶²<https://www.yeniakit.com.tr/haber/hendek-terorunun-altindan-da-bati-cikti-342403.html>

III. BÖLÜM

ÇUKUR BARİKAT EYLEMLERİNDE FETÖ'NÜN İZİ

3.1.FETÖ'nün PKK İle İlişkisi

Aynı merkezlerden yani dış devletlerden güç alan PKK ve FETÖ'nün, birbirinden değişik terör örgütleri şeklinde görülseler de birbiriyle örtüşen hedefler bakımından müşterek birliktelik ve dışarıdaki destekleri sayesinde bunların amaçlarına uygun hareket ediyor olmaları yadsınamaz bir gerçektir. Bundan dolayı bu iki terör örgütüne yardımda bulunan diğer devletler, her ikisini de tüm alanlarda korumaya çalışmışlar ve bunun için de oldukça geniş bütçeler ayırmışlardır. 12 Eylül darbesi sonrası Türkiye'sinde PKK ve FETÖ faaliyetleri ivme kazanmış, politik bağlamda Türk sol cenahından PKK'ya, Türk sağ cenahından da FETÖ'ye dâhil olanlar ülkemiz içinde bir takım hassas noktalara erişimleri neticesinde süreç içinde güçlerini birleştirerek ortaklaşa hedefleri olan Türkiye Cumhuriyeti Devletini ve milletini yıpratmaya çalışmışlardır. 1960 darbesinden sonra Erzurum'da FETÖ elebaşının Komünizmle Mücadele Derneği kurucularından olduğu bilinmektedir. 1999 yılında yakalanan PKK elebaşının İmralı'da verdiği ifadelerde ise, kendisinin kimse bilmese de gençlik yıllarında Komünizmle mücadele derneklerinin toplantılarına katıldığını beyan etmiştir. Bundan da anlaşılacağı üzere bu iki terör örgütü elebaşlarının yıllar öncesinde aynı mihraklardan üretilmiş fikirleri amaç edindikleri söylenebilmektedir.

Ülkede uygulanmaya çalışılan en son çözüm süreci döneminde FETÖ ile PKK'nın ilişkileri Fetullahçı terör örgütünün yayını olan Zaman Gazetesinin genel yayın yönetmeni Ekrem Dumanlı ile PKK terör örgütünün siyasi ayağı olan partinin üyesi Sırrı Süreyya Önder arasındaki görüşmelerde görünür hale gelmiştir. Çözüm süreci döneminde sürecin yönetimini iktidardan alarak kendilerinin yürütmesi gerektiğini düşünen FETÖ, terörle mücadele ediyor görüntüsü vermek amacıyla da asıl hedeflerinin MİT (Milli İstihbarat Teşkilatı) olduğu KCK operasyonları adıyla bir takım göstermelik operasyonlara imza atmışlardır. Bu sayede de PKK terör örgütünü MİT'in yönettiği şeklinde halk üzerinde bir algı yaratma çabasına girmişlerdir. Aynı dönemde FETÖ terör örgütü yayınlarında Selahattin Demirtaş başta olmak üzere birçok Kürt kökenli siyasetçiler pozitif anlamda halkın önüne çıkartılmaya çalışılmıştır (Baybars, 2024).

Gaziantep Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Fetullahçı terör örgütünün Kürt nüfusunu etkisi altına alabilmek amacıyla TRT Şeş kanalına alternatif olarak kurduğu ve Kürtçe yayın yapan Dünya TV'nin genel müdürü olan Remzi Ketenci ve yönetim kuruluna yapılan soruşturma kapsamında hazırlanan iddianame Gaziantep 7.Ağır Ceza Mahkemesinde kabul edilmiştir. Bu kuruluşta çalışan ve daha sonra itiraflarda bulunan F.Ç. isimli bir FETÖ mensubunun ifadesine göre; genel müdür Remzi Ketenci'nin 2013 yılı Mayıs ayında kendisini Avrupa'daki ülkelere göndererek, bu ülkelerde Türkiye'den kaçan ve aranması olan PKK elebaşlarıyla canlı yayında görüşmeler yapmalarını istemiştir. Baskı ve zulüm gördükleri için kaçtıklarını belirtmelerini ve buradaki PKK yandaşlarına sempatik görünmeleri talimatını vermiştir. Bu şekilde de kendisinin kırmızı bültenle aranan bir PKK elebaşı olan bir teröristle görüşme sağlayarak PKK'yı ve PKK'lıları över nitelikte haberler yaptığını söylemiştir (Günebakan, 2018).

15 Temmuz darbe girişiminden önce FETÖ-PKK iş birliği değişik seviyelerde başlamış, PKK terör örgütüne yakın çevrelerce yayınlanan "İmralı Notları" isimli kitapta yer alan 18.03.2013 tarihinde yapılan bir görüşmede, dönemin HDP milletvekili olan Sırrı Süreyya Önder'in Ekrem Dumanlı ile görüşme yaptığını, Bahoz Erdal isimli teröristin Cemaatle ilgili şiddetli ve saldırgan açıklamalarından endişe duyduklarını, iktidardaki AK Partiyle anlaşarak cemaate yönelik saldırı şeklinde bir amaçlarının olduğu fikrini beyan ettiklerini PKK

elebaşına aktarmıştır. Terör örgütü elebaşı da, kendilerinin cemaate Ortadoğu’da demokratik bir ittifak teklif ettiklerini, Ortadoğu’da demokratik bir uzlaşma sağlayabileceklerini aralarında düşmanlık olamayacağı şeklinde ifadelerde bulunmuştur. Ayrıca PKK elebaşlarından olan Cemil Bayık isimli teröristin 03.02.2014 tarihindeki açıklamasında; Amerika Birleşik Devletlerinin cemaatle birlikte iş yaptığını, cemaatin AK Partiye “yolsuzluk ve rüşvet” adıyla darbeye kalkışacağını ve kendilerinin cemaat ile ilişki kurmak istediklerini beyan etmiştir. 16. Mart 2016 günü gerçekleştirdiği başka bir açıklamada ise; cemaatin PKK ile görüşerek Kandil’de bir söyleşi yapmak isteğinde olduklarını, fakat kendilerinin bu teklifi reddettiklerini, cemaatin Kürt konusunda ve PKK’ya bakışlarını değiştirdiklerinde bu durumun Fetullah Gülen tarafından açıklama yapılması şartıyla görüşülebileceğini ilettiklerini beyan etmiştir. Bununla birlikte PKK elebaşlarından Duran Kalkan isimli teröristin kendilerine yakın bir televizyon yayınında 27.05.2016 günü yaptığı bir açıklamasında, Cumhurbaşkanının 2016 yılında indirileceğini ve böyle bir duyum aldıklarını belirtmiştir (İçişleri, 15 Temmuz Darbe Girişimi Öncesinde FETÖ-PKK/KCK İşbirliğine İlişkin Bulgu ve Değerlendirmeler, 2019).

FETÖ gerçekleri adlı internet sitesinin “FETÖ’DE BUGÜN” adlı köşesinde yayınlanan bir habere göre; çözüm süreci bitimiyle PKK ile irtibata geçen FETÖ, bu örgüte istihbarat temin etmiş ve PKK’nın içinde bulunarak devlete çalışan birçok muhbirin infazına sebep olmuştur. Yine aynı sitedeki haberin devamında “Öcalan ile İmralı’da görüşen Sırrı Süreyya Önder şu açıklamaları yaptı: “Öcalan, Fethullah Gülen’e selamlarını gönderdi. ‘Bütün Ortadoğu’daki demokratik bir siyaset ve barış için birlikte çalışabiliriz, Muhterem Fethullah Gülen’e selamlarımı söyleyin. Onu en iyi anlayan benim’ dedi⁶³” şeklinde yayınlar yapılmıştır.

17/25 yargı darbe girişiminden sonra 2014 yılı itibariyle emniyet teşkilatı içindeki FETÖ terör örgütü mensuplarının temizlenmesi amacıyla başlayan operasyonlar neticesinde 60 bin kişiye yakın emniyet mensubu görevlerinden el çektirilmiştir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine gönderilen ve buraya gelen FETÖ mensubu polislerin bulundukları illerde PKK terör örgütüyle

⁶³<https://fetogercekleri.com/feto-pkk-iliskisi/>

bağlantıya geçtikleri ve PKK'lı teröristlere olanak vererek alan açtıkları da çeşitli güvenlik raporlarına yansımıştır (Memurlar, 2016).

Fetullahçı terör örgütü başta PKK olmak üzere Türkiye'de oluşumu bulunan tüm terör örgütleri ile organik ve gönüllü bir ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Birbirlerine karşı fayda sağlama şeklinde devam eden ilişkilerinde asıl hedef Türkiye'yi bitirmek ve küresel sömürge planına elverişli duruma getirmektir. Bu doğrultuda FETÖ ve PKK karşılıklı olarak birbirleriyle devamlı irtibat halinde bulunmuşlardır. FETÖ, bölücü terör örgütünün büyüyerek gelişmesi amacıyla ona geniş bir alan sağlamış, PKK'nın ilerlemesi için tüm yolları denemiştir. Yargı gücü ve müessesesi, halk arasında kaos yaratmak ve bölücü terör örgütünün politik ve halk desteğini yükseltmek amacıyla yıpratılmıştır. FETÖ mensubu olan askeri unsurları vasıtasıyla savaş uçaklarıyla halkın bulunduğu yerleri bombalamış, PKK ile güçlü bir mücadelenin devam etmesini orduda bulunan kendi mensuplarıyla önlemiştir. 15 Temmuz darbe gecesi Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a suikast düzenlemek isteyen askeri timin komutanının, yıllardır PKK yöneticilerinin bulunduğu konumları bildirmekle görevli tuğgeneral rütbesindeki bir FETÖ mensubu olduğu ortaya çıkmıştır. Darbeden sonra yapılan tespitlere göre de PKK yöneticilerinin kendilerine operasyon yapılacağı bilgilerinin her defasında yarım saat öncesinden "içeriden" ulaştırıldığı ve teröristlerin kaçtıkları bilgilerine ulaşılmıştır (Altun, 2016).

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından hazırlanan FETÖ/PDY çatı iddianamesinin Ankara 4.Ağır Ceza Mahkemesinde kabul edilmiştir. Bu iddianamede ifade veren Gizli tanık, 30 Mart yerel seçimlerinin AK Parti tarafından kazanılmasının FETÖ tabanında moral bozukluğu yarattığı, muhalefetle ilişkilerin ve Kürt kökenli vatandaşlarla ilgili bazı kararların alındığı, ülke ve kâinat imamlarının PKK üst düzey elebaşlarıyla devamlı şekilde görüştüklerini belirtmiştir (Kılıç, 2016).

15 Temmuz Darbe girişiminden sonra Fetullahçı terör örgütünün PKK ve PYD ile işbirliği yaptığı, ülke dışında Ermeni, Rum ve PKK'nın değişik kollarıyla beraber Türkiye aleyhine birlikte faaliyetlerde bulundukları tespit edilmiştir. Askeriye ve Emniyet teşkilatının üst düzeylerine kadar sızmış olan yetersiz FETÖ mensuplarının terörle mücadele eden birimlerine de girmiş olması, PKK ile

mücadelede istihbari anlamda kamu diplomasisi alanında bir boyut kazandırılmamasına ve ülke içinde ve ülke dışında yapılacak operasyonların da kısıtlı kaldığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte PKK elebaşı Duran Kalkan isimli teröristin 15 Temmuz darbe girişimini bildiği ve darbe girişimi olduğun gün başlamak üzere üç günlük eylem yapmama kararı alındığı da yakalanan ve teslim olan teröristlerin ifadelerinde mevcuttur (Özçelik, Kriter Dergi, 2020).

Siirt ilinde 320 askeri personelin sanık olarak bulunduğu FETÖ'nün Darbe iddianamesi Siirt Ağır Ceza Mahkemesince kabul edilmiştir. Bu iddianamede yer alan "Çoban Yıldızı" isimli gizli tanık, darbeden bir gün önce Pervari kırsalındaki yaylada hayvanlarını otlattığı sırada iki PKK'lı teröristin yanına gelerek iki gün sonra ülkenin karışacağını, Cumhurbaşkanı ile Başbakan'ın öldürüleceğini ve darbe olacağını söylediklerini belirtmiştir. İddianamede bu durum FETÖ ile PKK'nın ilişki içinde bulunduğunu PKK'nın darbeden önceden haberi olduğunu, ayrıca darbeden bir gün önce PKK'lı teröristler tarafından şehir merkezine yapılan saldırının, darbeye hazırlık ve harekete geçen askeri birliklerin de bu saldırıya karşı harekete geçmiş oldukları intibainın verilme amacıyla olduğu görülmüştür şeklinde belirtilmiştir⁶⁴.

15 Temmuz başarısız darbe girişiminin sonrasında bazı FETÖ mensuplarının ülkeden kaçarak PKK'nın Suriye uzantısı olan PYD'ye sığındığı tespit edilmiştir. FETÖ üyesi olan askerlerin PYD'ye kaçmış olması PKK ile FETÖ arasındaki iş birliğinin boyutunu da ortaya çıkartmıştır. 2105 yılı Kasım ayında FETÖ mensuplarının bulundukları ikametlerde gerçekleştirilen operasyonlarda elde edilen el bombalarının Erüh, Şemdinli ve Mazgirt'te PKK'nın güvenlik güçlerine yapmış olduğu saldırılarda kullandıkları el bombaları ile aynı seri numaralardan oldukları tespit edilmiştir. Bingöl ilinde 2015 Eylülünde emniyet birimlerince eylem yapma aşamasında yakalanan şahıs, FETÖ iltisaklı Cumhuriyet Savcısı tarafından serbest bırakılmış olduğu belirlenmiştir. Bununla beraber Kuzey Irak'ta TSK tarafından gerçekleştirilen hava operasyonlarında yaralı PKK'lı teröristlerin Erbil'de bulunan FETÖ'ye ait Sema Hastanesinde çalışan doktorlar tarafından tedavi edildikleri ve örgütün telsiz iletişimlerinde bu hastaneyle olan bağlantının gizli kalmasına dikkat edilmesi gerektiği de vurgulanmıştır. Dönemin Milli

⁶⁴<https://www.trthaber.com/haber/gundem/pkk-ve-fetonun-kirli-iliskisi-ortaya-cikti-300302.html>

Savunma Bakanı darbenin ardından 9'u General toplam 311 askerin firarda olduğunu açıklamıştır (Özer S. , 2016).

Tunceli Valiliği'nin 22 Ocak 2017 tarihinde yapmış olduğu basın açıklamasında; “Tunceli merkezli 12 farklı ilde düzenlenen eş zamanlı operasyon neticesinde (20) FETÖ/PDY üyesi gözaltına alınmıştır. Bunlardan (20) kişinin evlerinde gerçekleştirilen arama çalışmalarında (1) adet ruhsatsız Browning marka tabanca, BTÖ'ye ait (2) adet yasak olan yayına, (1) ABD doları ve (85) adet FETÖ/PDY'nin yasaklanan yayını ele geçirilmiş ve muhafaza altına alınmıştır. İlgili kişilerden (10) şahıs mahkeme tarafından adli kontrol şartıyla serbest kalmış, (10) kişi ise tutuklanıp cezaevine teslim edilmiştir. FETÖ/PDY'na ait olduğu belirlenen (3) çeşitli depoda gerçekleştirilen aramalarda, FETÖ/PDY ile Bölücü Terör Örgütü PKK'ya ait (1133) adet yasak yayın ve dergi ele geçirilmiş, depolarda Kanun Hükmünde Kararname ile faaliyetlerine son verilen okullara ait olduğu düşünülen ve gizli tutulması amaçlanan yaklaşık değeri 250.000-300.000TL arasında değişen pek çok beyaz eşya, mobilya, okul malzemesi ve çeşitli eşyaya el konulmuştur” denilmiştir⁶⁵.

Ayrıca Diyarbakır'ın Bağlar ilçesinde yapılan diğer bir operasyonda da PKK terör örgütü mensubu olan “Cihan” kod isimli D.Y'nin “silahlı terör örgütüne üye olmak” suçuyla arandığı tespit edilmiş, evinde yapılan aramada toplatılma kararları olan PKK elebaşı ile FETÖ/PDY elebaşına ait kitapların ele geçirildiği belirtilmiştir⁶⁶.

2015-2017 yılları arasında görev yapan Muş Valisi Seddar Yavuz, sosyal medya ile yapmış olduğu bir duyuruda; “bölgede yaralı olarak ele geçirilen bir PKK'nın üzerinden çıkan telefonun incelemesinde cihazda örgütün haberleşme programlarından biri olan Bylock' un çıktığını⁶⁷” belirtmiştir.

3.2. FETÖ'nün Çukur Eylemlerindeki İzleri

⁶⁵ <http://www.tunceli.gov.tr/fetopdyye-ait-depolarda-pkkya-ait-yasakli-yayinlar-ele-gecirildi>

⁶⁶ <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/teror-suphelistinin-evinde-pkk-ve-feto-elebaslarinin-kitaplari-bulundu/1545048>

⁶⁷ TUDPAM Türk Dış Politika Araştırma Merkezi, 16 Ekim 2024, <https://tudpam.org/feto-ve-pkknin-turkiye-uzerindeki-ittifaki/>

Çukur-Barikatların yapılmasında İstihbari Zafiyet:Fetullahçı terör örgütü 1980'lerden bu yana polis okullarına sızma yapmış ve kadrolaşmıştır. Kritik birimlerde özellikler İstihbarat ve KOM Dairelerinde en ince noktalara kadar sızarak bu birimlere özel bir ehemmiyet vermiştir. Fetullahçı terör örgütü, 1990 yılı başlarından itibaren devletin diğer kurumlarına sızma yapan örgüt üyeleri vasıtasıyla sistemli bir şekilde devlete ait bilgileri çalarak örgütün menfaatlerine göre hareket etmeye başlamıştır. Kendi amaç ve hedeflerine göre rakip olarak değerlendirdiği kişi veya kuruluşlarla ilgili istihbari bilgi toplama ve komplo kurma eylemlerini bir vasıta olarak kullanmıştır. Fetullahçı terör örgütü ile ilgili Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının hazırlamış olduğu Çatı İddianamesinde tanık olarak dinlenen şahısların verdiği ifadelerde, 2009 yılında yukarıda bahsettiğimiz istihbari bilgi toplama ve bu şekilde de komplolar kurmak suretiyle mevcut iktidarın hükümetten el çektilmesi gayesi ile operasyon planlamaları yapıldığı belirtilmiştir. MİT, Polis ve Jandarmadaki örgüt mensupları tarafından bilgiler toplanmaya, şahısların özel hayatları, ekonomik durumları gibi bilgiler Fetullahçı terör örgütünün eline geçmiştir. Ayrıca ilerleyen yıllarda ülkemiz aleyhine dış devletlere yapmış olduğu casusluk eylemlerinin boyutunu ve kabiliyetini artırmak amacıyla devletin tüm istihbarat birimlerine sızan üyeleri eliyle de devletin istihbari kabiliyetini kendi amaçları doğrultusunda kullanmıştır. Bu birimlere sızmış olan terör örgütü üyeleri vasıtasıyla ulaşılan bilgiler örgütün bulunduğu konumu sağlamlaştırmak ve daha çok güç elde etmek amacıyla hizmet etmiştir. Fetullahçı terör örgütü kurumlar içinde bulunan bu üyeleri yardımıyla devletin gizli bilgilerine ulaşmış, dış politika ve ulusal güvenlikle ilgili kritik verileri devlet aleyhine kullanmaktan geri kalmamıştır.(Başkanlığı İ. G., 2019)

“Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi” şeklinde isimlendirilen PKK terör örgütü ile diyalog sürecinde geline nokta birçok şehit ve yaralı verdiğimiz Çukur-Barikat eylemleri olmuştur. PKK terör örgütü ile yapılan diyaloglar sırasında örgüt, ülkenin güneydoğusunda bulunan birçok şehir merkezini patlayıcı maddelerle ve silahlı teröristlerle doldururken tüm olanlardan istihbarat birimleri ve güvenlik güçleri tarafından bilinmemesi ve tespit edilmemesi olası değildir. Zamanın MİT Müsteşar Yardımcısı olarak görev yapan bir görevlinin Oslo diyalogları esnasında terör

örgütünün temsilcisine “şehirleri bombalarla doldurdunuz, bunları biliyoruz”⁶⁸ şeklindeki beyanı devletin istihbarattan sorumlu biriminin örgütün bu eylemlerini bildiği düşünülmektedir. İstihbarattan sorumlu birimler ve iktidarın çözüm süreci ile ilgili pozitif fikir ve inanışlarıyla çelişkiye düşen PKK’nın eylemlerinin farkında olmalarına karşılık, çözüm süreciyle alakalı birikimlerin neticeye ulaşacağına ilişkin bir inanışla örgütün eylemlerini olmamış gibi kabul etmelerine sebep olduğu düşünülmektedir. MİT idarecilerinin PKK terör örgütünün yaptığı bu çalışmaları Türkiye’ye yönelik bir faaliyet şeklinde değerlendirmedikleri için gözden kaçırdıkları fikri hâsıl olmaktadır. Bahsi geçen zamanlarda güvenlik kuvvetleri içerisinde yukarıda bahsettiğimiz gibi FETÖ’nün var olduğu ve yuvalandığı, TSK ve Emniyet içindeki FETÖ üyelerinin çok sayıda olduğu bilinmektedir. Güvenlik güçleri içerisinde FETÖ mensuplarının kritik birimlerde ve yoğun bir şekilde bulunmuş olması, Çukur-Barikat eylemlerini önleme ve müdahalede bulunma aşamasında zafiyete ve şehit sayısının artmasına sebep teşkil etmiştir. FETÖ’nün, Emniyet ve TSK içindeki imkân ve kabiliyetleri düşünüldüğünde Çukur-Barikat eylemlerinin önlememesi ve bu şekilde PKK terör örgütüne doğrudan veya endirekt desteklendiği sonucuna varılmaktadır (Önder & Kodaman, 2024). Bununla beraber MİT içinde bulunan “Sinyal İstihbarat Daire Başkanlığı”, bahse konu dönemde kurum içindeki pasifize edilmiş bir görev birimi olarak nitelendirilmektedir. Kurum içinde FETÖ üyesi olduğundan kuşku duyulan MİT görevlilerinin buraya gönderilerek pasife çekildiği birim birim olduğu bilinmektedir. MİT bilhassa 2014 yılından itibaren kurumda bulunan FETÖ’cülerle mücadeleyi şüphelenilen mensuplarını aktif olarak pasif yerlere tayin etmekle sürdürmüş ancak bu hususu adli yönden herhangi bir soruşturmaya çevirmemiştir (Atilla, 2019).

Ayrıca FETÖ ile PKK arasında istihbarat bilgi akışı sağlandığı da teslim olan terörist ifadelerinde yer almaktadır. PKK tarafından şehir çatışmaları yaşanan çukur-barikat eylemlerine karşı yapılan operasyonları bilinçli şekilde uzatması dolayısıyla görevden alınan bazı komutanlar daha sonra Fetullahçı terör örgütü üyesi olmak suçundan yargılanarak hüküm giymişlerdir. Ayrıca bir takım FETÖ mensuplarının Bylock ile PKK’lı teröristlerle iletişimde olduğu da darbe girişimi sonrası elde edilen kanıtlardandır (Özçelik, Kriter Dergi, 2020).

⁶⁸ Hasan Mesut ÖNDER, Timuçin KODAMAN, İstihbarat Başarısızlığına Neden Olan Bir Faktör Olarak Bilişsel Uyumsuzluk: Hendek Operasyonları Örneği, 2024

15 Temmuz Darbe Girişiminde sonra gözaltına alınarak tutuklanan ve Cizre, İdil ve Şırnak merkez operasyonlarını yöneten 1.Komanda Tugay Komutanı Tuğgeneral Ali Osman Gürcan Şırnak merkez operasyonlarında kendisine yaklaşık bir hafta öncesinde Emniyet Müdürlüğünden resmi olarak tebliğ edilen ve İsmet paşa mahallesinde patlayıcılarla tuzaklanan bir bina olduğu ve buraya timlerin sokulmamasını belirten yazıya rağmen güvenlik güçlerini bu binaya sokarak 1 polis memurunun şehit ve 8 askerin yaralanmasına neden olmuştur. Bu olay darbe girişiminden dört ay önce gerçekleşmiştir. O zamana kadar PKK terör örgütünün veremediği zayıf bahse konu general tarafından verdirilmiştir. Bu olay basına şu şekilde yansımıştır: “Ali Osman Gürcan'ın, 15 Nisan'da 17 askeri bilinçli bir şekilde ölmeye yolladığı ortaya çıktı. Gürcan'ın, askerleri, emniyet birimlerinin risk haritasında EYP'lerin olduğu belirlenen bir yerleşkeye soktuğu tespit edildi. Hain kalkışmadan 4 ay önce gerçekleşen bu olaya bağlı tartışmalarda, emniyet müdürlüğü görevlilerinin Gürcan'a hain dediği belirtildi. Şırnak eski Tugay Komutanı Tuğgeneral Ali Osman Gürcan'ın hainliğinin, FETÖ'nün darbe girişiminde yer almakla sınırlı olmadığı istihbarat raporlarıyla ortaya çıktı. Raporlara göre, Gürcan'ın ihanetinin 4 ay önce meydana geldiği kaydedildi. Şırnak'taki PKK'ya karşı gerçekleştirilen operasyonlar esnasında, içinde el yapımı patlayıcıların bulunduğu belirlenen bir bina, polisin tehlikeli binalar içinde gösterdiği haritada P368 koduyla belirtilmişti. Ancak Tuğgeneral Gürcan, bu binanın üzerinde yazılı olan kodu haritadan kaldırdı. Haritada Riskli olarak değerlendirilmeyen yerleşkeye giren 17 asker ile Özel Harekât Timinden bir grup polis, PKK'lı teröristlerin önceden yerleştirdikleri el yapımı patlayıcının uzaktan patlatılmasıyla bir polis şehit oldu ve 8 asker yaralandı. Binanın üstündeki kodun operasyon haritasından kaldırıldığının fark edilmesiyle, emniyet birimleri ile Tuğgeneral Gürcan arasında bir tartışma çıktı. Operasyon Komuta Merkezi'nde yapılan toplantıda emniyet müdürlüğü personeli, "Neden bomba olduğunu bildiğimiz bir yere asker koyuyorsunuz? Ya büyük bir ihmalkârlık var ya da ikinci seçenek ihanettir," dedi. Bunun ardından Gürcan, bir daha emniyet müdürlüğü personelinin toplantılara katılmasına izin vermedi.”(YeniAkit, 2016).

Söz konusu general darbe girişiminde Ankara'ya gitmek üzere havaalanına iki tabur asker ve zırhlılarla gitmek isterken Cizre'de halk tarafından geçişine izin verilmemiş ve tekrar Şırnak merkeze döndüğünde emniyet güçleri tarafından

Tuğgeneral Ali Osman Gürcan ile 2'si binbaşı 3'ü yüzbaşı 309 asker darbe teşebbüsü nedeniyle gözaltına alınmıştır(T24, 2016).

Şırnak'ta çukur-barikat operasyonlarını yöneten Ali Osman Gürcan ile ilgili basında çıkan başka bir haberde de şunlar belirtilmektedir; "Hain kalkışma esnasında Genelkurmay Başkanlığı'ndaki faaliyetlerle ilgili olarak başlatılan ve "çatı davası" olarak adlandırılan dava, Ankara 17. Ağır Ceza Mahkemesi'nde gözler önüne serildi. Fetullahçı terör örgütünün iletişim aracı ByLock'u kullanmış olduğu tespit edilen Gürcan'ın örgütle bağlantısı, gizli tanık "Yağmur" tarafından tekrar açığa çıkartıldı "Yağmur", "Gürcan'ın, Şırnak'taki Fetullahçı terör örgütü üyesi askerlerin abisi konumunda bulunduğunu ve 2014 yılında Cizre Anadolu Lisesi'nde Fetullahçı terör örgütünün Şırnak il yöneticisine tertip edilen örgüt toplantısına sivil giyinerek katılmış olduğunu" ifade etti. Dava sonucunda Gürcan'ın yasadışı faaliyetleri cezasız kalmadı. Mahkeme, 20 Haziran'da Gürcan'ın hareketlerinin "terör örgütü yöneticiliği" suçundan ve darbe teşebbüsü olarak değerlendirilen tüm eylemlerden suçlu buldu. Gürcan, "anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs" suçlamasıyla da karşı karşıya kaldı." ve "Cumhurbaşkanına suikast" suçlarından birer, 139 kişiye yönelik "kasten öldürme" suçundan da 139 kez olmak üzere toplam 141 kez ağırlaştırılmış müebbet hapisle cezalandırılmıştır⁶⁹

Bununla beraber Ali Osman Gürcan'ın Cizre operasyonları esnasında Cizre sorumlusunun abluka altında bulunan ilçeden sağ bir şekilde çıkmasına göz yumduğu hususu basında şu şekilde dile getirilmiştir; "Cizre ilçesinde öldüğü duyurulan "Mamo" lakaplı PKK'lı teröristin, Fetullahçı terör örgütü üyesi Tuğgeneral Ali Osman Gürcan tarafından kurtarıldığı su yüzüne çıktı. Cizre'de, PKK'nın geçen sene barikatlar kurup çukurlar kazdığı süreçte, o dönemdeki Şırnak Çakırsöğüt Jandarma 1. Komando Tugayı'ndaki jandarmalar ve emniyet özel harekât polisleri 14 Aralık'ta gerçekleştirilen operasyonla bu eylemlere engel olmaya çalıştı. 11 Şubat'ta tamamlanan bu operasyonda, toplamda 574 terörist etkisiz hale getirildi. Operasyonların sona ermesine üç gün kala Genelkurmay Başkanlığı, Kandil'deki PKK üst yönetimi tarafından gönderilen Cizre sorumlusunun "Mamo" kod adlı Mustafa D. 'nin (43), bir binanın bodrum

⁶⁹<https://www.aa.com.tr/tr/15-temmuz-darbe-girisimi/komandolari-ankara-ya-gonderen-generale-141-kez-agirlastirilmis-muebbet/1647714>

katında bulunduğunu ve ceset fotoğraflarının paylaşıldığını duyurdu. PKK üst düzey yönetim için "Mamo'yu sağ salim çıkartın, gerisi önemli değil" şeklinde talimat verecek derecede kıymetli olan bu PKK'lının, hemen o süreçte ilk olarak Cudi Dağı'na ve arkasından da Uludere bölgesine geçiş yaptığı ve hâlâ Uludere bölgesindeki Kel Mehmet dağlarının olduğu bölgede bulunduğu tespit edildi. Hiçbir PKK mensubunun hayatta kalamadığı bölgeden Mamo'nun burnu dahi kanamadan çıkması, FETÖ bağlantısını akıllara getirdi. Hain kalkışma girişiminden sonra Tuğgeneral Ali Osman Gürcan gözaltına alınarak tutuklandı ve TSK'den ihraç edildi. Mamo'nun ölmeden çıktığı Cudi mahallesindeki operasyonları o süreçte FETÖ'cü Tuğgeneral Gürcan'ın yürüttüğü ve özel harekât polisinin arka planda kaldığı tespit edildi. Mamo'nun öldüğü yönündeki açıklamalarla kamuoyunun yanıltıldığını ve istihbarat raporlarını önemseyen kolluk kuvvetleri, Tuğgeneral Gürcan'ın Mamo'nun sağ olarak ilçeden çıkarılmasına göz yumduğuna inanıyor.⁷⁰.

Çukur Barikat eylemleriyle alakalı olarak memurlar.net haber sitesinde yayınlanan bir haberde de; "Harekât alanında tutuklananlar içinde yabancı kökenli bireylerin sayısının çoğaldığını belirten Mete Yazar, 'TSK ve Emniyet devlet olarak, bu bölgelerde sadece PKK grubu ile değil, aynı anda yabancı paralı askerlerle de mücadele ediyor' ifadelerini kullandı." şeklinde haber yapılmıştır⁷¹.

2014 yılında yapılan Yüksek Askeri Şura kararına göre Şırnak iline 23. Jandarma Sınır Tümen Komutanı Tümgeneral Abdullah Baysar ve Çakırsöğüt Jandarma Komando Tugay Komutanı Tuğgeneral Ali Osman Gürcan atanmıştır⁷².

Ali Osman Gürcan burada 2 yıl görev yaptığı esnada Cizre, İdil ve Şırnak merkez Çukur-Barikat operasyonlarını yönetmiştir. Görev süresinin dolmasına yakın Temmuz ayında FETÖ'nün (Fetullahçı Terör Örgütü) başarısız darbe kalkışması esnasında 15 Temmuz 2016 günü akşamı Çakırsöğüt 1.Jandarma Komando Tugay Komutanı Tuğgeneral Ali Osman Gürcan darbeye katılmak amacıyla uçakla Ankara'ya gitmek üzere emrindeki askerlerle birlikte Cizre'de

⁷⁰<https://www.memurlar.net/album/11780/feto-nun-hainligine-bakin-kandil-in-istedigi-o-pkk-li.html>

⁷¹<https://www.memurlar.net/haber/557196/hendeklerde-sadece-pkk-lilar-yok.html>

⁷²<http://www.sirnak.gov.tr/sirnak-ta-g-revi-devralan-komutanlardan-vali-ipek-e-ziyaret>

bulunan havaalanına gitmek üzere yola çıkmıştır. Cizre halkının direnişiyle karşılaşan Gürcan, emrinde bulunan 2 tabur askerle tekrar Şırnak merkeze dönmek istediğinde şehir girişinde emniyet mensupları tarafından durdurularak kontrollü bir şekilde tugaya intikali sağlanmış, ertesi sabah da toplam 384 Jandarma personeli ile birlikte gözüaltına alınmıştır. İşlemleri tamamlandıktan sonra çıkarıldıkları mahkemede tutuklanmışlardır. Darbe kalkışmasıyla alakalı olarak başlatılan soruşturmadagözüaltı yapılan ve ilçelerinde albay, yarbay ve binbaşılardan da olduğu 384 asker, emniyet müdürlüğündeki işlemlerden sonra adli makamlara sevk edilmişlerdir. Savcılıkta verdikleri ilk ifadelerinden sonra tutuklama talebi ile mahkemeye çıkarılmış ve tamamı yani 384 zanlı tutuklanmıştır. Bu tutuklulardan içinde 23. Jandarma Sınır Tümen Komutanı Tümgeneral Abdullah Baysar, Çakırsöğüt 1. Jandarma Komando Tugay Komutanı Tuğgeneral Ali Osman Gürcan ile Akçay 6. Motorlu Piyade Tugay Komutanı Tuğgeneral Mesut Savaş, Türk Ceza Kanunu'nun ilgili maddelerindeki "Anayasayı ihlale teşebbüs" ve "Cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti'ni ortadan kaldırmaya ve görevlerini yapmasını kısmen veya tamamen engellemeye teşebbüs edilmesi" suçlarından tutuklanmıştır⁷³

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2016 tarih ve 97293 sayılı iddianamesinde yer alan Özcan OLUĞ adlı teröristin Şırnak ili Silopi ilçesinde yürütülen çukur barikat operasyonları ile ilgili ifadede; "PKK'ya bilgi aktaran polisler olduğuna dair duyumlar aldım. Şehit Harun Boy Mahallesi'nde, mayın patlatılması sonucu 3 polisin şehit olduğu olayda, "Doktor Hebat" (K) kod adlı örgüt mensubunun bir polisle telefon görüşmesi yaptığını işittim. O sırada Doktor Hebat beni dışarıya çıkardığı için ayrıntıları öğrenemedim. Ancak öğrendiğime göre, bu polisin verdiği istihbaratla, normalde hendeklerin içine yerleştirilen mayın, bu kez hendeklerden farklı bir noktaya döşendi ve polislerin o bölgeye gelmesi beklendi. Patlama anında orada değildim ve eyleme katılmadım. Olayın planlayıcıları, dağ kadrosundan "Doktor Hebat" (K) ve "Destan" (K) kod adlı örgüt üyeleri idi. Benzer şekilde, örgüt üyesi Kadri Sencar'ı yakalamak amacıyla yapılan baskında da Doktor Hebat'ın önceden bilgisi vardı. Kendisine, polisten aldığı bilgiyle, baskın yapılacağı yönünde haber iletildi. Fakat Kadri Sencar bu ikazı önemsemedi ve baskında hayatını kaybetti. Bu bilgiyi de yine polislerden aldığını söyleyen Doktor Hebat aktardı. Bunun dışında, Destan (K) kod adlı terörist ile

⁷³<https://www.aa.com.tr/tr/15-temmuz-darbe-girisimi/sirnakta-384-asger-tutuklandi/612879>

ilgili, Şırnak'tan özel bir ekibin geldiğini polisten öğrendiğini söylemişti. Destan'ın yapılacak operasyondan haberi vardı. Doktor Hebat, içlerinde kendilerine bilgi sağlayan muhbir polislerin bulunduğunu ifade ediyordu. Fakat bu kişilerin kimliğini kimseyle paylaşmıyor, yalnızca sağ kolu olan "Tolhildan" (K) kod adlı örgüt üyesi bu isimleri biliyordu." diyerek PKK ile FETÖ arasında bir ittifak olduğu yönünde itirafta bulunmuştur⁷⁴.

Ayrıca sosyal medya üzerinden de FETÖ mensupları yapılan çukur-barikat operasyonlarını ve operasyonları yapan çoğu üst düzey rütbeli vatansever emniyet ve jandarma personeli hakkında da karalama kampanyası gerçekleştiriyordu. Buna bir örnek olarak BÖF_SUNUM twitter hesabıdır. Bu hesabı yönetenler Şırnak İl Emniyet müdürlüğüne takibe alınmış ve bunların FETÖ'cü asker ve emniyet mensuplarından aktarılan bilgileri yayınladıkları tespit edilmiştir. Açık kaynaklarda bulunan bir internet sitesinde yer alan habere göre; "BÖF_SUNUM adlı twitter kullanıcısı Murat Ş. ifadesinde, 'BÖF, Bilgilendirme Önleme Faaliyetleri anlamına gelir ve TEM Şubelerine ait bir birimdir. Komiser Kadri C. Y. ile Tolga G., beni FETÖ'ye mensup olduğumu bildirerek emniyet müdürü Serdar Ö.'ye ulaşmamı istediler. Ayrıca bana ait "BOF_SUNUM" adlı hesabı da onlar oluşturdu. O dönemde atılan bütün polisler öğretmen Tolga G.'ye bağlı olarak bana ulaşım iletişim kurdu. Bu arada Emre Uslu, hiçbir şeyi bana paylaşmadığımı istemişti. Çünkü onunla konuşmadan hiçbir şey yapmamı istedi. Birkaç tweet için onun teyidi gerekliydi. Paylaş ya da paylaşma şeklinde talimatlar alıyordum. Benimle özel mesaj yoluyla (DM) iletişim kuruluyordu. Emirlerini aldıktan sonra hemen siliyordum. Bu dönemde bana ulaşanların başında emniyet müdürleri Ali Osman Kahya, Eski Siirt İstihbarat Şube Müdürü Ali İhsan Kaya ve Ercan Taştekin yer aldı. FETÖ'ye mensup polis C., Mehmet Y. ile İrfan D. bölgedeki durumu karamsar bir şekilde anlatarak terörle mücadele yeterince yapılmadığını, ülkeyi yönetenlerin yanlış yolda olduğunu ifade ettiler. Sıcak istihbarat alamadıklarını, terörle mücadele birimlerinin hain olduğunu, askeri bazı durumlarda çok hızlı müdahale etmesi gerektiğini, operasyonlarda tankların gerekli olduğunu yazmışlardır. Hepsiyle birlikte sürekli "Cemaat kadar PKK'ya gitmiyor" ifadeleriyle Twitter'da tweet atıyorduk. 15 Temmuz ve yakalananların kovuşturulmasına kadar 'sıkıyönetim'

⁷⁴ T.C.İSTANBULCUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI, Soruşturma No : 2016/97293, <https://expressioninterrupted.com/wp-content/uploads/2019/05/Cumhuriyet-iddianamesi-tam-metin.pdf>

uygulanmasını istediler. Şırnak TEM Şube Müdürü Hacı Murat Dinçer hakkındaki negatif kampanya başlattık. Bu kampanya İrfan D.'nin yönlendirmesiyle yayılmıştı. Dinçer hakkındaki twitler diğerleri tarafından paylaşılıyordu. Güvenlik güçleriyle birlikte halk arasında sefalet edebiyatı yaratmaya çalıştık. Bu dönemlerde devlet güvenlik güçlerine büyük bir destek sağlamıştı.” şeklinde açıklamalar yer almaktadır (memleket.com.tr, 2016)

Özellikle Şırnak'ta gerçekleştirilen çukur-barikat eylemlerini sabote etmek ve devletin güvenlik güçlerini zor durumda bırakmak amacıyla Cumhuriyet Gazetesi'nin 2016 yılının Mayıs ayı ile Ağustos ayı arasındaki süreçte Demokratik Bölgeler Parti Şırnak il yöneticisi Hurşit Külter isimli şahsın gözaltına alındığı ve bu esnada kaybolmuş olduğu iddiası ile haberler ve röportajlar yapılmıştır.

Hurşit Külter, 2009 yılında başlayan KCK Şırnak davasında tutuklanmış daha sonra uzunca bir süre tutuklu kalması sebebiyle 2014 yılında serbest bırakılmıştır. 2015 yılının ağustos ayında Şırnak'ta öz yönetim açıklamaları esnasında bulunmuş ve Ekim ayında da yine Şırnak'ta çatışmalarda etkisiz hale getirilen bir terörist cenazesinde; “Biz de buradan söylüyoruz; bizler de Kürt, Botan ve Şirnex gençleri olarak arkadaşımızın intikamını almadan, özgür Kürdistan, özgür önderlik hayalini gerçekleştirmeden direnişimizi bırakmayacağız. Diyorlar ki; ‘Başka bir yol yok mu bizim başarıya ulaşacağımız?’ Heval başka bir yol artık kalmadı. Siyaset yürütün dediler biz yürüttük siyasi soykırım operasyonları yaşattılar. Dediler ‘parlamentoya girin girdik’ 400 kez gerillalarımıza saldırdılar, halkımıza saldırdılar. Bu yüzden artık başka yol yok. Bize direnişten başka yol kalmamıştır” şeklinde bir konuşma yapmıştır(Oğur, 2016).

Bu anlamda Cumhuriyet gazetesi; “29 Mayıs 2016 tarihinde ‘Şırnak Valiliği’nden Hurşit Külter Açıklaması’ başlıklı haberde, ‘Demokratik Bölgeler Parti Şırnak il yöneticisi Hurşit Külter’in gözaltına alındığına dair sosyal medyada yer alan haberler üzerine Şırnak Valiliği, yaptığı yazılı açıklama ile bu haberlerin doğru olmadığını’ duyurdu” şeklinde, 12 Haziran 2016’da “17 gündür açıklama yapılmıyor... Hurşit Külter nerede?” başlığı ile yayınlanan haberinde; “Akıbeti 17 gündür bilinmeyen Hurşit Külter için yapılan başvurulardan da herhangi bir sonuç alınamazken; adli, kolluk ve idari birimler Külter’in gözaltında olmadığını söylüyor. (...) Külter ailesinin İl Emniyet Müdürlüğü, Cumhuriyet Savcılığı,

23.Jandarma Sınır Tümen Komutanlığı ve Valiliğe yaptıkları başvurularda, “Bu isimde bir gözaltı kaydı yok bizde” yanıtı verilmesi üzerine avukatlar önce BM’ye başvuru yaptı; İHD de 3 Haziran’da Külter için AİHM başvuruda bulundu" şeklinde haberler yapmaya devam etmiştir. Yine BÖF_SUNUM adlı twitter hesabında Hurşit Külter isimli şahsın gözaltında olduğu ile ilgili resimler servis edilmiştir. Daha sonra yukarıda belirtildiği gibi FETÖ’ye hizmet eden bu twitter hesabı Hurşit Külter’in gözaltına alınıp kanalizasyonda öldürülmüş olduğu istikametinde paylaşım yapmış, hemen sonrasında atılan twitter silinerek hesap kısa süreliğine askıya alınmıştır. Ağustosta PKK terör örgütüne müzahir kişi ve kurumların uzunca bir süre ajitasyon şeklinde kullandığı Hurşit Külter’in Irak’ın Kerkük şehrinde bulunduğu kendisinin yaptığı basın açıklamasıyla duyurulmuş, yurtdışına kaçtığını söylemiş ve kendisinin terör örgütü üyesi olmaktan dolayı arandığı ortaya çıkmıştır⁷⁵.

15 Temmuz 2016 darbe girişiminden sonra 19 Temmuz 2016 günü PKK terör örgütü üst düzey sorumluları olan PKK Karargâh sorumlusu Fehmi Atalay’ın yaptığı telsiz konuşmasında; “Hain kalkışmadan sonra ülkedeki asker ve polislerden ayrılmak isteyenlerin talep ettikleri bölgelere gidecekleri garanti edilerek, örgüte sığınmaları şeklinde haber gönderildi. FETÖ/PDY adlı gruba ait kalkışmada görev alan iki örgüt üyesi, (rütbe bildirimi yapılmamış ve kimlikleri tespit edilemeyen kişiler), iki adet G3 P.Tf. ve bir adet telsiz ile birlikte Şırnak/Uludere kırsalından Kuzey Irak’a gittikleri⁷⁶” şeklinde bilgiler elde edilmiştir.

Darbeden bir hafta sonra 23 Temmuz 2016’da Şırnak İdil ilçesinde 9 polis Fetullahçı terör örgütü üyesi olmaktan tutuklanmıştır (Baştuğ, 2016).

KriterDergisinin Temmuz-Ağustos 2023 tarihli sayısında Akgün’ün (Akgün, 2023) yazısında; 15 Temmuz sonrasında TSK’dan FETÖ mensubu olan toplam 24 bin 706 asker meslekten çıkartılmıştır. Bunların içinde 150 general mevcuttur. Ayrıca 2022 tarihinin Kasımında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip

⁷⁵ T.C.İSTANBULCUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI, Soruşturma No : 2016/97293, <https://expressioninterrupted.com/wp-content/uploads/2019/05/Cumhuriyet-iddianamesi-tam-metin.pdf>

⁷⁶ TBMM Araştırma Komisyonu Raporu, S:296, 2017

ERDOĞAN'ın açıklamasında 15 Temmuzdan sonra FETÖ üyesi olduğu ortaya çıkan toplam 38 bin polisin meslekten ihracı gerçekleşmiştir.

İçişleri Bakanlığı tarafından yapılan basın açıklamasında; “PKK'lı teröristler 22 Temmuz 2015'ten 2016 yılı bitimine dek 247 devletin resmi kurumlarına, 6 baraja, 231 özel şirkete, 19 ambulans aracına ve 1.643 vasıtaya ağır silahlarla eylem gerçekleştirmiştir. 2015 Temmuzundan bu tarafa iki bin 166 silah (bin 117'si uzun namlulu ve ağır silah; bunların içinde 45 Bixi, 44 Kanas, 997 Kalaşnikof, 22 M16, 2 Lançer, 2 G3, 3 Zağros, 1 Doçka, 1 M1), 3 havan, 115 roketatar, bin 445 roketatar mermisi, üç bin 046 el yapımı patlayıcı (EYP), bin 341 el bombası, 342.016 mühimmat ve 33.546 kg patlayıcı yapımında kullanılan malzeme ele geçirilmiştir. Sokağa çıkma yasağı getirilen 1 il ve 11 ilçe merkezinde (Silvan, Varto, Derik, Dargeçit, Bağlar, Sur, Cizre, Silopi, İdil, Yüksekova, Nusaybin, Şırnak Merkez) teröristler ve onların destekçileri (belediyeler) tarafından açılan 3.630 çukur-barikat kaldırılmış ve tuzaklanmış 6.187 bomba düzeni imha edilmiştir”⁷⁷ denilmiştir.

⁷⁷ İçişleri Bakanlığı Basın Açıklaması, 23.01.2017, <https://www.icisleri.gov.tr/uluslararasi-af-orgutunun-raporuna-iliskin-basin-aciklamasi>

SONUÇ:

Bu çalışma, 2015–2016 döneminde Türkiye'nin terörle mücadele politikalarının esnek bir kırılma noktası teşkil ettiğini ortaya koyuyor. Bulgular, PKK'nın özellikle kent merkezli yoğunlaştığı yapı ve yarı-konvansiyonel eylemler ile FETÖ'nün yasal güvenlik ve istihbarat yönetimleri içindeki örgütlü varlığının, aynı zaman diliminde ve birbirini takip eden dolaylı olarak besleyen ikigüvenlik tehdidi olarak ortaya çıktığını göstermektedir. Her ne kadar söz konusu örgütler ideolojik, oluşum ve oluşum performansları bakımından farklılaşsa da, belirli bölgeler birbiriyle örtüşen çıkarlar bölgesi eşgüdümlü veya bloke edilenlerin oluşumunda gözlemlenen değerler göstergeleri tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında değerlendirilen güvenlik verileri ve açık analiz kaynakları, FETÖ üyelerinin kamu kurumları içindeki konumları aracılığıyla elde edilen istihbari ve saklanan bilgiler, doğrudan ya da dolaylı biçimlerde PKK'nın sahadaki faaliyetlerine sağladıkları avantajlarını düşündürmektedir. Özellikle çukur ve barikat işlemleri süreçlerinde, güvenlik birimleri arasında bilgi birikiminin aksaması, verilerin saklanması geciktirilmesi veya manipüle edilmesi gibi durumların, terörle mücadele operasyonlarının engellendiği ve PKK'nın hareket serbestisinin artırıldığı değerlendirilmiştir. Bu bulgular, söz konusu dönemdeki karar alma ve uygulama yapısının bütüncül kısmının belirli ölçülerde zedelendiğine işaret etmektedir.

Bu içeriğin bazı algoritmaları ve yapısal sınırlamaları bulunmaktadır. Öncelikle araştırma büyük ölçüde açık kaynaklar, analizlerin yansıyan bilgileri ve

genel veriler üzerinden yürütülmektedir. Güvenlik ve istihbarat alanıyla ilgili ikincil ve bölünmüş erişimin doğal olarak sınırlanması, örgütler arası etkileşimin kapsamı ve derinliğin kesin biçimde ortaya çıkmasını zorlaştırmaktadır. Ayrıca söz konusu dönemde resmi belgelerin tamamının kamuoyuna açık olmaması, nedensellik ilişkilerin bazı noktalarda dolaylı göstergeler üzerinden yayılmasına neden olmuştur.

Bunun yanında, bakıma odaklandığı zaman aralığının görece dar olması, FETÖ ve PKK arasındaki muhtemel parçaların süreklilik veya dönüşüm bölümlerinin özet biçimi analiz edilerek genişletilmektedir. Bu durum, kalıcılığın genellenebilirliğini belirli ölçüde kısıtlayan bir belirsiz olarak değerlendirilmelidir.

Gelecekteki araştırmaların, politikaların arasındaki dolaylı veya örtük işbirliği biçimlerini daha fazla depolamayı inceleyebilmesi için disiplinler arası kullanımlardan yararlanmanın esasları. Özellikle güvenlik çalışmaları, siyaset bilimi, istihbarat analizi ve dağıtım biçimlerinin birlikte kullanılması, benzer yapıların etkileşim dinamiklerini daha açık biçimde ortaya koyabilir. Ayrıca karşılaştırmalı ülke örnekleri üzerinden yürütülecek operasyonlar, devlet sızıntısı içi terörle mücadele üzerinde mevcut olanlar daha geniş bir kapsamlı değerlendirme imkanı sunacaktır.

Buna ek olarak, ilerleyen süreçteki deneme kararları, resmi raporlar ve arşiv belgelerinin erişiminin genişletilmesiyle birlikte, güzel verilerle kapsamlı daha ayrıntılı analizlerin yapılması mümkündür. Bu tür çalışmalar, yalnızca geçmiş dönemin kapsamına katkı sağlamakla kalmayıp; aynı zamanda benzer güvenlik tehditlerinin önlemlerine yönelik politika ve kurumsal kapasite geliştirmelerine de önemli miktarda girenler sunacaktır.

KAYNAKLAR

Hürriyet Gazetesi. (1999, Ağustos 4).

memleket.com.tr. (2016, Ağustos 21). Ağustos 7, 2025 tarihinde memleket.com.tr: <https://www.memleket.com.tr/bof-sunum-twitter-hesabini-boyle-yonetmisler-929220h.htm> adresinden alındı

T24. (2016, Temmuz 16). Ağustos 7, 2025 tarihinde T24: <https://t24.com.tr/haber/sirnakta-309-asker-darbe-tesebbusu-nedeniyle-gozaltina-alindi,350295> adresinden alındı

<https://www.yenisafak.com/15temmuz/fetullah-gulen-kimdir-olay-detay>. (2024, Temmuz). Yeni Şafak. adresinden alınmıştır

3713. (1991). Terörle Mücadele Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.3713.pdf>.

Abubaker, S. S. (2021). Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve. Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi, s. 46.

Ahmet Tunç, A. A. (2018). Paralel Devlet Yapılanmasının (PDY) Kamu Kurumlarına Sirayeti. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s. 91.

Ahmet Tunç, A. A. (2018). Paralel Devlet Yapılanmasının (PDY), Ortaya Çıkışı. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s. 84.

Akgün, M. H. (2023, Temmuz-Ağustos). Yedinci Yılında 15 Temmuz, FETÖ ile Mücadele ve Sonrası. Ağustos 7, 2025 tarihinde Kriter: [https://kriterdergi.com/dosya-7-yilinda-15-temmuz/yedinci-yilinda-15-temmuz-feto-ile-mucadele-ve-sonrasi#:~:text=Polis%20te%C5%9Fkilat%C4%B1nda%20da%20benzer%](https://kriterdergi.com/dosya-7-yilinda-15-temmuz/yedinci-yilinda-15-temmuz-feto-ile-mucadele-ve-sonrasi#:~:text=Polis%20te%C5%9Fkilat%C4%B1nda%20da%20benzer%20)

20bir,bin%20Emniyet%20mensubu%20ihra%C3%A7%20edilmi%C5%9Ftir. adresinden alındı

Akın, D. (2012). Uluslararası Terörizmin Tarihi. Dokuz Eylül Üniversitesi.

Akit, Y. (2017, Haziran 07). Yeni Akit Gazetesi. Mart 07, 2025 tarihinde <https://www.yeniakit.com.tr/haber/hendek-terorunun-altindan-da-bati-cikti-342403.html> adresinden alındı

Alkan, H. (2016). 15 Temmuz'u Anlamak: Parametreler ve Sonuçlar. Bilig Dergisi, s. 254.

Alpar, M. (2017). Sonuçları İtibariyle 15 Temmuz Darbesi. Turkish Studies International Periodical for the e Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, s. 58,60.

Alptekin, H. (2018). Etnik Terör ve Terörle Mücadele Stratejileri. SETA, s. 29.

Altındağ, N. (2020). Türkiye'nin PKK Bölücü Terör Örgütü ile Mücadelesine Dair Bir Analiz. Anadolu Strateji Dergisi, s. 40.

Altun, F. (2016, Ağustos 13). Ha FETÖ Ha PKK. SETA.

Ararat, O. (2015). PKK Terörü ve Türkiye. Alter Yayıncılık.

Aras, H. (2021). Terörizmle Mücadele Bir İç Güvenlik Meselesi Olarak Kurumsallaşırsa: Yeni Terörizmin Sosyal Maliyeti. 20.Uluslararası Kamu Yönetimi Forumu "Terör" (s. 5051). İnönü Üniversitesi.

Argün, U. (2013). Küreselleşme Süreci Bağlamında Organize Suç Örgütlerindeki Değişimin Karşılaştırmalı Analizi. Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi.

Arpacı, I. (2022). Terörizm İle Mücadele Kapsamında Türkiye, İngiltere Ve İspanya'nın Karşılaştırılması. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s. 875.

Atilla, T. (2019). İfşa. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.

Avcı, E. (2019). Yeni Sol Dalgadan Küresel Dalgaya Türkiye'de Terörizm. Kara Harp Okulu Bilim Dergisi.

- Aygen, M. (2018). Türkiye ve Darbeler: 15 Temmuz Örneği. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s. 245.
- Aylin Sırıklı, S. A. (2017, Mart, Mayıs 18, 26). <https://www.aa.com.tr/tr/15-temmuz-darbe-girisimi/tskya-adim-adim-sizdilar/774229>. Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/15-temmuz-darbe-girisimi/tskya-adim-adim-sizdilar/774229> adresinden alınmıştır
- Bahar, H. İ. (2013). Çözüm Süreci. Ankara: Ankara Strateji Enstitüsü.
- Baharçipek, Y. (2000). Etnik Terör ve Etnik Terörle Mücadele. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s. 13-14.
- Bakan, S. (2022). Küresel Sorunlar ve Türkiye. Nobel Akademik Yayıncılık, s. 147-149.
- Bakanlığı, İ. (2017). Terör Nedeniyle Belediyelere Yapılan Görevlendirmeler.
- Bakanlığı, İ. (2017). Terör Nedeniyle Belediyelere Yapılan Görevlendirmeler.
- Bakanlığı, T. İ. (2019). FETÖ'nün Kuruluşu ve Tarihsel Gelişimi. İ. G. Başkanlığı içinde, FETÖ Fetullahçı Terör Örgütü (s. 80-81). Ankara: Uluslararası Piri Reis Kültür Ajansı.
- Başkanlığı, C. İ. (2016 S:8). 10 Soruda 15 Temmuz Darbe Girişimi ve Fetullahçı Terör Örgütü. Ankara: Cumhurbaşkanlığı Yayınları.
- Başkanlığı, İ. G. (2019). 2010'lu Yıllar: FETÖ'nün Terör ve Darbe Faaliyetleri. FETÖ Fetullahçı Terör Örgütü (s. 21, 25, 92, 191). içinde Ankara: İçişleri Bakanlığı.
- Başkanlığı, İ. G. (2021). PKK Terör Örgütünün Çevre Kırım ve Sabotaj Eylemleri. Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı .
- Başkanlığı, K. v. (2019). Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2017 Raporu: 65-66. Ankara: KOM Yayınları.
- Baştuğ, M. S. (2016, 07 23). Anadolu Ajansı. 08 07, 2025 tarihinde Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/15-temmuz-darbe-girisimi/sirnakin-idil-ilcesinde-9-polis-tutuklandi-/614216> adresinden alındı

- Baybars, F. (2024, Ekim 16). Tudpam. Mart 10, 2025 tarihinde [tudpam.org: https://tudpam.org/feto-ve-pkknin-turkiye-uzerindeki-ittifaki/](https://tudpam.org/feto-ve-pkknin-turkiye-uzerindeki-ittifaki/) adresinden alındı
- Bayraklı, E. (2017). FETÖ'nün Örgütsel Kronolojisi. U. U. Enes Bayraklı içinde, FETÖ'nün Anatomisi (s. 14-15). SETA.
- Bayramoğlu, A. (2015). The Process of Resolution: From Politics to Arms Çözüm Süreci: Siyasetten Silaha. London, United Kingdom: Democratic Progress Institute.
- Bilgiç, M. S. (2014). PKK/KCK'nın Stratejisi, Taktikleri ve Taktik Düzeyde Etnik Terörle Mücadele. Bilge Strateji Dergisi, s. 86.
- Bingöl, O. (2022). An Analysis of the Failure of the Peace Process (2013-2015) with PKK through the Ripeness Theory. Gazi Akademik Bakış Dergisi.
- Birliği, T. B. (2006). Terör ve Terörizm.
- Birliği, T. B. (2006). Terör ve Terörizm.
- Bölükbaşı, Y. Z. (2018). Etnisite, Kimlik ve Dış Politika: Türkiye'nin Suriye Türkmenleri Politikası. Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, s. 113-115.
- Budak, C. M. (2019, Kasım 11). Anadolu Ajansı. Mart 10, 2025 tarihinde Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/15-temmuz-darbe-girisimi/komandolari-ankara-ya-gonderen-generale-141-kez-agirlastirilmis-muebbet/1647714> adresinden alındı
- Bulut, N. (2023, Aralık). Uluslararası Terör Gruplarından ETA ve IRA Üzerine Hukuki Bir Değerlendirme. Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.
- Bural, Ç. B. (2023, Haziran 06). Terör Örgütlerinin İstihbarat Yöntemleri: El Kaide, IRA/PIRA Örnek Olay İncelemesi. İstihbarat Çalışmaları ve Araştırmaları Dergisi, s. 116-149.
- Cem Duran Uzun, M. H. (2017). İddianamelerde 15 Temmuz Darbe Girişimi ve FETÖ. SETA Yayınları.

- Coşar, G. (2019). PKK Terör Örgütü'nün Kuruluşu, Faaliyetleri ve Türkiye'nin Mücadele Politikaları. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Coşkun, V. (2015). Hendek, Öz Yönetim ve Siyaset. Liberal Düşünce Dergisi, s. 70-71.
- Çakır, R. (1990). Ayet ve Slogan, Türkiye'de İslami Oluşumlar. İstanbul: Metis Yayınları.
- Çelik, M. (2019). Kuruluşundan Bugüne PKK/KCK'nın Uluslararası Konjonktürel . Güvenlik Çalışmaları Dergisi, s. 115.
- Çiçek, C. (2021). Kürt Meselesi ve Siyasi Barış Bağlamında Güç Paylaşımı ve Ademi Merkezilik. İstanbul: Hakikat, Adalet ve Hafıza Çalışmaları Derneği Yayınları.
- DEMİR, C. K. (2013). Terörizmle Mücadelede Görüşmeler. Uluslararası İlişkiler Akademik Dergi, s. 29-54.
- Demir, Z. (2018). Demokratik Açılım ve Çözüm Sürecinde "Akil İnsanlar". Doktora Tezi. İstanbul: MARMARA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ.
- Demokrat, H. (2015, Aralık 29). <https://www.demokrathaber.org/pkk-yoneticisi-kalkandan-ozyonetim-aciklamasi-ve-chpye-cagri> adresinden alınmıştır
- Deniz, T. (2019). Terörizmin Değişen Boyutu: Deaş Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi.
- Duyan, D. (2018). Yeni Nesil Terör Örgütü: Fetullahçı Terör Örgütü ve Türkiye'deki Paralel Devlet yapılanması. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erbay, N. Ö. (2020). Terörün Mesihî. Ankara: Elips Kitap.
- Erdil, B. (2022). Türkiye'nin Güvenlik Politikalarının Değişen Yapısı ve PKK. Bölgesel Araştırmalar Dergisi, s. 307.
- Erdoğan, İ. (2013). Terörle Mücadele Stratejileri Bağlamında “Müzakere”:. Akademik İncelemeler Dergisi, s. 375-389.

Ersoy, E. (2017). Hendeklerdeki İhanet, Cizre Hendek Operasyonunun Perde Arkası. Ankara: Bencekitap.

Ersoy, E. (tarih yok). ÖZEL DOSYA : 17.05.2006 DANIŞTAY SALDIRISININ (ALPASLAN ARSLAN) FAİLİ FETÖ ÖRGÜTÜ'DÜR /// İŞTE DELİLLERİ. [akademia.edu: https://www.academia.edu/28269145/%C3%96ZEL_DOSYA_17_05_2006_DANI%C5%9ETAY_SALDIRISININ_ALPASLAN_ARSLAN_FA%C4%B0L%C4%B0_FET%C3%96_%C3%96RG%C3%9CT%C3%9CD%C3%9CR_%C4%B0%C5%9ETE_DEL%C4%B0LLER%C4%B0](https://www.academia.edu/28269145/%C3%96ZEL_DOSYA_17_05_2006_DANI%C5%9ETAY_SALDIRISININ_ALPASLAN_ARSLAN_FA%C4%B0L%C4%B0_FET%C3%96_%C3%96RG%C3%9CT%C3%9CD%C3%9CR_%C4%B0%C5%9ETE_DEL%C4%B0LLER%C4%B0) adresinden alınmıştır

Evrensel. (2015, Aralık 27). Evrensel Gazetesi. <https://www.evrensel.net/haber/268498/dtkden-14-maddelik-oz-yonetim-deklarasyonu> adresinden alınmıştır

FetöGerçekleri. (tarih yok). Fetö Gerçekleri. <https://fetogercekleri.com/andrey-karlov-suikasti/> adresinden alınmıştır

Fırıncıoğlu, S. (2020). Suç Sosyolojisi. Paradigma Akademi Yayınları.

Gökçe, A. F. (2017). Dijital Çağın Küreselleşen Terörü: Post-Modern Terörizm. KAYFOR 15.

Gökçe, A. F. (2018). Terörizmle Mücadele Politikaları. Kamu Politikası Analizi Türkiye Uygulamaları (s. 367). içinde Ankara: Gazi Kitapevi.

Gökçe, A. F. (2019). Terörizmle Mücadele ya da Müzakere. 13.Uluslararası Kamu Yönetimi Sempozyumu (s. 738-742). Gaziantep Üniversitesi.

Gökçe, A. F. (2019). Terörizmle Mücadele ya da Müzakere. 13.ULUSLARARASI KAMU YÖNETİMİ SEMPOZYUMU (KAYSEM13) (s. 735-753). Gaziantep Üniversitesi.

Günay, H. (2024, Ocak 17). 2010-2016 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE-RUSYA İLİŞKİLERİNİ SEKTEYE UĞRATMA İHTİMALİ OLAN OLAYLAR ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME. Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi, s. 28-29.

- Gündüz, H. (2016, Temmuz-Aralık). Darbeler Karşısında Çerkez Hasan ve Ömer Halisdemir. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s. 95-96.
- Günebakan, A. (2018, Haziran 08). Anadolu Ajansı. Mart 10, 2025 tarihinde Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/feto-kanali-dunya-tvnin-pkk-yandasligi-iddianamede-/1169186> adresinden alındı
- Güneş, E. (2019, Ekim). Terörizmle Mücadelede Yeni Bir Trend Olarak Terör Örgütleriyle Görüşme Tekniği: PKK/KCK Örneği. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s. 266-286.
- Gürer, Ç. (2014). Demokratik Özerklik: Bir Yurttaşlık Heterotopyası. İsmail Beşikçi Vakfı Kürt Çalışmaları II Konferansı Sunumu (s. 2-6). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Gürer, Ç. (2015). Aktörün Perspektifinden Demokratik Özerkliğe Bakmak: Kürt Siyasal Hareketinin Demokratik Özerklik Yaklaşımı. Mülkiye Dergisi, s. 57-80.
- Hablemitoğlu, N. (2003). Köstebek. Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Hancılar, Ö. (2011). PKK Terorizmi ve Türkiye'nin Uluslararası Hukuk Açısından. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hayat, G. (2016, Eylül). Gerçek Hayat. <https://www.gercek hayat.com.tr/gundem/bayram-hoca-cinayeti-sil-bastan/> adresinden alınmıştır
- İbrahim İrdem, O. K. (2017). FETÖ Yuvasından Millet'in Okuluna Dönüş: Türkiye'de Polis Akademisi Dönüşüm Süreci. Güvenlik Çalışmaları Dergisi, s. 98-99.
- İçişleri, B. (2017). Terör Nedeniyle Belediyelere Yapılan Görevlendirmeler. Ankara: İçişleri Bakanlığı.
- İçişleri, B. (2017). Terör Nedeniyle Belediyelere Yapılan Görevlendirmeler. Ankara: İçişleri Bakanlığı.

- İçişleri, B. (2019). 15 Temmuz Darbe Girişimi Öncesinde FETÖ-PKK/KCK İşbirliğine İlişkin Bulgu ve Değerlendirmeler. İ. G. Başkanlığı içinde, FETÖ Fetullahçı Terör Örgütü (s. 129-130). Ankara: İçişleri Bakanlığı İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı.
- İleri, M. B. (2022). İspanya'nın, Bask Bölgesi'nde Terörizmle Mücadelesinin "Çatışma ve Değişim" Bağlantısı Üzerinden Bir İncelemesi. Savunma Bilimleri Dergisi, s. 17-18.
- İnci, B. (2019, Ağustos). Diyarbakır Sur-Hendek Olayları, Öncesi, Sonrası ve Sonuçları. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, s. 591.
- İzmir, B. (2017, Aralık 2). Türkiye'de John F. Kennedy Suikastının Yankıları ve Türk-Ameriken İlişkilerine Etkileri. Uluslararası Türkoloji Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi.
- Jin, D. (2024). <https://jindergi.com/yazi/gul-teorisini-hatirlayalim/> adresinden alınmıştır
- Kanbir, Ö. (2017). 15 Temmuz Sonrası Kredi Derecelendirme Kuruluşlarının Türkiye Değerlendirmeleri. M. A. Üniversitesi içinde, 15 Temmuz Darbe Girişimi ve Türkiye (s. 488). Muş: Nobel Kitabevi.
- Karaağaç, Y. (2019). Terörizmle Mücadele Yöntemleri: İngiltere ve Kolombiya Örneği. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (, s. 240.
- Katılmış, C. (2022). Terörizm İle Mücadele Kapsamında Türkiye, İngiltere Ve İspanya'nın Karşılaştırılması. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s. 874.
- Kaya, F. Ç. (2020). Amerikan Board (ABCFM) ve Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ). Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi, s. 1450-1451.
- Kaya, P. (2014, 01 o2). Sultan Sencer Devrinde (1118-1157) Batıniler İle Yapılan Mücadeleler. Tarih Dergisi, s. 43-64.
- Kayıtmazbatır, G. (2023). Terörizmin Tarihinde Görmezden Geline Bir Olgı: Devlet Terörü. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, s. 152.

- Keleş, A. (2016). FETO'nun Günah Piiramidi. Destek Yayınları.
- Kılıç, Z. F. (2016, Temmuz 15). Anadolu Ajansı. Mart 10, 2025 tarihinde Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/feto-imamlari-ile-pkk-lilar-duzenli-gorusuyor/607876#> adresinden alındı
- Kıran, K. (2016, Eylül 01). Kriter. <https://kriterdergi.com/siyaset/siyasi-cinayetlerde-karanlik-olaylarda-fetonun-izi> adresinden alınmıştır
- Korkmaz, A. (2014). Siyasal İletişim Bağlamında Çözüm Süreci Haberlerinin Analizi. İletişim ve Diplomasi Dergisi, s. 86.
- Köse, T. (2017). Çözüm Sürecinin Yükseliş ve Düşüşü. Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi, s. 15.
- Köylü, M. (2018). Din ve Siyaset İlişkisi, 15 Temmuz Örneği. Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s. 330-331.
- Memurlar. (2016, Şubat 02). Memurlar. Mart 08, 2025 tarihinde Memurlar: <https://www.memurlar.net/haber/562596/emniyet-te-paralel-temizlik-tamamlandi.html> adresinden alındı
- memurlar.net. (tarih yok). memurlar.net. Mart 10, 2025 tarihinde memurlar.net: <https://www.memurlar.net/album/11780/feto-nun-hainligine-bakin-kandil-in-istedigi-o-pkk-li.html> adresinden alındı
- Mustafa Hatipoğlu, M. P. (2019, 03 05). Anadolu Ajansı. www.aa.com.tr: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/feto-gezi-parki-olaylarini-firsat-olarak-gordu/1409021> adresinden alınmıştır
- Müşavirliği, A. B. (2017, Kasım). Adalet Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği. Adalet Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği: <https://basin.adalet.gov.tr/gezinin-feto-isi-oldugu-ortaya-cikti> adresinden alınmıştır
- Oğur, Y. (2016, Ekim 14). Serbestiyet. Ağustos 07, 2025 tarihinde Serbestiyet: <https://serbestiyet.com/yazarlar/rezil-olan-hursit-kulter-mi-2-22265/> adresinden alındı

- Ölçekçi, H. (2018). 15 Temmuz Öncesi FETÖ Medyasında Psikolojik Savaş Gazeteciliği. MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, s. 448.
- Ömer Faruk Cantenar, F. T. (2016). PKK Terör Örgütünün Eylemlerinin Güvenlik Güçleri Zaiyatı Açısından Analizi. Kara Harp Okulu Bilim Dergisi, s. 15.
- Önder, H. M., & Kodaman, T. (2024). İstihbarat Başarısızlığına Neden Olan Bir Faktör Olarak Bilişsel Uyumsuzluk: Hendek . Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s. 200-203.
- Öner, S. B. (2022). PKK Terör Örgütü İle Mücadele Stratejisi Olarak "Belediye Başkan Vekilliği" Uygulaması. Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, s. 1528-1529.
- Özçelik, N. (2016, Temmuz 4). Kriter. Mart 4, 2025 tarihinde Kriter Dergi: <https://kriterdergi.com/siyaset/pkknin-hesabi-tutmadi> adresinden alındı
- Özçelik, N. (2017, Ocak). Kriter. Mart 7, 2025 tarihinde Kriter: <https://kriterdergi.com/siyaset/pkknin-bombali-arac-saldirilarindaki-yabanci-izler> adresinden alındı
- Özçelik, N. (2020, Temmuz-Ağustos). Kriter Dergi. Mart 08, 2025 tarihinde Kriter Dergi: <https://kriterdergi.com/file/281/pence-kartal-ve-pence-kaplan-harekatlari-ve-feto-pkk-denklemi> adresinden alındı
- Özçelik, N. (2020, Temmuz Ağustos). Kriter Dergi. Mart 08, 2025 tarihinde Kriter Dergi: <https://kriterdergi.com/ara/pence-kartal-ve-pence-kaplan-harekatlari-ve-feto-pkk-denklemi> adresinden alındı
- Özdemir, F. N. (2022). Terörizm İle Mücadele Kapsamında Türkiye, İngiltere Ve İspanya'nın Karşılaştırılması. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.
- Özdemir, Ö. (2021). Bir Terör Eylemi Yöntemi Olarak Adam Kaçırma: Boko Haram ve Chibok Örneği. AHBV Akdeniz Havzası ve Afrika Medeniyetleri Dergisi, s. 18-19.
- Özer, M. (2022). Dünyanın farklı bölgelerinde terörizm: ETA, IRA ve PKK terör örgütlerinin karşılaştırılması. Kapadokya Alan Çalışmaları Dergisi, s. 92-93.

- Özer, S. (2016, 08 02). Anadolu Ajansı. Mart 08, 2025 tarihinde Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/15-temmuz-darbe-girisimi/feto-pkk-is-birligi-istihbarat-raporlarina-yansidi/620232> adresinden alındı
- Özerkmen, N. (2004). Terör, Terörizm ve Radikal İslamcı Terör. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi.
- Özkan, D. (2017). Bir Terör Aparatı Olarak Medya: "Dink Suikastı" ve "15 Temmuz Darbe Girişimi" Örneği. Liberal Düşünce Dergisi, s. 75-87.
- Özman, R. (2019). Sicarii Örgütü ve Faaliyetleri. Tarih Araştırmaları Dergisi.
- Polat, Y. K. (2015). El Kaide Terör Örgütünün İdeolojik Kökenleri ve Eylemsel Dönüşümü. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- PolisAkademisi. (2017). Yeni Nesil Terör: FETÖ'nün Analizi. Ankara: Polis Akademisi Başkanlığı.
- PolisAkademisi. (2018). Uluslararası Bir Tehdit Olarak FETÖ s:37. Polis Akademisi Yayınları.
- Radu, M. (2001, Ocak 01). The Rise and Fall of the PKK. Foreign Policy Research Institute, s. 47.
- Sabah. (2020, Ocak 21). <https://www.sabah.com.tr/gundem/2020/01/21/kozinoglu-ve-basbug-feto-mektubunda>.
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2020/01/21/kozinoglu-ve-basbug-feto-mektubunda> adresinden alınmıştır
- Sağiroğlu, Ş. (2019). Siber Terör ve DDoS. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, s. 238.
- Sanyürek, M. B. (2021). Güvenlik Güçlerimizin PKK ile Mücadelesinin Kısa Tarihçesi. Türk Akademisi Siyasal Sosyal Stratejik Araştırmalar Vakfı.
- Saraçlı, M. (2007). Uluslararası Hukukta Terörizm. Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.
- Sarı, Ö. A. (2021). Terör Nedeniyle Yaşanan Göç Olgusu ve Yarattığı Sorunlar: Nusaybin/Mardin Örneği. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s. 1019.

- Sarıkaya, M. E. (2017). Dini Gruplarda Güç Devşirme Yöntemleri: Fetö Örneği. *Türkçe veya Türk Dilleri Edebiyatı ve Tarihi uluslararası Dergisi*, s. 429.
- Selvi, H. (2018). 15 Temmuz Darbe Teşebbüsünde Türkiye'de Yaşanan Olaylar. *Uluslararası 15 Temmuz ve Darbeler Sempozyumu* (s. 88-92). Kocaeli: Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı Yayınları .
- Serdar Gülener, S. Ö. (2018). İtirafılarla FETÖ'nün Devlete Sızması (Askeriye, Mülkiye, Adliye). İstanbul: SETA Yayınları.
- Sökmen, A. İ. (2012). İdeolojik Boyutu ile PKK Terör Örgütü. Doktora Tezi. Ankara: Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü.
- Sputnik. (2015, Ağustos 12). <https://anlatilaninotesi.com.tr/20150817/1017182145.html> adresinden alınmıştır
- Süruri, H. (2024, Ocak). Terörizmin Beşinci Dalgası Ekseninde Teknolojik Dalga ve Dijital Terörizm. *Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi*, s. 69.
- Şahin, T. K. (2019). PKK'nın Saldırı Türlerini Etkileyen Faktörler. H. Alptekin, & M. A. Memmi (Dü.) içinde, *PKK Terörünün Analizi* (s. 146-157). İstanbul: SETA.
- Şahin, Y. (2015). Terörizm: Tanım(lanamams)ı, Tarihsel Dönüşümü, Uluslararası Hukuktaki Yeri ve Mücadele Yöntemler. *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, s. 146.
- Şahin, Y. (2015). Terörizm: Tanım(lanamams)ı, Tarihsel Dönüşümü, Uluslararası Hukuktaki Yeri ve Mücadele Yöntemleri. *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, s. 149.
- Şen, E. (2024). <https://sen.av.tr/en/>: <https://sen.av.tr/en/> adresinden alınmıştır
- Şur, T. (2015). Diyalogdan Çatışmaya Çözüm Süreci: Olaylar, Tarihler, Kırılmalar ve Öneriler. Ankara: Demokrasi, Barış ve Alternatif Politikalar Araştırma Merkezi.

- Tali, R. (2021). 15 Temmuz Darbe Girişimi Sonrası Türkiye/İlerleme Raporları: Siyasi Kriterlerde Kaydedilen İlerlemeler. Turkish Studies-Economics, Finance, Politics, s. 1212.
- Taşdemir, F. (2006). Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi. Ankara: USAK Yayınları.
- TBMM. (2017). Meclis Araştırması Komisyon Raporu S: 303. Ankara: TBMM.
- TBMM, S.-3. (2017). Fetullahçı Terör Örgütünün (FETÖ/PDY) 15 Temmuz Meclis araştırma Komisyonu Raporu. Ankara: TBMM.
- TDK. (2017).
- Teğin, Z. K. (2017). ÖzYönetim İlanları, Yerinden Edilmeler ve Kürtler (Hendek/Barikat Eylemlerinin Mağdurları Üzerine Bir Araştırma). Ankara: HEGEM Vakfı.
- Tekneci, N. (2019). Türkiye'de Yaşanan Terör Üzerine Yapılan Akademik Çalışmaların Tarihsel Perspektifte Nitel Analizi. Yüksek Lisans Tezi. Sütçü İmam Üniversitesi.
- TEMAK. (2019). PKK/KCK Terör Örgütü, YPS Yapılanması, Sivil Savunma Birlikleri. Ankara: TEMAK.
- Tongur, N. (2016, Temmuz-Aralık). 17-25 Aralık Sürecinde ABD-Almanya İlişkileri. Necmeddin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , s. 58.
- Törel, T. (2002). PKK TERÖR ÖRGÜTÜ (Tarihsel ve Siyasal Gelişim Süreci Bakımından İncelenmesi) 1978-1998. Doktora Tezi. Isparta: SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ .
- Tümlü, F. (2022). Devlet Destekli Uluslararası Terörizm : İran ve PKK Terör Örgütü İlişkisi. Bölgesel Araştırmalar Dergisi, s. 259.
- Türk Dil Kurumu, T. (tarih yok). <https://sozluk.gov.tr/>. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alınmıştır
- Ural, İ. (2018). PKK'nın Şehir Savaşı ve PYD/YPG Tarihi. İstanbul: İleri Yayınları.

- Yalçın, P. (2022). Küresel ve Bölgesel Sorunlar Bağlamında Türkiye'de Terör ve Terörizm. DergiPark Akademik.
- Yazıcı, Ç. (2008). Öz Yönetim Modelinin Güncelliğinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YeniAkit. (2016, 09 19). Yeni Akit. Mart 10, 2025 tarihinde Yeni Akit: <https://www.yeniakit.com.tr/haber/fetocu-general-askerleri-bile-bile-olum-gondermis-213187.html> adresinden alındı
- Yeşiltaş, M., & Özçelik, N. (2016). PKK Terörünün Yeni Dinamikleri, Radikalleşme ve Şehir Çatışması. İstanbul: Seta Vakfı.
- Yılmaz, S. (2011). Kürtler Neden Devlet Kuramaz. Milenyum Yayınları.
- Yüksek, H. (2022). Türkiye'de Değişen Terör Algısı: PKK Terör Örgütü, 1982-2009, 2009-2015, 2015-2022 Yıllarının Karşılaştırmalı İncelemesi. Yüksek Lisans Tezi. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü.